

Ledamöter och ersättare

SOCIALNÄMNDENS ARBETSUTSKOTT

Tid torsdag 15 januari 2026 kl. 08:15**Plats** Stadshuset, Våning 2, lokal Tampen

Upprop

Val av justerare

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Punkt	Rubrik	Ärendenr	Sida
1	Remissvar avseende utredning om Barnahus i Norrbotten	2025/1287	3 - 48
2	Tillsyn gällande granskning av rättssäkerheten i kommunernas myndighetsutövning för barn och unga	2024/1252	49 - 75
3	Uppföljning samverkansavtal avseende Gemensam Kost- och servicenämnd Piteå - Luleå	2025/1501	76 - 93
4	Reviderade riktlinjer för insatsen boendestöd för personer med psykisk, neuropsykiatrisk eller intellektuell funktionsnedsättning	2025/975	94 - 116
5	Nya Socialtjänstlagen - Insatser utan behovsprövning	2025/1395	117 - 120
6	Lokala riktlinjer avseende ersättning vid placering av barn och unga i familjehem, kontaktfamilj och jourhem	2025/987	121 - 136
7	Socialnämndens plan för internkontroll 2025	2024/1023	137
8	Socialnämndens verksamhetsberättelse 2025	2024/1022	138
9	Uppföljning privata utförare 2025	2024/1337	139 - 145
10	Revidering av socialnämndens delegationsordning	2025/1453	146
11	Beslut om återhämtningstid på barn- och ungaenheten	2025/817	147 - 148
12	Uppföljning av socialförvaltningens systematiska arbetsmiljöarbete 2025	2025/1478	149 - 150

13	Information om remiss för barns rättigheter och trygghet	2025/1594	151 - 153
14	Information om hantering av begäran av allmänna handlingar	2026/21	154

Förslag till beslut gällande yttrande över remiss Utredning om barnahus i Norrbotten

Ärendenr 2025/1287-1.3.1.5

Socialförvaltningens förslag till beslut

Socialnämnden beslutar att anta yttrandet som sitt eget och avge yttrandet till Norrbottens kommuner.

Sammanfattning av ärendet

Luleå Kommun har fått remiss på utredningen "Utredning om barnahus i Norrbotten" och har beretts tillfälle att yttra sig. Utredningen föreslår att ett Barnahus inrättas i Norrbotten, med en huvudenhet i Luleå och en mobil enhet för barn som har lång resväg. Syftet med förslaget är att förbättra situationen för brottsutsatta barn i länet och säkerställa att de får det stöd och skydd de behöver.

Luleå kommuns inställning

Luleå Kommun är positiv till förslaget om att etablera ett Barnahus i Luleå och en mobil enhet. Socialnämnden anser att detta vore en viktig investering för att förbättra situationen för brottsutsatta barn i länet.

Vad är ett Barnahus?

Ett Barnahus är en plats där brottsutsatta barn kan få stöd, skydd och hjälp. Det är en samlokalisering av myndigheter och organisationer som arbetar med att stödja och skydda barn som har utsatts för brott. Ett Barnahus syftar till att skapa en trygg och säker miljö för barnen, där de kan få den hjälp och det stöd de behöver för att bearbeta sina upplevelser.

Fördelar med ett Barnahus?

Fördelarna med ett Barnahus i Luleå och en mobil enhet är flera. Det skulle förbättra situationen för brottsutsatta barn i länet, som idag ofta måste resa långa sträckor för att få stöd och hjälp. Det skulle också säkerställa att barnen får det stöd och skydd de behöver, och att de kan få hjälp att bearbeta sina upplevelser i en trygg och säker miljö.

Kostnaden

Kostnaden för att etablera ett Barnahus i Luleå och en mobil enhet är en viktig fråga. Socialnämnden anser att det är viktigt att ta fram en kostnadsberäkning och ett förslag på samverkansavtal för att säkerställa att kostnaderna kan hanteras på ett bra sätt. Men eftersom samverkansavtal innebär att ansvar och kostnader fördelas, kommer detta att ingå i konceptet. Det är också viktigt att

undersöka möjligheterna till extern finansiering och samverkan med andra myndigheter och organisationer för att dela på kostnaderna.

Socialförvaltningens yttrande

Socialnämnden är positiv till förslaget och ser behovet av denna satsning. Det finns stöd för att gå vidare med att ta fram en kostnadsberäkning samt ett förslag på samverkansavtal för etablering av ett barnahus i Luleå och en mobil enhet.

Beskrivning av ärendet

Utredningen har genomförts av Norrbottens Kommuner, Region Norrbotten, Polisen och Åklagarmyndigheten. Den visar att det finns ett behov av ett barnahus i Norrbotten, och att en huvudenhet i Luleå och en mobil enhet för barn som har lång resväg är det bästa alternativet för att tillgodose barnens behov i länet.

Dialog

Socialförvaltningen har haft dialog med andra berörda parter, inklusive socialtjänst, polis, åklagare och hälso- och sjukvård, och alla är överens om att ett barnahus i Norrbotten är ett viktigt steg för att förbättra situationen för brottsutsatta barn i länet.

Beslutsunderlag

- Remiss med information om barnahus, SOC Hid: 2025.3108
- Utredning om barnahus, SOC Hid: 2025.3107

Lahib Yousif
Verksamhetschef

Beslutet skickas till

Norrbottens kommuner, Johanna Luttu, Box 947, 971 28 Luleå

Remiss

2025-10-10

Utredning om barnahus i Norrbotten

Remissinstanser

- Polisregion Nord – Polisområde Norrbotten
- Åklagarsamverkan Nord-Mitt - Åklagarkammaren i Luleå
- Region Norrbotten
- Norrbottens 14 kommuner- Socialnämnder/utskott samt socialchefer

Bakgrund

Barnahus är en nationellt och internationellt etablerad och utvärderad modell för samverkan kring barn som deltar i en brottsutredning för att de misstänks vara utsatta för våld, där berörda verksamheter samverkar med barnets bästa i fokus.

Den politiska samverkansberedningen gav i maj 2023 i uppdrag till Länsstyrgruppen att utreda frågan om etableringen av ett eventuellt barnahus i Norrbottens län.

I uppdraget till Länsstyrgruppen ingick att ge förslag på hur arbetet med barn som utsatts för våld kan organiseras i länet. Uppdraget har genomförts i samverkan mellan kommunerna i länet (via Norrbottens Kommuner), Region Norrbotten, Polisen och Åklagarmyndigheten, vilka samtliga är centrala aktörer i arbetet med dessa barn.

Aktuellt

I den bifogade utredningen presenteras tre förslag på en barnahusmodell för Norrbotten, varav ett bedöms vara lämpligt att gå vidare med. Det rekommenderade alternativet är ett fysiskt barnahus i Luleå, kompletterat med en mobil enhet i form av en specialanpassad buss för barn som har lång resväg. I förslaget ingår att samordnare rekryteras för att ansvara för samordning, uppföljning, kompetensutveckling och rådgivning till professionella. Fokus i uppdraget har varit jämlikhet och likvärdighet för barnen i Norrbotten.

I underlaget ingår en barnkonsekvensanalys som visar att det rekommenderade alternativet skulle bidra till en mer sammanhållen och trygg rättsprocess. Det föreslagna barnahuset i Luleå och den mobila enheten skulle tillsammans ge barnen i länet bättre möjligheter till stöd och skydd.

Redovisning av utredningen har skett vid Länsstyrgruppen 2025-09-09 och Politiska samverkansberedningen (POLSAM) 2025-09-25. Länsstyrgruppen och POLSAM har tillstyrkt att gå vidare i processen.

Nästa steg är att ta fram ett förslag på ett samverkansavtal som inkluderar en detaljerad uppdragsbeskrivning samt fördelning av ansvar och kostnader mellan Region Norrbotten, kommunerna i Norrbotten, Polisen och Åklagarkammaren.

Remissfråga att ta ställning till

- Finns det stöd för att gå vidare med kostnadsberäkning och förslag på samverkansavtal för ett barnahus i Luleå och en mobil enhet?

Svarstid

Remissvar och synpunkter ska vara Norrbottens Kommuner tillhanda senast
2026-02-15

Luleå 2025-10-09

[Skriv här]

Uppdrag om barnahus i Norrbotten

Innehåll

Innehåll.....	1
Sammanfattning	3
1. Inledning.....	4
2. Uppdraget.....	4
3. Uppdragets genomförande	4
3.1 Barns delaktighet och barnets bästa	5
4. Bakgrund	6
4.1 Barnahus historia.....	6
4.2 FN:s barnrättskommitté.....	6
4.3 SOU 2022:70 En uppväxt fri från våld. En nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn	7
.....	8
4.4 Nationella riktlinjer	8
4.4.1 Målgrupp	9
5. Barnahus uppbyggnad	10
5.2 De professionellas olika roller.....	11
5.3 Traumamedvetet arbetssätt.....	13
6. Barnahus i Norden.....	14
6.1 Barnahus i Norge.....	14
6.2 Barnahus i Danmark.....	14
6.3 Barnahus i Finland	15
7. Forskning och utvärdering	15
7.1 Utvärderingar av barnahus i Sverige	15
7.2 Uppföljning	16
7.3 Barnperspektiv och barnrättsperspektiv	16
7.4 Barns röster om brottmålsprocessen	17
7.5 Stiftelsen Maskrosbarn	20
7.6 Barns upplevelser av Barnahus i Danmark	21
7.7 NUSO – Nationell uppföljning av socialtjänstens omställning.....	22

8.	Juridiska förutsättningar för samverkan	23
9.	Barnkonventionen	24
10.	Statistiska utgångspunkter och Norrbottens förutsättningar	25
10.1	Lokaler	26
11.	Erfarenheter från Jämtland	27
12.	Kartläggning av kommuner och polisområden utan barnahus	28
13.	Nya Regeringsuppdrag	29
13.1	Revidering av de nationella riktlinjerna	29
13.2	Nationell plan för barnahus	29
14.	Regionala utredningar	30
14.2	Från Barnahus till Barnarum – ett underlag för dialog	30
14.2	utredning	30
15.	Förslag	31
15.1	Alternativ 1 – Barnahusmodellen i befintliga lokaler runt om i länet.....	32
15.2	Alternativ 2 - Barnahus med filialer.....	33
15.3	Alternativ 3 – Ett barnahus och ett mobilt team.....	33
15.4	Rekommenderat förslag	34
	Fysiskt barnahus i Luleå och ett mobilt barnahus	34
16.	Barnkonsekvensanalys	35
16.1	Vilka barn berörs av beslutet?	35
16.2	Lagstiftning och styrande dokument	35
16.3	Forskning och praxis	37
16.4	Barnets synpunkter	37
16.5	Nuläge och rekommendationer	37
16.5.1	Lokaler	37
16.5.2	Samordning	38
16.5.3	Stöd efter förhöret	39
16.6	Avslutande analys och rekommendationer	39
17.	Referenser.....	40
	Digitala källor.....	41

Sammanfattning

Alla barn har rätt att skyddas från våld och kränkningar, och barns upplevelser och berättelser behöver tas på allvar. Barn som utsätts för våld riskerar bland annat sämre resultat i skolan och sämre psykisk och fysisk hälsa. Barn som misstänks vara utsatta för våld beskriver att samhället många gånger brister i att ge rätt information, bemötande och stöd inför, under och efter polisförhör.

Barnahus är en nationellt och internationellt etablerad och utvärderad modell för samverkan kring barn som deltar i en brottsutredning för att de misstänks vara utsatta för våld, där berörda verksamheter samverkar med barnets bästa i fokus.

I den här rapporten utreds förutsättningarna för barnahus i Norrbotten, med hänsyn tagen till länets särskilda förhållanden med långa avstånd och flera mindre orter.

Det övergripande syftet med verksamheten i Barnahus är att barnanpassa de utredningar som görs i samband med misstanke om brott mot barn. I detta ingår att barnet bara behöver komma till en plats och berätta sin historia en gång, i stället för att träffa olika myndigheter på olika platser. I syftet ingår även att höja kvaliteten i utredningarna och att förbättra stödet till barnet och dess familj.

I denna rapport presenteras tre förslag på en barnahusmodell i Norrbotten, varav ett bedöms vara lämpligt att gå vidare med. Det rekommenderade alternativet är ett fysiskt barnahus i Luleå, kompletterat med en mobil enhet i form av en specialanpassad buss för barn som har lång resväg. I förslaget ingår att samordnare rekryteras för att ansvara för samordning, uppföljning, kompetensutveckling och digital rådgivning till professionella. Fokus i uppdraget har varit jämlikhet och likvärdighet för barnen i Norrbotten.

I underlaget ingår en barnkonsekvensanalys som visar att det rekommenderade alternativet skulle bidra till en mer sammanhållen och trygg rättsprocess för barn som utsatts för våld. Det föreslagna barnahuset i Luleå och det mobila barnahuset skulle tillsammans ge barnen i länet bättre möjligheter till stöd och skydd.

Om det finns stöd för att gå vidare i processen är nästa steg att ta fram ett förslag på ett samverkansavtal som inkluderar en detaljerad uppdragsbeskrivning samt fördelning av ansvar och kostnader mellan Region Norrbotten, kommunerna i Norrbotten, Polisen och Åklagarkammaren.

1. Inledning

Barn har rätt att skyddas från alla former av våld och kränkande behandling. När ett barn berättar om våld är det viktigt att det tas på allvar och att samhället hjälps åt för att barnet ska få det skydd och stöd det behöver och att den rättsliga processen utgår från barnets behov.

När uppgifter om våld mot barn kommit till samhällets kännedom behöver tre saker utredas samordnat och på ett barnanpassat sätt: skyddsbehov, brottsmisstanke och behov av stöd eller vård. Den bästa och mest beprövade modell vi har i Sverige för att samordna sådana utredningar är Barnahusmodellen.

Norrbotten är idag det enda län i Sverige som saknar ett barnahus.

2. Uppdraget

Den politiska samverkansberedningen gav i maj 2023 i uppdrag till Länsstyrgruppen att utreda frågan om etableringen av ett eventuellt barnahus i Norrbottens län. Uppdraget föregicks av den utredning om förutsättningarna för etablering av barnahus i länet som konsultföretaget Ramboll genomfört på uppdrag av Region Norrbotten.

I uppdraget till Länsstyrgruppen ingick att ge förslag på hur arbetet med barn som utsatts för våld kan organiseras i länet. Uppdraget skulle genomföras i samarbete mellan kommunerna i länet (via Norrbottens Kommuner), Region Norrbotten, Polisen och Åklagarmyndigheten, vilka samtliga är centrala aktörer i arbetet med dessa barn.

Syftet med denna rapport är att presentera ett förslag på en barnahusmodell som lever upp till kraven om likvärdighet och jämlikhet för barnen och ungdomarna i Norrbotten. I syftet ingår att göra en barnkonsekvensanalys. Det ingår inte att presentera detaljerade beräkningar gällande kostnader och inte heller att ta ställning till hur kostnader kan och bör fördelas.

3. Uppdragets genomförande

Norrbottens Kommuner och Polisen har besökt alla polisstationer i länet, även de där barnförhör i dagsläget inte hålls med barn som misstänks vara utsatta för brott. Besök har även gjorts i de socialtjänstlokaler i Älvsbyn som används till barnförhör och dit polisen har med sig bärbar videoutrustning.

Norrbottens Kommuner har gjort studiebesök och träffat samordnare vid Barnahus Linköping. Samordnaren har därefter deltagit i digitalt möte med styr-/arbetsgruppen. Styr-/arbetsgruppen har även haft ett digitalt möte med samordnaren för Barnahus Jämtland

Gruppen har tagit del av den utredning Region Norrbotten beställde av Ramboll och som slutredovisades i april 2023 samt det underlag för fortsatt dialog som Norrbottens Kommuner tog fram i februari 2024.

Gruppen har besökt befintliga Barnahus i Sveriges hemsidor samt tagit del av utvärderingar och relevant forskning inom området.

Förslagen har presenterats och diskuterats i Polisens ledningsgrupp, Polisområde Norrbotten. Som en del i barnkonsekvensanalysen har socialtjänstens chefer inom Individ- och familjeomsorgen deltagit i en workshop med utgångspunkt i de olika förslag som presenteras kopplat till barnets bästa och utvalda artiklar i barnkonventionen. Förslagen har presenterats för och diskuterats med länets socialchefer.

3.1 Barns delaktighet och barnets bästa

Det övergripande syftet med barnahus är att tillgodose barnets rättigheter och särskilt artikel 3 (barnets bästa) när ett barn misstänks ha varit utsatt för brott. Centralt för att veta vad som är barnets bästa är att ta reda på barnets åsikter i frågan. Barn som befinner sig i en pågående rättsprocess är i en utsatt situation och styr-/arbetsgruppen har gjort bedömningen att det i detta läge inte är lämpligt att ställa frågor direkt till dessa barn. I stället för intervjuer har styr-/arbetsgruppen valt att ta del av befintligt, relevant material där barns uppfattning har inhämtats, såsom utvärderingar av barnahus samt forskning om barns upplevelser och erfarenheter.

4. Bakgrund

4.1 Barnahus historia

För att förbättra barnens situation och för att undvika att barn inte ytterligare skulle traumatiseras i rättsprocessen utvecklades under 1980-talet en modell med Children Advocacy Centers i USA. Det första europeiska barnahuset startades sedan på Island 1998, med målgruppen barn som utsatts för sexuella övergrepp. Idag är Barnahus en etablerad modell som finns i stora delar av Europa, däribland Danmark, Norge och Finland.

I Sverige finns idag 33 barnahus som tar emot barn och ungdomar från 247 kommuner. Det första barnahuset i Sverige startade 2005 och idag finns det barnahus i alla län utom Norrbotten.¹

4.2 FN:s barnrättskommitté

FN:s Kommitté för barnets rättigheter har granskat och kritiserat Sverige ur ett barnrättsligt perspektiv. I sina sammanfattande slutsatser och rekommendationer 2023² uppmanas Sverige att:

- anta lagstiftning i syfte att säkerställa en sektorsövergripande samordning av utredningar och övergripande kvalitetsstandarder för stödtjänster vid Barnahus, bland annat vid vittnesförhör, medicinska utvärderingar och terapeutiskt stöd till brottsoffer.
- skärpa åtgärderna för att säkerställa att alla barn som är offer för eller vittne till våldsbrott snabbt får tillgång till information om rättsmedel för att säkerställa deras återhämtning och återintegrering, samt barnvänliga och sektorsövergripande rättsmedel och övergripande stöd, bland annat vid Barnahus, i syfte att förhindra sekundär viktisiering av dessa barn.
- ytterligare stärka upplysnings- och utbildningsprogrammen, inklusive kampanjer, under medverkan av barn, för att öka medvetenheten bland allmänhet, lärare, hälso- och sjukvårdspersonal, socialarbetare och andra yrkesgrupper som arbetar med och för barn om könsrelaterat våld, sexuellt utnyttjande och sexuella övergrepp, och identifierar och på lämpligt sätt hanterar alla fall som rör våld mot barn, inklusive vanvård och sexuella övergrepp.

4.3 SOU 2022:70 En uppväxt fri från våld. En nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn

SOU 2022:70 En uppväxt fri från våld ligger under beredning. I utredningen betonas att våld mot barn för med sig allvarliga hälsokonsekvenser hela vägen från barndomen upp till vuxenlivet. I värsta fall handlar det om dödliga skador eller skador som leder till funktionsnedsättningar av olika slag, men även fysiska och psykiska hälsoproblem, sexuellt överförbara infektioner och försämrad kognitiv förmåga förekommer. Utöver detta drabbas barnen av negativa psykiska och emotionella konsekvenser, som känslor av övergivenhet och osäkerhet, anknytningssvårigheter, traumatisering, oro och svag självkänsla. Psykisk ohälsa i form av depression och ångest, självmordsförsök eller ett skadligt beteende är konsekvenser som ökar risken för annan utsatthet, som svårigheter i skolan eller med sociala relationer. Barn som utsätts för våld kan utveckla ett aggressivt, våldsamt eller självdestruktivt beteende, vilket även kan leda till brottsligt beteende och lagöverträdelser. Att vara utsatt för våld ökar även risken för att drabbas av ytterligare övergrepp.³

Utredarna har tagit fram en strategi med fem långsiktiga mål för den närmaste tioårsperioden:

1. Våld mot barn ska förebyggas.
2. Barns våldsutsatthet ska upptäckas.
3. Barn ska få det skydd och stöd samt den behandling som de har rätt till.
4. Barns rättigheter i brottmålsprocessen ska tillgodoses.
5. Kunskaps- och metodutvecklingen ska stärkas.

I strategin ingår även ett antal åtgärder utifrån barns rätt till en uppväxt fri från våld. Några av förslagen är:

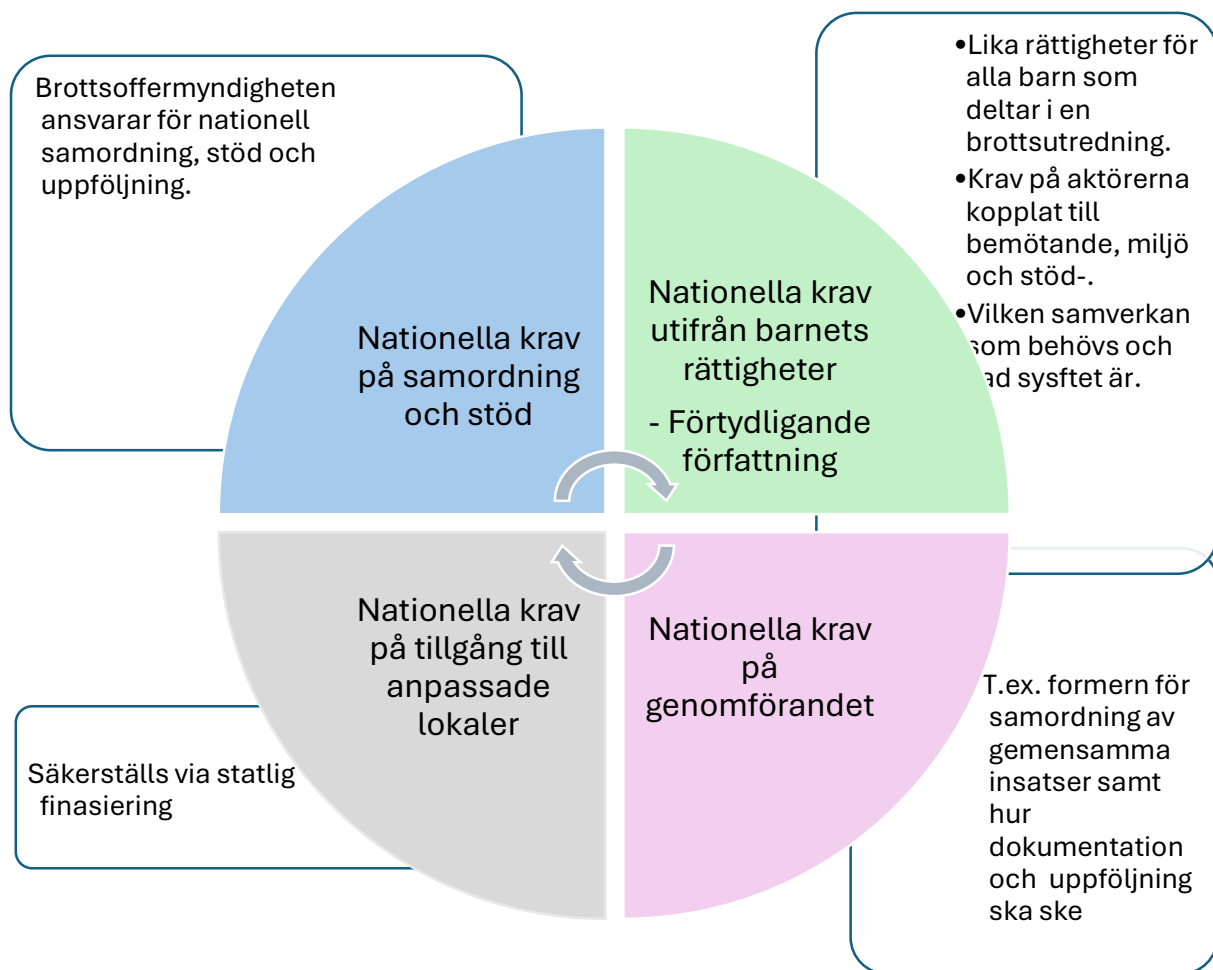
- Yrkesverksamma ska bemöta barnet på ett respektfullt och anpassat sätt och ha särskild kompetens.
- Barn ska erbjudas stöd under och efter brottmålsprocessen.
- Samverkan måste ske med barnets behov i fokus – barnhusverksamheter ska finnas i hela Sverige och utvecklas.
- Ett förstärkt ramverk ska tydliggöra aktörernas ansvar att på olika sätt och tillsammans arbeta för att tillgodose våldsutsatta barns rättigheter i samband med brottsutredning.

---

³ SOU 2022:70 En uppväxt fri från våld. En nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn.

- I förslaget ingår även att det vid planering och beslut om den miljö där förhöret ska genomföras särskilt ska beaktas barnets behov av trygghet och andra omständigheter av betydelse för att minska olägenheter för barnet.
- Särskilda statliga medel bör utges för att säkerställa tillgången till lokaler för samverkan i barnahus.
- Brottsoffermyndigheten ges i uppdrag att nationellt samordna, ge stöd och samt följa utvecklingen kopplat till samverkan i barnahus avseende barn som deltar i en brottsutredning med anledning av misstanke om utsatthet för våld.⁴

Utredningens samlade förslag visas i figur 2 nedan.

Figur 2. Översiktlig bild över utredningens förslag gällande barnahus.

4.4 Nationella riktlinjer

År 2008 gav regeringen i uppdrag åt Rikspolisstyrelsen att i samverkan med Åklagarmyndigheten, Rättsmedicinalverket och Socialstyrelsen, ta fram gemensamma

⁴ SOU 2022:70 En uppväxt fri från våld. En nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn.

nationella riktlinjer för samverkan vid utredningar kring barn som misstänks vara utsatta för brott. Syftet var att säkerställa en effektiv och rättssäker samverkan, med barnets bästa i fokus. I det förslag som presenterades var målgruppen utökad till att även omfatta barn som utsatts för människohandel, kvinnlig könsstympning samt barn som lever med våld i familjen.

År 2009 presenterades de nationella riktlinjerna som bland annat innefattar de kriterier som ska vara uppfyllda för att samverkan i gemensamma lokaler ska få kallas barnahus, men formuleringarna är skrivna i bör-form. Målet för samverkan är att barn som misstänks vara utsatta för brott ska tillförsäkras rättstrygghet, gott bemötande och stöd samt vid behov omgående kris- och behandlingsinsats. Barnets bästa ska vara i fokus under processen och barnperspektivet ska vara drivkraften, inte verksamhetsperspektivet. Den övergripande målsättningen är att barnet ska få skydd och stöd från samhället utifrån en helhetssyn.⁵

I de nationella riktlinjerna betonas vikten av att det upprättas samverkansöverenskommelser som även innefattar upptagningsområde, ekonomi- och kostnadsfördelning, rutiner för anmälan, krisbemötande och krisstöd, medicinsk undersökning, kompetens samt dokumentation, uppföljning och utvärdering.⁶

I barnahus samverkar socialtjänst, polis, åklagare, rättsmedicin, barnmedicin och barn- och ungdomspsykiatri (BUP).⁷

4.4.1 Målgrupp

Målgruppen för Barnahus enligt de nationella riktlinjerna⁸ är barn 0-18 år som misstänks vara utsatta för:

- misshandel eller andra våldsbrott enligt 4 kap. brottsbalken (brott mot liv och hälsa),
- olaga frihetsberövande, grov fridskränkning, människohandel, olaga tvång, olaga hot, ofredande och andra brott enligt 4 kap. brottsbalken (brott mot frihet och frid)

---

⁵ Rikspolisstyrelsen (2009). Delredovisning av regeringsuppdrag avseende gemensamma nationella riktlinjer kring barn som misstänks ha varit utsatta för brott och kriterier för landets Barnahus. Stockholm: Rikspolisstyrelsen.

⁶ Rikspolisstyrelsen (2009). Delredovisning av regeringsuppdrag avseende gemensamma nationella riktlinjer kring barn som misstänks ha varit utsatta för brott och kriterier för landets Barnahus. Stockholm: Rikspolisstyrelsen.

⁷ SOU 2022:70 En uppväxt fri från våld

⁸ Rikspolisstyrelsen (2009). Delredovisning av regeringsuppdrag avseende gemensamma nationella riktlinjer kring barn som misstänks ha varit utsatta för brott och kriterier för landets Barnahus. Stockholm: Rikspolisstyrelsen.

- och där utredningar kring barnet inleds parallellt av sociala myndigheter samt av åklagare och polis,
- våldtäkt mot barn, sexuellt övergrepp mot barn, sexuellt tvång, våldtäkt, köp av sexuell handling av barn och övriga brott enligt 6 kap. brottsbalken (sexualbrott)
- kvinnlig könsstympning.
- barn som lever med våld i familjen (vittne till våld, direkt eller indirekt).

I de angivna brottstyperna ingår brott med hedersmotiv. Där det bedöms lämpligt bör samverkan även omfatta barn som är förövare av sexualbrott.⁹

5. Barnahus uppbyggnad

Barnahus kan beskrivas som ett hus med fyra rum där varje rum motsvarar ett område och där taket består av kunskap (bild 1).

- Det första rummet handlar om att barnet ska få skydd av socialtjänsten, som också utreder en eventuell orosanmälan.
- Det andra rummet innefattar brottsutredningen med polis och åklagare.
- Det tredje rummet omfattar det medicinska området och handlar om att barnet ska få bedömning och insatser gällande sin fysiska hälsa.
- Det fjärde rummet ligger inom socialtjänsten och hälso- och sjukvårdens ansvar och handlar om att barnet ska få bedömning och insatser gällande sin sociala och psykiska hälsa.¹⁰

Bild 1. De fyra rummen.¹¹

⁹ Rikspolisstyrelsen (2009). Delredovisning av regeringsuppdrag avseende gemensamma nationella riktlinjer kring barn som misstänks ha varit utsatta för brott och kriterier för landets Barnahus. Stockholm: Rikspolisstyrelsen.

¹¹ www.barnafrid.se

5.2 De professionellas olika roller

I Barnafrids webbutbildning ”Barnahusutbildningen – Samverkan med fokus på barnet”¹² beskrivs de olika roller som kopplas till Barnahus.

Barnahussamordnaren har sin arbetsplats på barnahus. Samordnaren kan vara anställd av kommun, polis eller region. De flesta barnahus har två eller flera samordnare, och de kan ha olika arbetsgivare. I samordnarens uppdrag ingår bland annat att:

- ansvara för att samordna och kalla till samråd
- vara ordförande vid samråd
- ansvara för att samverkan sker vid brott mot barn
- medverka till att barnet får sina rättigheter tillgodosedda på barnahus
- sprida kunskap och information om barnahus
- samla aktuell information, riktlinjer, rutiner och checklistor gällande barnahus
- erbjuda krisstöd, vilket görs på en del barnahus.

Åklagaren kommer till barnahus i samband med samråd eller barnförhör. De flesta åklagare som är knutna till ett barnahus arbetar specifikt med barnärenden och har ofta även andra typer av ärenden som handlar om våld i nära relation. I åklagarens uppdrag ingår bland annat:

- besluta om förundersökning ska inledas
- ansöka hos tingsrätten om särskild företrädare om det finns behov av det, eller målsägandebiträde som juridiskt biträde för barnet
- ansöka hos tingsrätten om offentlig försvarare för den som är misstänkt
- ta ställning till hur förundersökningen ska bedrivas
- besluta om eventuella kontaktförbud och tvångsmedel
- besluta om att väcka åtal eller ej
- driva ärendet i domstol.

Polisen har på vissa orter sin arbetsplats på barnahus, men på de flesta platser kommer polisen till barnahus i samband med samråd och barnförhör. I polisens uppgifter ingår:

- upprätta polisanmälan om det inte redan finns en sådan
- färdigställa förundersökningsprotokollet
- planera, genomföra och dokumentera förhör med barnet och andra bevispersoner
- planera och genomföra andra utredningsåtgärder
- verkställa eventuella tvångsmedelbeslut
- hantera och följa upp kontaktförbud

---

¹² Barnahusutbildningen – Samverkan med fokus på barnet, Barnafrid 2024

Socialsekreteraren arbetar i den kommun som det aktuella barnet tillhör. Det är ofta den utredande socialsekreteraren som närvarar vid samråd och vid barnförhöret. Socialsekreteraren är den som:

- gör en omedelbar skyddsbedömning
- gör kontinuerliga risk- och skyddsbedömningar
- genomför utredning efter orosanmälan
- gör bedömningar om insatser både på kort och lång sikt
- tar ställning till om polisanmälan ska göras
- samordnar arbetet med andra myndigheter
- stödjer barnet och familjen som helhet både under utredningstiden och mer långsiktigt
- bedömer barnets och omsorgspersonernas behov av insatser

Barnläkaren är anställd av regionen och arbetar oftast vid en barn- och ungdomsmedicinsk mottagning på ett sjukhus. Barnläkaren kommer till barnahus vid samråd och läkarundersökningar. Barnläkarens uppgift är till exempel att:

- bedöma och förmedla barnets medicinska journal kopplat till våld och ohälsa, samt vårdkontakter som kan vara av intresse för utredningen, exempelvis om barnet inte kommit till inbokade läkarbesök
- vara länken mellan sjukvården och socialtjänst, polis och åklagare
- finnas tillgänglig för konsultation i de medicinska frågor som kan uppstå
- undersöka barnet på uppdrag av polis, åklagare eller socialtjänst
- konsulteras av sjukvård, socialtjänst, polis och åklagare

Rättsläkaren arbetar på uppdrag av polis eller åklagare med att:

- utreda hastiga, oväntade och onaturliga dödsfall
- undersöka personer som kan vara utsatta för fysisk misshandel eller sexuella övergrepp och i vissa fall även den misstänkta gärningspersonen
- dokumentera skador och utfärda rättsintyg utifrån undersökningsresultatet
- utfärda rättsintyg utifrån journalhandlingar upprättade av andra läkare
- medverka vid rekonstruktioner
- medverka som sakkunnig vid domstolsförhandling på uppdrag från åklagare eller domstol.

Särskilda företrädaren tillvaratar barnets rättigheter under förundersökningen och rättegången i stället för barnets vårdnadshavare, vilket bland annat innebär att:

- säkerställa att barnets resa till barnahus sker på lämpligt sätt
- godkänna och bevaka att förhöret med barnet genomförs med fokus på barnets bästa
- godkänna eventuell läkarundersökning av barnet

- hjälpa, stödja och informera barnet
- hjälpa barnet att få skadestånd eller brottsskadeersättning.

Ett målsägandebiträde hjälper, stödjer och informerar barnet och dess vårdnadshavare under förundersökningen och rättegången, men övertar inte vårdnadshavarens ansvar.

Personal med barnpsykiatrisk kompetens är anställd av regionen och arbetar oftast på en barnpsykiatrisk mottagning. Vissa barnahus har anställd personal med barnpsykiatrisk kompetens. Personal med barnpsykiatrisk kompetens:

- kan bedöma och förmedla barnets barnpsykiatriska journal kopplat till våld och ohälsa, samt vårdkontakter som kan vara intresse för utredningen, exempelvis om barnet har någon neuropsykiatrisk utredning gjord, har en diagnos eller har haft någon annan typ av behandlande kontakt.
- deltar på samråd,
- bedömer och tillgodoser barnets behov av krisstöd, psykologisk och psykoterapeutisk insats
- är tillgänglig för socialtjänst, polis och åklagare om behov finns av konsultation.

5.3 Traumamedvetet arbetssätt

I rapporten *"Inuti ett barnahus"*¹³ beskrivs vikten av att barnahusverksamheten genomsyras av ett traumamedvetet arbetssätt i alla olika faser, från att barnet aktualiseras i barnahuset, genom samråd, barnförhör, medicinsk undersökning, socialtjänstens utredning, krisstöd, den fortsatta rättsliga utredningen och vid fortsatta insatser. Rekommendationen är att alla yrkesverksamma som arbetar i barnahus verksamhet bör:

- vara medvetna om att barnet kan vara traumatiserat och hur det kan påverka barnet
- ha kunskap om och känna igen traumasymtom
- bemöta barn och omsorgspersoner på ett stödjande och icke-dömande sätt
- arbeta efter att säkerställa fysisk och psykisk säkerhet för barn och omsorgspersoner
- vara transparenta och pålitliga gentemot barn och omsorgspersoner
- främja delaktighet och möjliggöra för barnet och omsorgspersonen att återfå kontroll i så stor omfattning som möjligt
- arbeta för en helhetssyn med fokus på återhämtning och möjlighet till rehabilitering.

6. Barnahus i Norden

6.1 Barnahus i Norge

Barnahus har funnits i Norge sedan 2007, först som projekt och från 2009 som en riksomfattande åtgärd. Den norska modellen har inspirerats av Sverige och Island.

2021 fanns det 11 barnahus och tre underavdelningar (filialer) runt om i Norge. Den senaste utvärderingen visade att barnahusen ses som etablerade och viktiga verksamheter.¹⁴ Antalet anställda har ökat från totalt 75,5 årsarbetare 2015 till 161,5 årsarbetare 2020. Antalet anställda vid respektive barnahus varierar mellan nio och 30, alla funktioner inräknade. Det finns nationella riktlinjer som ställer krav på att ansvarig chef ska ha minst 3-årig, relevant högskoleutbildning och tidigare ledarerfarenhet. Riktlinjerna ställer också krav på att de anställda ska ha en yrkesbakgrund inom hälso- och sjukvård eller social omsorg. Samtliga barnahus uppfyller kraven.¹⁵ Utöver detta finns det krav på att alla barnahus ska ha minst en psykolog med relevant erfarenhet anställd. I slutet av 2020 uppgick antalet psykologer sammanlagt till 24 årsarbetare.¹⁶

Barnahus finns i alla regioner och tidigare problem med lång resväg har, med några undantag, gått att lösa genom att upprätta fler barnahus och tillhörande underavdelningar. Sedan 2015 är det nationellt reglerat att förhör med barn som tillhör målgruppen som huvudregel ska ske i barnahus. I de nationella riktlinjerna som nämnts tydliggörs även barnevernets (socialtjänstens) roll i barnahuset. Sammantaget har den norska barnahusemodellen utvecklats påtagligt positivt sedan den tidigare utvärdering 2012 och den nationella styrningen ses som en viktig faktor för denna utveckling.¹⁷

6.2 Barnahus i Danmark

I Danmark finns barnahus i var och en av landets fem regioner. Barnahusen ska säkerställa att barnets väg genom processen blir så skonsam som möjligt. Insatserna utgår från en barnvänlig helhetssyn med barnet i centrum. Barnahusmodellen är reglerad i lag och innebär ett tvärkommunalt och tvärsektoriellt samarbete.¹⁸

---

¹⁵ Evaluering av Statens barnehus 2021 – NOVA Rapport 12/21

¹⁶ Årsrapport Statens barnehus, 2020

¹⁷ Evaluering av Statens barnehus 2021 – NOVA Rapport 12/21

6.3 Barnahus i Finland

I Finland är Barnahusverksamheten nationellt styrd och genom lag centrerad till att genomföras vid fem universitetssjukhus. I Barnahusen samarbetar yrkesutbildade personer inom social- och hälsovården, polisen och åklagaren och tryggar förutom utredningen även det stöd och den vård som barnet och barnets familj behöver.¹⁹

Målet med Barnahus-modellen är att

- förbättra tillgången och kvaliteten på stödet och vården till barn som upplevt våld
- utveckla ett sektorsövergripande tidigt samarbete
- öka barnvänligheten i såväl möten, tjänster och utrymmen.

I modellen ingår förundersökning, förhör av barn, medicinska undersökningar, barnets behov av skydd samt psykiskt stöd.²⁰

7. Forskning och utvärdering

7.1 Utvärderingar av barnahus i Sverige

Det trettioital barnahus som finns i Sverige har utvärderats 2008, 2010 och 2018.²¹ Verksamheterna fungerar över lag bra, men sammantaget har ett antal brister har framkommit. Eftersom barnahusen i Sverige inte fungerar på precis samma sätt gäller inte alla brister för alla barnahus utan punkterna visar vad som behöver tydliggöras, utvecklas och förbättras:

- Alla våldsutsatta barn i Sverige har inte tillgång till ett barnahus
- Våldsutsatta barn får inte ett likvärdigt bemötande på barnahus
- Målgruppen för samverkan upprätthålls inte på alla barnahus
- De gemensamma nationella riktlinjerna och kriterierna för barnahus efterlevs inte
- Det finns en osäkerhet kring sekretess mellan de samverkande parterna
- Hälso- och sjukvårdens närvaro i barnahus behöver utvecklas
- Tillgången till stöd och behandling i barnahus behöver utvecklas
- Det finns en felaktig uppfattning om rättsväsendets företrädare

---

¹⁹ Våld mot barn och förebyggande av våld mot barn - Social- och hälsovårdsministeriet

²⁰ Barnahus www.barnahus.fi

²¹ Barnafriid Nationellt kunskapscentrum (2019). Slutrapport. Utvärdering av Barnahus

- Det finns brister avseende uppföljning av barnahus
- Barnahusen saknar nationell samordning

Resultaten av utvärderingarna är en av grunderna till de förslag som presenteras i SOU 2022:70 En uppväxt fri från våld. En nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn.

7.2 Uppföljning

Av rapporten *"Inuti ett Barnahus. En kvalitetsgranskning av 23 svenska verksamheter"*²² framgår att statistiken på Barnahus generellt sett är mycket bristfällig. Det är inte möjligt att följa ett enskilt barn via Barnahus och se vad det fått för insatser och vad de lett till. Linköping är ett undantag och har ett datoriserat statistiksystem som möjliggör att samla in data men samtidigt hålla på sekretessen mellan myndigheterna. Varje myndighet lägger in sina uppgifter i systemet men kan inte komma åt vad de andra myndigheterna lämnat in för uppgifter om enskilda barn. Däremot kan alla dra nytta av sammanställningar.

Det är oftast samordnare som ansvarar för att ta fram och sammanställa statistik, men ett par Barnahus har assistenter anställda. Det vanliga är att statistiken sprids via årsrapport, verksamhetsberättelse eller motsvarande.

Fem av Barnahusen (22 %) kan redovisa grundläggande statistik beträffande polisanmälningar, ålder, kön, orsak, antal planeringssamråd, närvaro vid samråd och förhör, närvaro vid medhörning, särskild företrädare, målsägandebiträde, rättsmedicinsk undersökning, rättsintyg, antal barn och anhöriga i krisstöd/behandling samt utfall i rättsprocess.

Tio Barnahus (44 %) kan redogöra för statistik vad gäller polisanmälningar, ålder, kön, orsak, antal planeringssamråd, närvaro vid samråd och förhör samt närvaro vid medhörning. Sju av Barnahusen (30 %) har stora brister vad gäller statistikföringen.

7.3 Barnperspektiv och barnrättsperspektiv

2021 presenterade avhandlingen *Iscensätta barnperspektiv: Före, under och efter Barnahusbesök*.²³ Avhandlingens frågeställningar var: Hur förbereds barnet inför Barnahusbesök i samband med hämtning från förskola eller skola? Vad utspelar sig på olika platser och tidpunkter under Barnahusbesök för polisförhör? Vad händer efter

Barnahusbesök? Vilka förväntningar finns på barn och vuxna i olika roller i förhållande till tid och plats och vilken betydelse har trygghetspersonen i relation till ambitionen om barnperspektiv?

Resultatet visar att barn får begränsade förberedelser inför besök, mer förberedelser på plats och sedan kan de lämnas utan förberedelser inför fortsättningen. Det kan finnas syften med att inte informera barnet, som kan handla om att skydda eller att undvika påverkan, men när barn inte får information om vad som ska ske eller varför kan de inte heller veta vad som förväntas av dem i de olika situationer de ställs inför.

När ett barnperspektiv och ett barnrättsperspektiv är i fokus förväntas barn vara delaktiga aktörer, men avhandling visar att det kan vara skrämmande för barn att bli kontaktade direkt av myndigheterna. beskriver att det är en stor utmaning för de professionella att bedöma vad som blir bäst för det specifika barnet. Trygghetspersonen ingår inte i samverkan och deltar inte i planeringen, men kan vara den enda som känner barnet och kan ses som en garant för barnperspektivet samtidigt som hen hjälper brottsutredande myndigheter att faktiskt få tillgång till barnet. lyfter att fokus är och har varit på själva Barnhuset och det som händer där, men att det finns händelser utanför Barnhuset som fysisk plats, som hänger samman med själva besöket och som också behöver beaktas för att barnet ska få sina behov och rättigheter tillgodosedda.

I studien Barn i Barnhus. En främmande fågel i Socialtjänstens service och familjesystem²⁴ rekommenderas att barnet som rutin ska erbjudas eget samtal med sin socialsekreterare. Barnet behöver bli tillfrågat och som en del i bedömningen av barnets behov, informeras om och överenskomma med sin socialsekreterare om fortsättningen; vad händer direkt efter Barnhusbesöket och tills att de träffas igen tillsammans med barnets föräldrar?

7.4 Barns röster om brottmålsprocessen

I SOU 2022:70 En uppväxt fri från våld har utredarna, med stöd av ett antal barnrättsorganisationer, inhämtat barns och ungas egna röster om sina erfarenheter av att vara våldsutsatt utifrån olika teman och ett av de teman som intervjuerna berörde har varit att utreda brott. Totalt genomfördes intervjuer med 25 barn och unga som alla haft erfarenheter av att utsättas för våld under uppväxten men alla barn hade inte haft kontakt med rättsväsendet. Som komplement till de kvalitativa intervjuerna genomfördes även en enkätstudie i samarbete med Bris. Därutöver har utredningen tagit

del av barns röster om brottmålsprocessen i aktuella befintliga rapporter och studier. Nedan återges barns röster om brottmålsprocessen uppdelat i olika teman:

Brist på information

Det tydligaste temat i barnens berättelser om brottmålsprocessen är avsaknaden av information. Barn vill veta vad som kommer att ske och vilka beslut som fattas. Barnen önskar att de fick mer information om vad som händer om deras egen situation blir känd för läraren, kuratorn eller myndigheter. Barn vill få svar på vem som får ta del av det som de berättat och vilka konsekvenserna kan bli. Något barn berättar att hon önskade att det fanns någon som informerade om regler och lagar och gav mer exakt information. Flera barn upplever att de måste slåss för att få information om vad som sker.

Barnen upplever bristen på information som frustrerande. För de barn som hade närvarande föräldrar gick informationen genom dem och det betydde att föräldrarna bestämde vilken information som skulle föras vidare till barnet. Några barn tyckte det var bra att föräldrarna sovrade bland information och flera barn var också nöjda med att polisen och deras juridiska biträde hållit dem informerade.

Några barn berättar att de mött professionella som de kunde lita på och som de fått hjälp att förstå varför deras berättelse var viktig och hur brottmålsprocessen går till. De förstod konsekvenserna av att berätta och att inte berätta. Hjälpens ingav en känsla av kontroll över vad som skulle hända och en hjälp för barnet framåt. Andra barn hade inte tillräckligt med information för att förstå situationen. Flera barn beskriver att de hade velat få mer information om varför polisen ställde samma frågor flera gånger och varför de ställde frågorna så som de gjorde. Barnen kände sig ifrågasatta för att de inte förstod situationen.

Barn berättar också att de fått felaktig information eller att viktiga delar av informationen saknades. Till exempel informerades de inte om att det satt personer i medhörningsrummet och flera barn förstod inte att de kunde säga nej till att delta i förhör eller utredningssamtal. Barnen trodde inte att de hade något att säga till om i situationen.

Några barn lyfter att rättsprocessen var en genomgående dålig upplevelse medan andra berättar om positiva känslor under eller efter en brottmålsprocess. Barn som är nöjda berättar att de fått information om processen, att de känt sig lyssnade på och mötts av vuxna som varit tydliga och visat omtanke. Barn som deltagit i en rättegång beskriver den som jobbig men även som en bekräftelse och att de haft en grupp på sin sida med åklagaren, målsägarbiträdet och polisen. Flera beskriver att det först vid en fällande dom blir verkligt vad som skett. För några barn innebar det att de kunde lägga det som hänt dem bakom sig och gå vidare. Barnen beskriver en känsla av upprättelse vid till exempel en fällande dom eller begriplig information om varför den tilltalade frias.

Tydligare konsekvenser för förövare

Några barn som barnrättsorganisationerna har samtalat med lyfter vikten av tydligare konsekvenser för förövare och att de blir dömda till kännbara straff. Önskemål finns att förövare blir dömda men också skärpt lagstiftning och längre straff efterfrågas. Något barn ställer sig frågande till hur mycket hot och våld som man kan fortsätta med utan att några konsekvenser händer förövaren. Barn och unga upplever att rättsprocessen tagit lång tid av deras liv och att det fortfarande påverkar och begränsar deras liv på många vis.

Brist på delaktighet

Några barn tar upp vikten av att vara med och påverka sin egen situation i den utsträckning det går och att det hänger nära samman med känslan av kontroll över sin egen situation och en rädsla för att tappa kontrollen. Ett barn berättar att hon var på barnförhör men att hon inte fick veta när hennes föräldrar skulle få veta att hon avslöjat våldet. Det skapar stark rädsla och oro för vad föräldrarna kommer att göra när de får veta.

”Skicka inte hem barn efter att de kommit och berättat om saker som sker i hemmet, bara för att sedan ringa socialen och hämta upp barnen från hemmet. Avvakta och fråga barnet vad barnet vill göra i den situationen och vad hen vill ändra på hemma.”

Ett barn berättar att hon hade önskat att få uttala sig i slutet av rättegången och lägga till några extra ord om sådant som kommit upp under tiden. Enkätstudien visar att det finns en diskrepans mellan barns kunskaper om sina rättigheter i teorin och barns upplevelse av tillgång till rättigheterna i praktiken.

Brister i bemötandet

Flera barnröster berättar om hur polisen bemött dem och lägger stor vikt vid polisens agerande. Ett barn med funktionsnedsättning som hade svårt att förstå vad polisen ville fråga upplevde problem i kontakten med polisen. Flera byten av förhørsledare gjorde också processen plågsam då hon tvingades berätta sin historia om och om igen för nya personer som enligt henne verkade tycka att olika saker var olika viktiga. I slutänden fick hon en förhørsledare som hade utbildning för att förhöra barn med

funktionsnedsättning, något de tidigare förhørsledarna saknat, vilket skapade en förtroendefull relation där hon slutligen kände sig lyssnad på.

En del av barnen har upplevt sig ifrågasatta och skuldbelagda under brottmålsprocessen. Barnen har väldigt olika upplevelser av kontakten med polisen och det varierar från att det varit bra till att barnen upplevt att polisen gjort dem ansvariga för det våld de utsatts för.

Brottmålsprocessen tar för lång tid

Flera barnröster lyfter att brottmålsprocessen tagit väldigt lång tid vilket beskrivs som mycket påfrestande. Flera barn vittnar om att de farit illa under tiden de väntat och att det har fått konsekvenser som att de inte har kunnat sköta sin skolgång. Barnen får inget avslut på sin traumatiska upplevelse så länge processen pågår och upplever att tankar och känslor hela tiden återkommer.

Behov av samordnade insatser och ett fungerande stöd

I samtalen med barn och unga framkommer att det finns ett stort behov av samordning och en sammanhållen kedja. Känslan av att bollas runt, att ingen informerar en om vad som händer och att ingen egentligen vet vad man ska göra är tydlig. Barnen lyfter flera gånger vikten av att få information om var hjälp och stöd finns. En pojke som varit utsatt under lång tid är nöjd med polisens bemötande och uttrycker att det nog var viktigt att förhöret skedde på barnahus.

Flera barn lyfter behovet av olika former av stöd i olika delar av brottmålsprocessen som upplevs som krävande. Barnen nämner någon som stöttar i processen så att de inte lämnas ensamma samt stöd efter barnförhöret och traumabehandling.²⁵

7.5 Stiftelsen Maskrosbarn

Stiftelsen Maskrosbarn presenterade i november 2024 rapporten Om jag hade fått hjälp tidigare hade det inte behövt gå så långt. Barns perspektiv på omställningen inom socialtjänsten.²⁶ Rapporten utgår från ungdomars egna erfarenheter av kontakter med socialtjänsten och mycket handlar om information, bemötande och delaktighet. Ungdomarna efterfrågar bland annat en välkomnande och varm miljö och tydlig

---

²⁵ SOU 2022:70 En uppväxt fri från våld

barnanpassad information. De vill ha ett bemötande som bidrar till trygghet och förtroende och de vill ha riktat stöd direkt till dem.²⁷

7.6 Barns upplevelser av Barnahus i Danmark

I en studie publicerad 2024 genomfördes kvalitativa intervjuer med 15 barn som kom till ett danskt barnahus. Resultaten av studien understryker vikten av den fysiska miljön, behovet av information och överblick samt relationella och kommunikativa färdigheter bland professionella som centrala element för att etablera positiva möten. Vidare indikerar resultaten att negativa upplevelser inte nödvändigtvis är direkt kopplade till barnahuset utan kan bero på att barnen upplever att de går miste om omtyckta vardagsaktiviteter som de såg fram emot.

Barnen beskrev olika erfarenheter av både förhörssituationen och den rättsmedicinska undersökningen. Några barn beskrev rädsla för konsekvenserna av att polisförhöret, några upplevde den tekniska utrustningen som obehaglig och skrämmande med några upplevde den som ett positivt inslag. När det gäller den rättsmedicinska undersökningen var det vanligaste att barnen upplevde det var konstigt och besvärligt att klä av sig och få sin kropp fotograferad, medan hälsoenkäten som de besvarade generellt uppfattades som mer positiv.

När det gäller lokaler och omgivningar beskrev flera barn platser utanför själva intervju- och undersökningsrummen, såsom väntrum och kök. Barn beskrev hur de spelade brädspel med polisen och hade det trevligt i väntrummet innan de blev undersökta och intervjuade. Barnen lyfte också fram fiket som de fick i köket som ett positivt inslag. Författarna konstaterar att barnens beskrivningar av betydelsen av den fysiska miljön och de platser som barnen nämner i den aktuella studien ligger i linje med resultat från befintlig nordisk forskning och de lyfter vikten av att ta hänsyn till hela miljön när ett barn kommer till barnahus för förhör och undersökning.

Studien avslutas med några rekommendationer:

Var särskilt uppmärksam på den fysiska och materiella miljön för att underlätta en omtänksam, barnvänlig atmosfär.

Odlade relationella och kommunikativa färdigheterna hos de professionella Barnen lyfte fram att lyssna på barnet, vara lugn, anpassa procedurer till barnets reaktioner och respektera barnets personliga gränser.

---

²⁷ Stiftelsen Maskrosbarn (2024) Om jag hade fått hjälp tidigare hade det inte behövt för så långt

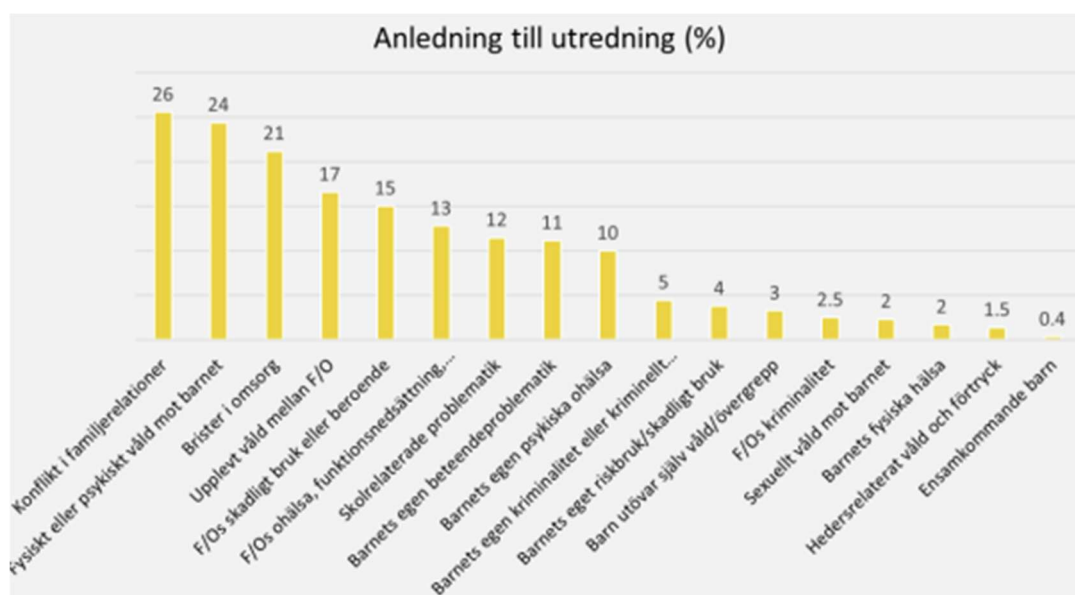

Informera barnen om procedurerna på barnhuset Barnen lyfte fram hur det skapar en känsla av trygghet och självständighet att vara informerad om processerna.

7.7 NUSO – Nationell uppföljning av socialtjänstens omställning

På uppdrag av Sveriges Kommuner och Regioner, SKR, tillsammans med medverkande kommuner, genomförs ett forskningsprojekt och utvecklingsprojekt vid Karlstads universitet.²⁸ Projektet förkortas NUSO, är pågående och består av tre delstudier varav den första omfattar cirka 21 000 barnavårdutredningar och fokuserar på uppföljning av utredningar och insatser i den sociala barn- och ungdomsvården. I materialet ingår även över 219 000 aktualiseringar, varav 93 procent var anmälningar om oro för att barn far illa.

Figur 3 visar fördelningen av anledningar till att utredningen inletts. Konflikter i familjen och fysiskt eller psykiskt våld mot barnet är de enskilt vanligaste anledningarna till utredning. Den totala procenten överstiger 100 eftersom en utredning kan inledas av flera olika anledningar.

Figur 3. Anledning till utredning. Källa: Bild lånad från NUSO PM 2.

I de utredningar som rör fysiskt/psykiskt våld är barnet själv delaktigt i högre grad än när utredning har inletts på grund av problematik hos förälder/omsorgspersoner

problematik (oavsett barnets ålder). Som anledning till detta anges de nationella satsningar som har gjorts inom området våld mot barn. Fysiskt/psykiskt våld mot barn är också den enda anledning till utredning där pojkar och flickor är lika delaktiga.

Någon form av utsatthet har framkommit i 89 procent av utredningarna och det vanligaste är utsatthet i hemmiljö. Samtidigt är det vid en kombination av utsatthet både i hemmiljön och på grund av barnets eget beteende som socialtjänsten i störst utsträckning har bedömt att barnet har behov av stöd och har beviljat insatser. 52 procent av barnen har bedömts vara i behov av stöd eller skydd och vid anmälan har 32 procent av utredningarna lett till beslut om åtgärd/insats. När utredning har inletts efter ansökan har 61 procent avslutats med beslut om åtgärd/insats.

8. Juridiska förutsättningar för samverkan

Det finns i dag ett flertal olika bestämmelser som ställer generella krav på samverkan. Det finns en allmän skyldighet för myndigheter att samverka enligt 8 § förvaltningslagen (2017:900). Enligt 10 kap 21-23 §§ OSL får socialtjänst och hälso- och sjukvårdspersonal bryta sekretessen vid misstanke om vissa brott mot barn och lämna uppgifter till åklagare eller polis. Det gäller misstanke om brott mot ett barns liv, hälsa, frihet och frid och vid misstanke om sexualbrott i enlighet med 3, 4 och 6 kapitlet Brottsbalken samt vid brott som avses i lagen med förbud mot könsstympning av kvinnor. Om misstanken rör något annat brott får sekretessen bara brytas om straffminimum för det aktuella brottet är fängelse i minst ett år. För försöksbrott i övrigt gäller att straffminimum måste uppgå till fängelse i minst 2 år.

Enligt 10 kap 18 c § OSL får yrkesverksamma lämna uppgifter till polisen i följande fall om en person eller en närstående till en person om:

- det på grund av särskilda omständigheter finns risk för att personen kommer att begå brott mot en närstående – ett sådant brott som avses i 3, 4 eller 6 kap. brottsbalken för vilket det inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i ett år
- uppgifterna kan antas bidra till att förhindra ett brott
- det med hänsyn till planerade eller pågående insatser för personen eller den närstående, eller av andra särskilda skäl inte är olämpligt att uppgiften lämnas ut.

Innan ett barn kommer till Barnahus ska socialtjänsten ha inletts en utredning. Det är en förutsättning för att socialtjänsten till exempel ska kunna begära in uppgifter inför ett samråd.

När socialtjänsten beslutar att inleda en utredning ska den genomföras skyndsamt. Inom fyra månader ska socialtjänsten ha fattat ett beslut om ett barn behöver skydd eller stöd i någon form av insats.²⁹ En utredning kan inledas och genomföras oavsett om barnet eller vårdnadshavaren samtycker eller inte. Att en utredning ska bedrivas skyndsamt innebär enligt JO att aktiva utredningsåtgärder ska vidtas i nära anslutning till att utredningen inleds. Ett exempel på detta är att socialtjänsten anmäler ärendet till samråd på barnahus.³⁰

Den socialsekreterare som har ansvar för utredningen får ta de kontakter som behövs och konsultera sakkunniga för att kunna bedöma barnets behov. Det kan till exempel innebära kontakt med skola och hälso- och sjukvård. Yrkesverksamma som enligt lag har anmälningsskyldighet gällande oro för barn är även skyldiga att lämna ut de uppgifter som socialtjänsten behöver i en utredning för att bedöma ett barns behov av skydd eller stöd. Dessa bestämmelser gör att socialtjänsten inför ett samråd kan begära ut uppgifter. Utredningen ska dock inte göras mer omfattande än vad som är motiverat av omständigheterna i ärendet. Socialtjänsten har rätt att samtala med barnet utan vårdnadshavarnas samtycke och utan att vårdnadshavarna är närvarande under en utredning. Den här bestämmelsen gör det möjligt för socialtjänsten att prata med barnet på barnhuset.³¹

Det är viktigt att planera samtalet och ta hänsyn till barnets ålder och mognad, så att barnet får så bra förutsättningar som möjligt att berätta om sina upplevelser.³²

9. Barnkonventionen

Barnkonventionen är lag sedan 2020 och några artiklar är särskilt aktuella för barn som misstänks vara utsatta för brott:

- Artikel 1. Ett barn – det är varje människa under 18 år.
- Artikel 2. Alla barn har samma rättigheter och lika värde. Ingen får diskrimineras.
- Artikel 3. Barnets bästa ska alltid komma i första rummet. Vid alla åtgärder som rör barn, vare sig de vidtas av offentliga eller privata sociala välfärdsinstitutioner, domstolar, administrativa myndigheter eller lagstiftande organ, skall barnets bästa komma i främsta rummet. Konventionsstaterna skall säkerställa att institutioner, tjänster och inrättningar som ansvarar för vård eller skydd av barn

---

²⁹ Utreda barn och unga – Handbok för socialtjänsten (2023) Socialstyrelsen

³⁰ [Barnahusutbildningen - Barnafrid](#)

³¹ [Barnahusutbildningen - Barnafrid](#)

³² Bedöma barns mognad för delaktighet. Kunskapsstöd för socialtjänsten, hälso- och sjukvården samt tandvården (2023). Socialstyrelsen

uppfyller av behöriga myndigheter fastställda normer, särskilt vad gäller säkerhet, hälsa, personalens antal, och lämplighet samt behörig tillsyn.

- Artikel 12. Barnet har rätt att uttrycka sin mening i alla frågor som berör det. När domstolar och myndigheter behandlar fall som rör barnet ska barnet höras och barnets intresse ska komma i första rummet. Barnets rätt till tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet ska respekteras.
- Artikel 19. Barnet har rätt att skyddas mot fysiskt eller psykiskt våld och mot vanvård eller utnyttjande av föräldrar och andra vårdnadshavare.
- Artikel 34. Barnet har rätt att skyddas mot alla former av sexuella övergrepp och mot att utnyttjas i prostitution och pornografi.
- Artikel 39. Barnet som blivit offer för vanvård, utnyttjande, försummelse, tortyr, väpnade konflikter eller annan omänsklig behandling har rätt till rehabilitering och social återanpassning. barn.

10. Statistiska utgångspunkter och Norrbottens förutsättningar

Stiftelsen Allmänna Barnhuset har, 2022, på uppdrag av regeringen, i syfte att följa upp tidigare kartläggningar av våld mot barn avseende förekomst, attityder till så kallat uppfostningsvåld och riskfaktorer för våld, gjort en omfattande kartläggning. Drygt 5 800 elever från årskurs 9 svarade på frågor om utsatthet för våld under hela uppväxten och resultaten visade att över 57 procent hade varit utsatta för någon form av våld av vuxen och/eller jämnårig under sin uppväxt. 40 procent hade varit utsatt för våld där en vuxen varit förövare.

Det var relativt få våldsutsatta som berättat om våld och övergrepp för en professionell person och studien visade på brister i bemötande samt tillgång till stöd och behandling efter att våldet avslöjats.³³

Norrbotten är till ytan Sveriges största län, ca 97 000 kvadratkilometer, vilket motsvarar en fjärdedel av Sveriges yta. Länet består av 14 kommuner och ca 250 000 personer. De flesta, ca 170 000 personer, bor inom några mils radie från Luleå.

Malmfälten med gruvorterna Kiruna och Gällivare har ca 40 000 invånare. Enligt opublicerad statistik från Region Norrbotten inhämtad i februari 2025 bor cirka 45 000 barn, 0-17 år, i Norrbotten. Av dess bor cirka 60 procent i fyrkantenområdet: Luleå, Boden, Piteå och Älvsbyn. I övriga kommuner varierar antalet barn från strax över 400 i Arjeplog och Övertorneå till strax över 4000 i Kiruna.

Statistik från polisen gällande ärenden där målsäganden är barn och unga 0-17 år visar på cirka 1100 inkomna ärenden, varav cirka 660 stycken i fyrkantenområdet. Antalet ärenden har varit relativt konstant de senaste fyra åren.³⁴

Kommunerna i Norrbotten införde under 2024 ett gemensamt verksamhetssystem, PulsenCombine, men på grund av bytet av verksamhetssystem, olika aktualiseringsorsaker och lokala variationer i användningen av systemet har det varit svårt att få ut tillförlitlig statistik från socialtjänsten gällande antal utredningar som har inletts på grund av misstanke om våld eller antal gjorda polisanmälningar.

FoU Valfärd Värmland vid Karlstad universitet genomför för närvarande ett forsknings- och utvecklingsprojekt, NUSO – Nationell Uppföljning av Socialtjänstens Omställning, på uppdrag av, och i samarbete med Sveriges Kommuner och Regioner (SKR).³⁵ I studien deltar 134 kommuner och stadsdelar och i det insamlade materialet ingår cirka 21 000 barnavårdsutredningar och 219 566 aktualiseringar. Av uppgifterna framgår att kommunerna sammantaget har angett över 2500 olika aktualiseringsorsaker och över 300 olika benämningar på våldsutsatthet. 93 procent av aktualiseringarna var anmälningar och hälften av aktualiseringarna har lett till att utredning har inletts eller tillförts pågående utredning. De enskilt vanligaste anledningarna till utredning är konflikter i familjen och fysiskt eller psykiskt våld mot barnet.³⁶

10.1 Lokaler

I Europa finns ett Barnahusnätverk med medlemmar från bland annat Barnahus, statliga myndigheter, icke-statliga organisationer och akademiker, som verkar för en gemensam standard för barnahus i framför allt Europa. Nätverket har tagit fram en kvalitetsstandard med 10 punkter där punkt fyra är en barnvänlig miljö vilket inkluderar att platsen är inrättad på ett säkert, barnvänligt och åldersanpassat sätt, med tanke på:

- Möblering av väntrum och förhörssrum
- Material (t.ex. åldersanpassade leksaker, läsning och aktiviteter).
- Privata och ljudisolerade rum.
- Kontakt mellan brottsoffer och påstådd förövare undviks alltid.

---

³⁴ Lokal statistik från polisen i Norrbotten

³⁵ [Nationell uppföljning, NUSO | Framtidens socialtjänst | SKR](#)

- Fysisk tillgänglighet för alla barn oavsett bostadsort (inklusive barn med funktionshinder och/eller särskilda behov).³⁷

De barnahus som finns i Sverige har:

- Egen ingång
- Eget väntrum (med kyl och plats för fika)
- Barnanpassat förhörssrum (ofta med två fåtöljer med ett litet bord emellan)
- Medhörningsrum

I Norrbotten är det i dagsläget polisstationerna i Luleå, Gällivare och Kiruna som är utformade i likhet med de barnahus som finns i Sverige. I Piteå finns anpassade lokaler, men ingången delas med räddningstjänstens personal.

11. Erfarenheter från Jämtland

Jämtlands län är det senaste att inrätta Barnahus. Länet motsvarar 12 procent av Sveriges yta, 49 443 kvadratkilometer, består av åtta kommuner och har ca 132 670 invånare.³⁸ Det finns två Barnahus i Jämtland, den huvudsakliga verksamheten i Östersund och en filial i Strömsund. Precis som för Norrbotten är de långa avstånden en utmaning och de barn som har längst avstånd till barnahuset i Östersund eller filialen i Strömstad har en resväg på ca 20-25 mil , enkel väg.

Barnahus Jämtland startade 2020 med syftet att erbjuda barn som misstänks vara utsatta för vålds- och sexualbrott ett omhändertagande och stöd som är anpassat till barnets behov samt att höja kvaliteten på de sociala och medicinska utredningarna och brottsutredningarna. Som en följd av detta finns en förväntan om att fler brott mot barn lagförs. Verksamheten bygger på ett samverkansavtal och en överenskommelse mellan Region Jämtland Härjedalen, Polismyndigheten Region Nord/PO Jämtland, Åklagarmyndigheten/Åklagarkammaren i Östersund och länets åtta kommuner.³⁹ Inför uppstarten beräknades driftskostnaden för 2020 till 1 817 000 kr. Till kostnaderna beräknades en årlig uppräknings om 3%. Den största utgiftsposten utgjordes av personalkostnader för två tjänster (1 280 000 kr/år) och därefter följde lokalkostnader á 297 000 kr/år (165 kvm, 1800 kr/kvm).⁴⁰

Grunden i verksamheten är samråd och barnförhör och samråden är förlagda till en fast tid varje vecka. Under 2022 genomfördes 48 planerade samråd och samverkansparterna

---

³⁸ [Jämtlands län Ekonomifakta 2022](#)

³⁹ [Verksamhetsberättelse 2023 Barnahus JL \(3\).pdf](#)

⁴⁰ [201007 Avtal Barnahus Jämtlands län, med underskrifter \(20\).pdf](#)

närvarade i hög grad. Sedan 2022 finns ett samverkansavtal mellan Barn och Ungdomsmedicin och Kvinnosjukvården gällande barn som är aktuella för Barnahus. Under 2023 har tre barn undersökts vid misstänkt misshandel och tre barn vid misstänkt våldtäkt/sexuellt övergrepp. Det framgår inte av statistiken om barnen undersöktes på Barnahus.⁴¹

Det framgår inte av statistiken att tiden från inkommen polisanmälan till åtalsbeslut/nedlägningsbeslut har minskat efter att Barnahus inrättades. Flera socialsekreterare ser däremot en märkbart positiv skillnad i att barnförhören under 2023 i större utsträckning hållits enligt riktlinjerna, alltså inom två veckor från att polisanmälan gjorts. Fler förhör har bokats direkt vid samråd och barn och föräldrar har i högre grad kunnat erbjudas stöd och behandling i ett tidigare skede, och slippa väntan på att förhör ska genomföras först.⁴²

12. Kartläggning av kommuner och polisområden utan barnahus

gjorde under 2024 en kartläggning av kommuner och polisområden utan barnahus.⁴³ Frågeställningarna var: varför det inte finns ett barnahus, hur arbetat är organiserat i frånvaro av ett barnahus och hur barnanpassade förhørsrummet och omgivningen runt omkring är? En webbenkät skickades till landets 43 kommuner som idag saknar barnahus samt till polisområden inom Region Nord, Stockholm och Syd. Polisområden som har fått enkät är Västerbotten, Norrbotten, Lappland, Stockholm, Blekinge och Skåne. Svarsfrekvensen var 86 procent.

Respondenterna fick ta ställning till fem påståenden om huruvida ett barnahus skulle förbättra barnets möjlighet till stöd, skydd och behandling vid utredningen, förbättra samverkan mellan aktuella aktörer, förbättra brottmålsprocessen, förbättra utredningen inom socialtjänsten samt leda till en mer kostnadseffektiv process. Majoriteten av respondenterna såg att det skulle ske en förbättring vad gäller barnets möjlighet till skydd, samverkan och förbättring av brottmålsprocessen (svarade ”stämmer bra” eller ”stämmer mycket bra”). Något fler anger ”stämmer delvis” när det kommer till förbättring avseende socialtjänstens utredning. En stor andel har valt att svara ”kan inte/ vill inte” när det kommer till kostnadseffektiviteten. Sammantaget visar resultaten en positiv och eftersträvensvärd syn på den struktur som en barnahussamverkan innebär,

---

⁴¹ [Verksamhetsberättelse 2023 Barnahus JL \(3\).pdf](#)

⁴² [Verksamhetsberättelse 2023 Barnahus JL \(3\).pdf](#)

både när det kommer till planering i enskilda ärenden och relationerna mellan de samverkande parterna

Utifrån resultaten av kartläggningen rekommenderar Barnafrid att Sverige bör säkerställa att alla barn, oavsett vilken kommun de bor i, har tillgång till ett välfungerande barnahus. Det bör också finnas en tydligare struktur och styrning på barnahus så alla barn i Sverige kan få likvärdigt stöd, oavsett våldsform eller hemort. Barnafrid rekommenderar Sverige att utreda om barnahus ska ha en form av certifieringssystem. När det gäller situationen i norra Sverige är rekommendationen att göra en särskild kartläggning då utmaningarna på grund av långa avstånd skiljer sig från resten av landet. Barnafrid rekommenderar också att regeringen ger uppdrag till lämplig aktör att se över hur andra länder eller områden i Sverige har utvecklat filialer för att överbrygga utmaningar med stor geografiska täckning.

Barnafrid lyfter även vikten av att barn utsatta för brott ska bli erbjudna krisstöd, oavsett om det finns ett barnahus eller inte. Med vetskapen om att trauma i barndomen påverkar barnet på både kort och lång sikt är det viktigt att säkerställa att alla barn som är i behov av krisstöd kan få det oavsett brottstyp.⁴⁴

13. Nya Regeringsuppdrag

13.1 Revidering av de nationella riktlinjerna

I slutet av juli 2025 gav Regeringen Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten, Socialstyrelsen och Rättsmedicinalverket i uppdrag att revidera de gällande nationella riktlinjerna för samverkan vid misstanke om att barn har utsatts för våldsbrott och kriterierna för barnahusverksamhet. Bakgrunden till uppdraget är att de riktlinjer som finns gällande samverkan mellan berörda aktörer behöver förtydligas och vidareutvecklas. I uppdraget ingår även att utreda såväl för- som nackdelar med att införa lagstiftning eller bindande föreskrifter på området. Uppdraget ska redovisas senast den 15 februari 2027.

13.2 Nationell plan för barnahus

I slutet av juli 2025, parallellt med uppdraget om revidering av de nationella riktlinjerna, gav Regeringen Brottsoffermyndigheten i uppdrag att ta fram en nationell plan för samordning av barnahusverksamheterna i Sverige i syfte att förbättra likvärdigheten och

tillgången till insatser för alla barn oavsett förutsättningar eller var i landet de bor. I uppdraget ingår även att ge stöd till och följa utvecklingen av samverkan avseende våldsutsatta barn som deltar i en brottsutredning. Uppdraget ska delredovisas senast den 28 april 2026 och slutredovisning ska ske senast den 28 januari 2028.

14. Regionala utredningar

14.2 Från Barnahus till Barnarum – ett underlag för dialog

Norrbottnens kommuner presenterade i februari 2024 sin delredovisning av uppdraget från Länsstyrgruppen gällande etablering av ett eventuellt barnahus i Norrbottens län. Sett ut ett kommunalt perspektiv synliggjordes några målsättningar för den fortsatta utredningen:

- **Barnets bästa**, att barnkonventionen och lagintentioner efterlevs, att barn och familjer inte hamnar i vacuum när arbetsprocessen inte fungerar optimalt samt att barn får konkret hjälp och stöd, snabbt och lätt tillgängligt.
- **Jämlikt och likvärdigt**, att det finns likvärdiga och tydliga rutiner för hela länet samt att polisutredningarna och barnskyddsutredningarna är synkade. Att barn får stöd från sjukvården och att det inte uppstår långa ledtider och kö, till exempel till polisförhör. Att alla organisationer kan använda digitala verktyg i arbetet med dessa barn.
- **Samordning och samlad kompetens**, ger ett mer professionellt och samordnat stöd, vilket blir bättre för barnen.

Kommunernas socialtjänster var eniga om behovet av att förbättra arbetet med barn som utsatts för eller som bevittnat våld. I delredovisningen ser kommunerna behov av att skapa en form av barnarum i flera kommuner i stället för att satsa på ett fysiskt och centraliserat barnahus. Kvarstående frågor var bland annat hur rummen skulle utformas och utrustas, tekniska lösningar, placeringsorter och kostnader.

14.2 utredning

utredning visar att det finns förutsättningar för att etablera ett barnahus i Norrbotten, i syfte att ge barnet en tryggare och mer effektiv rättsprocess, men att det finns behov av ytterligare utredning och förankring av formerna. Utredningen visar också att det finns behov av ökad kunskap, erfarenhetsutbyte och samordning. Det finns ett stort intresse och engagemang för barnets rätt till en trygg och säker rättsprocess i hela länet, men respondenterna är inte helt eniga om nuläget och vad som behövs framåt.

Slutsatser och rekommendationer:

- **Det finns behov av stärkt samverkan och tydlig ansvarsfördelning.**
Rekommendation: Alla verksamheter ser över sina rutiner kring samverkan och stärker samverkansmodellen kring det brottsutsatta barnet.
- **Det finns behov av erfarenhetsdelning och kompetensspridning.**
Rekommendation: En funktion på länsnivå som kan bidra till forum för erfarenhetsdelning, utgöra ett konsultativt stöd vid komplexa ärenden och som samordnar och bidrar till långsiktig kunskaps- och kompetensutveckling. I funktionen bör ingå att anordna utbildningar samt vara uppdaterad kring aktuell lagstiftning och forskning som rör brottsutsatta barn. Minst två personer för att vara mindre sårbar och ha möjlighet att representera olika verksamheter.
- **Etablering av Barnahus kan möta behoven av stärkt samverkans och ökad kompetensspridning.** Sakkunnig på Allmänna barnhuset uppger att Barnahus som kontinuerligt arbetar med kunskapsspridning och återkommande kompetensutveckling fungerar avsevärt mycket bättre än Barnahus som inte har den funktionen. *Rekommendation:* Gemensamt samverkansavtal som rör processen kring det brottsutsatta barnet. Två samordnare som kan planera och koordinera processen för brottsutsatta barn samt inneha en rådgivande roll och bidra till långsiktig erfarenhetsdelning och kompetensutveckling. Etablera en digital samverkansform för samrådsmöte, samverkan och kompetensutveckling. Med fördel inom ramen för etablering av barnahus.
- **Det finns fortsatt behov av förankring och utredning av formerna för vidare etablering av Barnahus.** Kvarstående frågor är: placering, huvudmannaskap, kostnadsfördelning och samordnarfunktionen.

15. Förslag

Arbetsgruppen har tagit fram tre förslag som representanter från de olika huvudmännen har fått ta del av och komma med synpunkter på.

- 1) Barnahusmodellen i befintliga lokaler runt om i länet
- 2) Barnahus med filialer
- 3) Ett barnahus och ett mobilt team

Ett rekommenderat förslag har slutgiltigt utformats, *Fysiskt barnahus i Luleå och ett mobilt barnahus.*

De alternativ som har funnits med, men som arbetsgruppen inte rekommenderar att man går vidare med är 1. Barnahusmodellen i befintliga lokaler runt om i länet och 2. Barnahus med filialer.

15.1 Alternativ 1 – Barnahusmodellen i befintliga lokaler runt om i länet

Alternativet utgick från att flera av polisstationerna i de mindre kommunerna har begränsade öppettider, vilket gör det möjligt att boka barnförhör när stationen är stängd för allmänheten. Detta innebär att barnet inte riskerar att möta någon hen känner. En annan fördel med de mindre stationerna är att de utifrån ser ut som ”mindre hyreshus”, vilket antas vara mindre skrämmande än ett mer klassiskt, stort polishus. En stor fördel med befintliga lokaler är att barnen inte behöver resa långa sträckor. Restider på uppåt en timme enkel väg kommer dock fortfarande att förekomma, eftersom det finns barn som bor i byar flera mil utanför huvudorten.

Nackdelen med alla befintliga lokalpolisstationer förutom Kiruna, Gällivare, Piteå och Luleå är att de behöver byggas om och få nya möbler/ny inredning. En annan nackdel är att rum för krisstöd och läkarundersökning saknas och kommer att saknas.

I dialog med polisen har det blivit tydligt att polisedningen inte vill gå vidare med detta alternativ. Den största anledningen är en otydlig och ojämн kostnadsfördelning. Polisen anser inte att de ska vara huvudman och den som äger lokalerna får ofta per automatik ett större ansvar. Eventuella förändringar gällande krav, behov som uppstår och liknande skulle landa på polisen. Polisen är dessutom i ett planeringsarbete gällande nytt polishus i Luleå och det är oklart vart de landar eller vad ett nytt polishus skulle innebära gällande exempelvis tillträde ur en säkerhetsaspekt.

I workshop med IFO- och barn- och ungacheferna framkom att även kommunerna var tveksamma till detta alternativ. Inte heller de tillfrågade från Region Norrbotten såg detta som ett tillräckligt bra och genomförbart alternativ. Arbetsgruppen ser att ett beslut om att fortsätta använda polisens lokaler i praktiken inte skulle innebära någon förändring för barnen. De skulle fortfarande komma till en polisstation, det skulle inte finnas rum för läkarundersökning och det skulle inte finnas möjlighet för socialtjänsten att ha samtal med barn eller vårdnadshavare utan att vara beroende av polisens närvaro.

Arbetsgruppen ser att alternativ 1 i praktiken inte skulle innebära någon förändring för barnen. De skulle fortfarande komma till en polisstation, det skulle inte finnas rum för läkarundersökning och det skulle inte finnas möjlighet för socialtjänsten att ha samtal med barn eller vårdnadshavare utan att vara beroende av polisens närvaro. En risk med alternativet är att vissa lokaler används i låg omfattning och att det därför inte ses som ekonomiskt motiverat att först rusta upp och sedan vid behov även betala förlöpande

renoveringar. En annan nackdel är att rum för krisstöd och läkarundersökning saknas och kommer att saknas. Arbetsgruppen ser inte att det finns skäl att gå vidare med detta alternativ.

15.2 Alternativ 2 - Barnahus med filialer

Arbetsgruppen ser att detta alternativ har fler nackdelar än fördelar. Polisens befintliga lokaler uppfyller inte kraven och det är förenat med höga kostnader att hyra och utrusta helt nya lokaler på flera orter samtidigt som det behövs en "huvudlokal". Filialer löser inte heller problemen med avstånden, många barn kommer ändå ha lång resväg. Arbetsgruppen ser att det finns risk att vissa filialer används i låg omfattning och att det därför inte kommer att ses som ekonomiskt motiverat att fortsätta betala för något som inte används. En annan nackdel är att rum för krisstöd och läkarundersökning saknas och kommer att saknas. På flera orter finns det risk att barnet möter någon hen känner, dels i entrén, dels i väntrummet, både före och efter förhöret. På flera orter saknas dessutom möjligheter att prata med barnet i lugn och ro efter förhöret. Konsekvenserna av detta blir en otrygg miljö där barnet inte kan få information i lugn och ro och därmed inte heller ges reell möjlighet att ta tillvara sin rätt till delaktighet.

Alternativ 2 bedöms ha fler nackdelar än fördelar. Polisens befintliga lokaler uppfyller inte kraven och det är förenat med höga kostnader att hyra och utrusta helt nya lokaler på flera orter samtidigt som det behövs en "huvudlokal". Filialer löser inte heller problemen med avstånden, många barn kommer ändå ha lång resväg.

En risk med alternativet är att vissa lokaler används i låg omfattning och att det därför inte ses som ekonomiskt motiverat att först rusta upp och sedan vid behov även betala förlöpande renoveringar. En annan nackdel är att rum för krisstöd och läkarundersökning saknas och kommer att saknas. Arbetsgruppen ser inte att det finns skäl att gå vidare med detta alternativ.

15.3 Alternativ 3 – Ett barnahus och ett mobilt team

Detta alternativ har haft arbetsnamnet "Ett kompetenscentrum och mobila team", men arbetsgruppen har i slutet av uppdraget varit eniga om att behovet är ett fullvärdigt Barnahus, inte bara ett kompetenscentrum. Förslaget är att upprätta ett barnahus i Luleå kompletterat med en fullt utrustad "Barnahus-buss" som åker till den ort där barn som har för lång resväg till Luleå befinner sig. Detta skulle innebära att barnen i Norrbotten i större utsträckning ges samma förutsättningar och att inget barn behöver resa långt. Bussen blir ett mobilt barnahus.

Även om statistiken är begränsad är det tydligt att de allra flesta ärendena finns i Luleå och fyrkantenområdet. Polisens lokaler i Luleå uppfyller visserligen kraven, men så länge förhören sker i ett polishus är möjligheterna att utveckla stödet till barn och vårdnadshavare efter barnförhören begränsade.

Arbetsgruppen ser att det finns skäl att gå vidare med detta alternativ.

15.4 Rekommenderat förslag

Fysiskt barnahus i Luleå och ett mobilt barnahus

Förslaget är ett fysiskt barnahus i Luleå och ett rullande barnahus i form av en specialanpassad buss för de barn där resvägen till Luleå är för lång. Detta alternativ har haft arbetsnamnet ”Ett kompetenscentrum och mobila team”, men arbetsgruppen har i slutet av uppdraget varit eniga om att behovet är ett fullvärdigt Barnahus, inte bara ett kompetenscentrum. Förslaget skulle innebära att barnen i Norrbotten i större utsträckning ges samma förutsättningar och att inget barn behöver resa långt. Bussen blir ett mobilt barnahus.

Även om statistiken är begränsad är det tydligt att de allra flesta ärendena finns i Luleå och fyrkanten området. Polisens lokaler i Luleå uppfyller i dagsläget kraven enligt de nationella riktlinjerna⁴⁵, bortsett från att barnen kommer till polishuset, och så länge förhören sker i ett polishus är möjligheterna att utveckla stödet till barn och vårdnadshavare efter barnförhören begränsade.

I förslaget ingår att upprätta ett samverkansavtal som förtydligar varje aktörs ansvar.

Arbetsgruppen föreslår att samverkansavtalet bland annat ska innehålla följande:

- Två samordnare, två tjänster rekryteras. Samordnarna ansvarar för uppföljning, kompetensutveckling och rådgivning till professionella. Samordnarna är kärnan i verksamheten och säkerställer att arbetet bedrivs med hög kvalitet och rättssäkerhet. De ser till att de olika verksamheternas insatser samplaneras och genomförs med det enskilda barnets bästa i fokus. Samordnarna bedöms vara avgörande för att hålla ihop arbetet och nå likvärdiga förutsättningar över hela länet.

---

⁴⁵ Rikspolisstyrelsen (2009). Delredovisning av regeringsuppdrag avseende gemensamma nationella riktlinjer kring barn som misstänks ha varit utsatta för brott och kriterier för landets Barnahus. Stockholm: Rikspolisstyrelsen.

- Läns-gemensamma rutiner och blanketter tas fram.
- Planeringsmöten och samråd ska i första hand vara digitala, via säker kommunikation.
- Socialtjänsten utarbetar ett arbetssätt som utgår från modellen "Efter barnförhöret". Kommunerna ser över möjligheterna att samverka för att kunna erbjuda barn och vårdnadshavare så likvärdigt stöd som möjligt efter barnförhöret.
- Primärvården erbjuder krisstöd utifrån sitt ansvarsområde. Specialistvården erbjuder mer omfattande vård och behandling vid behov.
- Polisen planerar barnförhöret. Åklagaren fattar beslut om fortsättningen direkt efter förhöret.
- Överenskommelse med skolan om att tillhandahålla en trygghetsperson som kan följa med barnet till förhöret.

16. Barnkonsekvensanalys

16.1 Vilka barn berörs av beslutet?

Alla barn utsatta för vålds-, sexualbrott samt till att ha bevittnat våld och där det finns en polisanmälan om brott mot barn berörs av beslutet.

16.2 Lagstiftning och styrande dokument

Alla parter, det vill säga kommuner, regionen, Polisen och Åklagarmyndigheten har lagstiftning som styr arbetet med brottsutsatta barn.

Lag (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter. Följande artiklar är av särskild vikt:

Artikel 1

Ett barn – det är varje människa under 18 år.

Artikel 2

Alla barn har samma rättigheter och lika värde. Ingen får diskrimineras.

Artikel 3

Barns bästa ska alltid komma i första hand.

Artikel 12

Barnet har rätt att uttrycka sin mening i alla frågor som berör det. När domstolar och myndigheter behandlar fall som rör barnet ska barnet höras och barnets intresse komma i första rummet.

Artikel 19

Barnet har rätt att skyddas mot psykiskt eller fysiskt våld och mot vanvård eller utnyttjande av föräldrar och andra vårdnadshavare.

Artikel 34

Barnet har rätt att skyddas mot alla former av sexuella övergrepp och mot att utnyttjas i prostitution och pornografi.

Artikel 39

Barnet som blivit offer för vanvård, utnyttjande, försummelse, tortyr, väpnade konflikter eller annan omänsklig behandling har rätt till rehabilitering och social återanpassning.

16.3 Forskning och praxis

I rapporten *Inuti ett barnahus. En kvalitetsgranskning av 23 svenska verksamheter*⁴⁶ återges en gyllene regel, myntad av Christian Diesen, som säger att i alla mål rörande barn som brottsoffer ska barnet oavsett rättsutfall befinna sig i ett bättre läge när processen avslutas än när den inleddes.

För en liten andel av de våldsutsatta barnen framkommer tillräckligt underlag för att åklagaren ska kunna väcka åtal mot förövaren eller för att socialnämnden ska omhänderta barnet, men de allra flesta barn som utretts vid misstänkt barnmisshandel åker hem efter förhöret. Det är alltså viktigt att barn och vårdnadshavare får rätt stöd, inte bara i samband med polisförhöret, utan även på hemmaplan, efter förhöret. För att på bästa sätt tillgodose barnets behov krävs kunnande, kompetens och erfarenhet.

16.4 Barnets synpunkter

I och med att barn i Norrbotten inte har erfarenheter eller kunskaper om hur det är att befinna sig på ett barnahus är det svårt för dem att ta ställning. Därför lyfts erfarenheter och kunskaper från barn i andra delar av landet. Sammantaget visar forskning kring barnahus att de flesta uppfattar kontakten med barnahus som bra, att det är en trygg miljö samt att mottagandet på plats är positivt över lag. Men det framkommer även negativa upplevelser som exempelvis bristande information både före och efter förhöret.⁴⁷ Med detta i åtanke har arbetsgruppen försökt flytta fokus från den rättsliga processen till en helhetssyn på barnets situation och behov.

16.5 Nuläge och rekommendationer

16.5.1 Lokaler

I dagsläget genomförs barnförhör på olika orter i olika typer av lokaler. Det vanligaste är att förhöret äger rum i polisens lokalkontor på orten, vilket innebär att endast de barn som förhörs i Kiruna, Gällivare, Luleå och Piteå kommer till anpassade lokaler som uppfyller de krav som ställs på egen ingång, eget väntrum, anpassat förhørsrum och medhörningsrum. På flera orter finns det risk att barnet möter någon hen känner, dels i entrén, dels i väntrummet, både före och efter förhöret. På flera orter saknas dessutom möjligheter att prata med barnet i lugn och ro efter förhöret. Konsekvenserna av detta blir att barnen som inte kommer till Kiruna, Gällivare, Luleå eller Piteå, kommer till en otrygg miljö där de inte kan få information i lugn och ro och därmed inte heller ges reell möjlighet att ta tillvara sin rätt till delaktighet. Eftersom variationerna är så stora får de

---

⁴⁶ Landberg, Å. & Svedin, C.-G. (2013). *Inuti ett Barnahus. En kvalitetsgranskning av 23 svenska verksamheter*. Stockholm: Linköpings universitet och Rädda barnen.

⁴⁷ [Barns upplevelse av barnahus - Barnafrid](#) Barnafrids webbutbildning om Barnahus

brottsutsatta barnen i Norrbotten i praktiken inte ett likvärdigt bemötande och likvärdiga förutsättningar i den utsatta situation de befinner sig i.

Slutsats lokaler

Genom att inrätta ett fullvärdigt Barnahus i Luleå skulle majoriteten av de barn som tillhör målgruppen få tillgång till den bästa modell som finns för att tillgodose barnets samlade behov i en utsatt situation. För de barn som bor mer än cirka en timmes resväg från Barnahuset tillgodoses behovet genom ett ”mobilt barnahus”, en mobil enhet i form av en specialanpassad buss med väntrum, förhörssrum, medhörningsrum och rum för läkarundersökning som kommer till den ort där barnet befinner sig.

Målsättningen är att mobila team kan bidra till snabbare processer, vilket är ett av målen med barnahus och gynnar både det enskilda barnet och barn som grupp.

Arbetsgruppen ser att detta alternativ är det närmaste det går att komma i fråga om likvärdiga förutsättningar för alla barn.

16.5.2 Samordning

Arbetsgruppen ser att det gynnar alla barn att ha ett länsgemensamt arbetssätt med samordnare som har uppdrag för alla kommuner. Genom att ha samordnare som planerar alla samråd och förhör säkerställs att alla barn ingår i samma prioriteringsordning och att barnets behov så långt det är möjligt avgör när och hur barnförhöret ska ske. Genom en länsgemensam samordning säkerställs även att bästa tillgängliga kunskap och kompetens är tillgänglig för alla barn.

Slutsats samordning

Rekommendationen är att anställa samordnare som planerar och samordnar alla samråd och förhör, oavsett om förhöret ska ske i Barnahuset eller i den mobila enheten. Alla samråd bör ske digitalt med obligatorisk närvaro av samordnaren samt representanter från Polisen, Region Norrbotten, Åklagarmyndigheten och socialtjänsten (berörd socialsekreterare).

I samordnarnas uppdrag bör utbildningsinsatser, information och rådgivning till professionella samverkansparter ingå. Samordnarna bör även ansvara för att ta samla in och sammanställa statistik samt att följa upp verksamheten.

16.5.3 Stöd efter förhöret

För att tillgodose barnets behov hela vägen är det viktigt att det finns en länsgemensam syn på vilket stöd som barn och vårdnadshavare kan och bör erbjudas efter förhöret. En gemensam syn bidrar till att tillgodose behovet av likvärdiga rättigheter för alla barn.

16.6 Avslutande analys och rekommendationer

Regeringskansliet bereder just nu betänkandet SOU 2022:70 En uppväxt fri från våld – En nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn⁴⁸ där det föreslås tydliga krav på samordning och att alla barn i Sverige ska ha tillgång till alla delar som ett barnahus erbjuder. Regeringen har också i juli detta år, bland annat med stöd av betänkandet, tagit fram ett regeringsuppdrag gällande revidering av gällande riktlinjer och framtagande av nationell plan för barnahus.

Forskning och erfarenhet visar samstämmigt att det bästa för barnen är att möta personal med rätt barnkompetens i en barnanpassad miljö där professionerna är samlade runt det brottsutsatta barnet. Barnet får på så sätt en sammanhållen rättsprocess och ett omhändertagande som möter det individuella barnets behov.

I Norrbotten ser förberedelserna, den sammantagna processen och den fysiska miljön olika ut beroende på vilken kommun barnet är bosatt i. Dessutom visar Barnafrids kartläggning att samverkan kring barn som misstänks ha utsatts för brott är sämre i kommuner som saknar barnahus.⁴⁹

Det är viktigt att hålla ihop hela kedjan kring barnet med en hög kompetensnivå både kring processens alla delar men också om barns känslomässiga behov utifrån utsatthet, ålder och mognad. Med samordnare som håller ihop och har det övergripande ansvaret för alla barn i Norrbotten ökar sannolikheten att alla berörda barn i länet får sina behov tillgodosedda jämfört med om ansvaret ska spridas mellan olika verksamheter och personer.

Det finns en fungerande modell och arbetsgruppen ser sammantaget att det alternativ som föreslås i form av ett fysiskt och ett mobilt barnahus är den lösning som är förenlig med barnets bästa både på kort och på lång sikt.

---

⁴⁸ SOU 2022:70 En uppväxt fri från våld – En nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn

⁴⁹ [Brottsutsatta barn drabbas när barnahus saknas - Linköpings universitet](#)

Förslag till beslut gällande tillsyn av kommunens myndighetsutövning för barn och unga samt kommunens och nämndens egenkontroll inom området

Ärendenr 2024/1252-3.9.9.3

Socialförvaltningens förslag till beslut

Socialnämnden beslutar att anta socialförvaltningens enkätsvar med tillhörande handlingsplan för förbättring av myndighetsutövning för barn och unga i Luleå kommun och att uppföljning av handlingsplanen sker enligt angiven tidsplan.

Sammanfattning av ärendet

Inspektionen för vård och omsorg, IVO, har vid tillsyn identifierat brister i Luleå kommuns myndighetsutövning för barn och unga, bland annat i kontroller inför placeringar, hantering av orosanmälningar och uppföljning av placeringar. För att åtgärda dessa brister har socialförvaltningen tagit fram en handlingsplan med syfte att säkerställa rättssäkerhet och hög kvalitet i vården och omsorgen för barn och unga. Handlingsplanen innehåller konkreta åtgärder, tidsplan och ansvarsfördelning och ska implementeras från januari 2026.

IVO begär, med stöd av 13 kap. 5 § SoL en redovisning av åtgärder via ett elektroniskt formulär/enkät. Redovisningen ska skickas till IVO senast den 6 februari 2026. Enkätsvar, se bilaga.

Beskrivning av ärendet

IVOs tillsyn har visat brister i rutiner och uppföljning inom myndighetsutövning för barn och unga. Handlingsplanen omfattar åtgärder inom områden som kontroller inför placeringar, hantering av orosanmälningar, barns delaktighet, dokumentation och egenkontroll. Målet är att säkerställa att alla barn får den vård de har rätt till och att kommunens arbete är rättssäkert. Uppföljning sker genom egenkontroller, stickprov och systematiska analyser tre gånger per år.

Dialog

Dialog har förts internt inom socialförvaltningen med verksamhetschef, enhetschefer och specialistsocionomer. Extern dialog har skett med IVO i samband med tillsynen. Berörda grupper är barn och unga i Luleå kommun samt privata utförare av vård och omsorg.

Beslutsunderlag

- Enkät svar/återredovisning.
- Handlingsplan för förbättring av myndighetsutövning för barn och unga i Luleå kommun.
- Beslut med begäran om återredovisning, SOC Hid: 2025.3665

Lahib Yousif
Verksamhetschef

Beslutet skickas till

Inspektionen för vård och omsorg (IVO), skickas digitalt

Luleå kommun
971 85 Luleå

Huvudman

Luleå kommun (hädanefter kommunen)

Ärendet

Tillsyn av rättssäkerheten i kommunernas myndighetsutövning för barn och unga.

Beslut

Inspektionen för vård och omsorg (IVO) har i tillsynen konstaterat följande brister:

- Kommunen brister i sin skyldighet att göra kontroller inför placeringar av barn och unga
- Kommunen brister i sin skyldighet att hantera orosanmälningar
- Kommunen brister i sin skyldighet att följa upp placeringar av barn och unga
- Kommunen brister i sin egenkontroll avseende myndighetsutövning barn och unga

IVO begär med stöd av 28 kap. 5 § socialtjänstlagen (2025:400), SoL, att kommunen redovisar sin inställning till de brister som IVO konstaterat. Redovisningen ska även innehålla de eventuella åtgärder som kommunen har genomfört eller planerar att genomföra för att komma till rätta med bristerna samt förväntade effekter av åtgärderna för barn och unga. Redovisningen ska avslutas med uppgift om när åtgärderna genomfördes eller kommer att genomföras.

Redovisningen ska ha kommit in till IVO senast den 6 februari 2026.

Om bristerna inte avhjälpas kan IVO komma att fatta beslut om att förelägga kommunen att vidta åtgärder.

Skälen för beslut

Kommunen brister i sin skyldighet att göra kontroller inför placeringar av barn av unga

IVO bedömer att kommunen brister i sin skyldighet att göra kontroller inför placeringar av barn och unga inom följande områden.

Kontroll av familjehem

Utifrån de uppgifter kommunen lämnat vid IVO:s inspektion konstaterar IVO att kommunen vid utredning av om ett hem är lämpligt som familjehem inte alltid särskilt uppmärksammar förekomsten av våld mot närstående, i det tilltänkta familjehemmet som kan äventyra ett barns eller en ung persons trygghet och säkerhet i enlighet med 4 kap. 2 § Socialstyrelsens föreskrift om socialnämndens ansvar för barn och unga i familjehem, jourhem, stödboende och hem för vård och boende (ändrad HSLF:FS 2025:24), SOSFS 2012:11.

Vid gruppintervju med socialsekreterare och ledning och nämnd framgår olika uppgifter. Vid gruppintervju med socialsekreterare framgår att de ställer riktade frågor och kontrollerar olika registerutdrag. De kan även begära in referenser från bland annat närstående eller andra kommuner. Dock använder de sig inte av någon särskild metod vid utredning av familjehem. Vid intervju med ledning och nämnd framgår att det alltid är två familjehemssekreterare som utreder familjehemmen. Utredning inleds med registerutdrag och referenstagning inhämtas om de har haft placeringar förut. Vid utredningen använder sig familjehemssekreteraren av Nya Kälvesten för djupintervjuer.

För att kunna erbjuda barn och unga vård som är trygg, säker, ändamålsenlig och präglad av kontinuitet är det av vikt att kommunens utredning särskilt uppmärksammar delar som kan äventyra ett barns eller en ung persons trygghet och säkerhet, vilket framgår av 4 kap. 1-3 §§ SOSFS 2012:11.

Trygghet och säkerhet

Utifrån de uppgifter kommunen lämnat på IVO:s begäran noterar IVO att kommunen inför placering av barn i privat drivna verksamheter inte alltid kontrollerar om den tilltänkta verksamheten har haft omplaceringar eller oplanerade utskrivningar under aktuell period.

Vid intervju med ledning och nämnd framgår dock att de följer nyckeltal för att följa sammanbrott och som fungerar som en indikator. Socialnämnden har i juni fattat beslut om att boenden ska kvalitetssäkras för att en matchning ska bli bra. Det pågår ett arbete ned att ta fram olika metoder för detta.

IVO vill uppmärksamma kommunen på att kontrollera om den tilltänkta verksamheten har haft omplaceringar eller oplanerade utskrivningar under aktuell period är en av flera kontroller som kommunen kan göra för att säkerställa att verksamheten uppfyller kraven på god kvalitet och säkerhet.

Det framgår av socialtjänstlagen att socialnämnden ansvarar för att ge god vård till den som genom nämndens försorg har tagits emot i ett annat hem än det egna. Socialnämnden ska planera för och genomföra de åtgärder som krävs för att säkerställa tillgången till hem och stödboenden som kan erbjuda vård som är trygg, säker, ändamålsenlig och präglad av kontinuitet. Enligt 5 kap. 1 § SOSFS 2012:11, ska socialnämnden, inför beslut om vård i familjehem, stödboende eller HVB, göra en bedömning av om förutsättningarna i det tilltänkta hemmet eller stödboendet svarar mot de behov som barnet eller den unge har.

Kommunen brister i sin skyldighet att hantera orosanmälningar

IVO bedömer att kommunen brister i sin skyldighet att hantera orosanmälningar.

Utredning

Utifrån de uppgifter kommunen lämnat vid IVO:s inspektion konstaterar IVO att kommunen inte säkerställer att utredning slutförs av och fattar beslut om socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd eller stöd, om barnet byter vistelsekommun.

Vid gruppintervju med ledning och nämnd framgår att de har som rutin att slutföra utredningen. Det är en enhetschef som är den som beslutar om att avsluta ärendet. Detta säkerställer även dokumentationssystemet. Dock framgår det inte vid intervjun hur ledning och nämnd säkerställer att detta sker.

Socialnämnden är skyldig att slutföra en utredning och fatta beslut i ärendet även om barnet byter vistelsekommun vilket framgår av 29 kap. 9 § SoL.

Utifrån de uppgifter kommunen lämnat på IVO:s begäran konstaterar IVO att kommunen inte alltid fattar beslut att inleda eller inte inleda utredning inom fjorton dagar efter det att en anmälan har kommit in. Enligt 20 kap. 2 § SoL ska socialnämnden fatta beslut om att inleda eller inte inleda utredning inom fjorton dagar efter att anmälan kommit in. IVO bedömer att det är en brist att kommunen inte alltid beslutar om detta inom den tid som fastställs i lagen. IVO menar att det är av vikt att socialnämnden alltid fattar beslut att inleda eller inte inleda utredning inom lagstadgad tid, då nämnden har ett långtgående utredningsansvar för barn som kan vara i behov av skydd eller stöd.

Utifrån de uppgifter kommunen lämnat på IVO:s begäran samt vid IVO:s inspektion konstaterar IVO att kommunen inte alltid slutför sin utredning av om socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd eller stöd inom fyra månader.

Vid intervju med ledning och nämnd framgår att det ingår som en kontrollpunkt och följs via internkontroller som sedan rapporteras till utskottet. Vid behov sätter de in extra resurs. Förvaltningen får lämna rapport kring antal utredningar som gått över tiden och detta görs kontinuerligt för att se att detta minskar. Det finns en handlingsplan för detta. De hade 60 senast och är nere på 35 utredningar som inte är avslutade.

Enligt 20 kap. 3 § SoL ska socialnämndens utredning bedrivas skyndsamt och vara slutförd senast inom fyra månader från det att den inleddes. IVO bedömer att det är en brist att kommunen inte alltid slutför sin utredning inom fyra månader. IVO menar att det är av vikt att socialnämnden slutför sin utredning inom lagstadgad tid, då nämnden har ett långtgående utredningsansvar för barn som kan vara i behov av skydd eller stöd.

Utifrån de uppgifter kommunen lämnat vid IVO:s inspektion konstaterar IVO att kommunen inte alltid dokumenterar förhandsbedömning där socialnämnden beslutat att inte inleda utredning enligt SoL i enlighet med de delar som framgår av Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om dokumentation i verksamhet som bedrivs med stöd av SoL, LVU, LVM och LSS.

Vid gruppintervju med socialsekreterare framgår att en förhandsbedömning alltid avslutas men innehållet i dokumentationen varierar. En orsak till att detta inte alltid sker är en för hög arbetsbelastning. I yttrande från ledning och nämnd framgår att de har upprättat en handlingsplan. Bland annat har chefer infört dagligt stöd med syfte att arbeta med nära ledarskap.

Det framgår av 5 kap. 2 § Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om dokumentation i verksamhet som bedrivs med stöd av SoL, LVU, LVM och LSS (ändrad HSLF:FS 2025:27), SOSFS 2014:5 att det ska framgå av dokumentationen vid en förhandsbedömning att en utredning inte inleds, skälen för nämndens beslut, beslutsdatum och namn och befattning på den som fattat beslutet. Om förhandsbedömningen gäller ett barn, och barnet inte själv har kommit till tals, ska anledningen till detta dokumenteras.

Barns och ungas perspektiv

Utifrån de uppgifter kommunen lämnat vid IVO:s inspektion konstaterar IVO att kommunen inte alltid ser till att barnet får relevant information vid en åtgärd som rör barnet.

Det framgår av 3 kap. 3 § SoL att barnet ska få kontinuerlig information vid en åtgärd som rör barnet. Informationen ska vara anpassad till barnets individuella behov och situation i fråga om ålder, mognad och individuella förutsättningar.

Kommunen har, genom socialtjänsten, det yttersta ansvaret för att enskilda får det stöd och den hjälp de behöver, vilket framgår av 4 kap. 1 § SoL. Socialnämnden ska verka för att barn och unga växer upp under trygga och goda förhållanden. Nämnden ska främja en allsidig personlighetsutveckling och en gynnsam fysisk och social utveckling hos barn och unga i nära samarbete med vårdnadshavare eller andra som ansvarar för barns och ungas dagliga omsorg, vilket framgår av 18 kap. 1 § SoL.

Kommunen brister i sin skyldighet att följa upp placeringar av barn och unga

IVO bedömer att kommunen brister i sin skyldighet att följa upp placeringar av barn och unga.

Uppföljning och övervägande

Utifrån de uppgifter kommunen lämnat på IVO:s begäran samt vad som framgår av barnenkäten konstaterar IVO att kommunen inte alltid följer upp barn och ungas placering i familjehem, jourhem, stödboende eller HVB i enlighet med vad som framgår av 22 kap. 11 § SoL.

Av barnenkäten framgår att alla barn och unga inte pratar med sin socialsekreterare eller den som handlägger ärendet minst en gång varje halvår. Det finns också barn som är osäkra på hur ofta de pratar med sin socialsekreterare eller den som handlägger sitt ärende. Vidare framgår att alla barn och unga inte träffar sin socialsekreterare eller den som handlägger sitt ärende minst en gång varje halvår. Det finns också barn och unga som är osäkra på hur ofta de träffar sin socialsekreterare eller den som handlägger sitt ärende.

IVO konstaterar att uppgifterna som kommunen lämnat i sin begäran angående uppföljning av barn och unga inte överensstämmer med de uppgifter IVO har fått del av i barnenkäterna. Det har inte heller framkommit några uppgifter vid inspektionen som förtydligar detta. IVO bedömer därför att det är en brist, att kommunen inte till fullo följer upp placeringar av barn och unga.

Av 22 kap. 11 § SoL. framgår att Socialnämnden noga ska följa vården av de barn och unga som vårdas i ett familjehem, jourhem, stödboende eller hem för vård eller boende främst genom personliga besök, enskilda samtal eller samtal med den eller dem som tagit emot barnet eller den unga i sitt hem eller på boendet. Vidare framgår av 22 kap. 13 § att socialnämnden minst en gång var sjätte månad överväga om vården fortfarande behövs och hur vården bör inriktas och utformas.

Kontakt med socialsekreterare

Utifrån de uppgifter kommunen lämnat vid IVO:s inspektion konstaterar IVO att kommunen inte säkerställer att barn och unga har aktuella kontaktuppgifter till sin socialsekreterare eller den som handlägger barnets ärende.

Av gruppintervju med ledning och nämnd framgår att de alltid säkerställer kontaktuppgifter. De beslutar att ett barn ska ha sin socialsekreterare och lämnar uppgifter om detta. Om det har varit ett byte så får de andra kontaktuppgifter. Av barnenkäten framgår att alla barn och unga inte vet vem som är deras socialsekreterare eller den som handlägger sitt ärende. Vidare framgår att alla barn och unga inte har kontaktuppgifter till socialsekreteraren eller den som handlägger sitt ärende.

IVO noterar att ledning och nämnd beskriver att arbetssätt, men framgår inte hur de säkerställer aktuella kontaktuppgifter. IVO konstaterar att uppgifterna som kommunen lämnat vid inspektion avseende att barn och unga alltid har kontaktuppgifter inte överensstämmer med de uppgifter IVO har fått del av i barnenkäterna. IVO bedömer därför att det är en brist att kommunen inte till fullo säkerställer att barn och unga har aktuella kontaktuppgifter till sin socialsekreterare eller den som handlägger barnets ärende.

Det framgår av 22 kap. 12 § SoL att socialnämnden ska utse en socialsekreterare som ansvarar för kontakterna med barnet eller den unge när vård ges i ett familjehem, stödboende eller HVB. Vidare framgår av 7 kap. 1 § SOSFS 2012:11 att Socialnämnden ska ge barnet eller den unge som är placerad i ett familjehem, ett stödboende eller ett hem för vård eller boende aktuella kontaktuppgifter till den socialsekreterare som handlägger hans eller hennes ärende.

Barns och ungas delaktighet

Utifrån de uppgifter som kommunen har lämnat vid IVO:s inspektion konstaterar IVO att kommunen inte alltid säkerställer att barnet eller den unga har information om grunden för sin placering samt inte alltid säkerställer att barn eller unga får information om sina rättigheter.

Vid gruppintervju med socialsekreterare framgår att det ser lite olika ut hur den enskilde socialsekreteraren ger barn eller unga information om sina rättigheter. Det framgår vidare att det inte finns något strukturerat sätt hur informationen ges utan är ett område som de kan utveckla.

Av gruppintervju med ledning och nämnd framgår när det gäller information om grunden för sin placering så startade ledningen ett större arbete på enheten med pärmar med information om barnet eller den unges sammanhang. Detta i syfte att skapa en berättelse med information utifrån barnets eller den unges behov och om grunden för sin placering. Vidare framgår att när de gäller information om sina rättigheter så uppger ledning och nämnd att de unga och äldre barnen får de information att de har möjlighet att få träffa utskottet och att barnet eller den unga kan ha med sig ett ombud. De kan också inför mötet med utskottet få ta del av sina handlingar i förväg. De kan också ha telefonmöte där barnet eller den unge kan få möjlighet att framföra sina åsikter.

Av barnenkäten framgår att alla barn och unga inte vet varför de bor i ett familjehem, jourhem eller boende. Det finns också barn som är osäkra på varför de bor i ett familjehem, jourhem eller boende. IVO menar att ledning och nämnd berättar om ett arbetssätt som kommunen har, men inte hur de säkerställer att barnet eller den unga har information om grunden för sin placering och får information om sina rättigheter. IVO bedömer därför att det är en brist.

Det framgår av 7 kap. 1 § SOSFS 2012:11 att nämnden ska informera barnet eller den unge om grunden för placeringen. Det framgår av 7 kap. 1 § SOSFS 2012:11 att nämnden ska informera barnet om sina rättigheter i förhållande till familjehemmet, stödboendet eller hemmet för vård eller boende. Det framgår av de allmänna råden att det exempelvis kan avse information om att barnet eller den unge har rätt att vara delaktig i planering av vården, ta del av journalanteckningar, tala enskilt med företrädare för nämnden och framföra synpunkter och klagomål.

Det framgår av 3 kap. 3 § SoL att barnet ska få kontinuerlig information vid en åtgärd som rör barnet. Informationen ska vara anpassad till barnets individuella behov och situation i fråga om ålder, mognad och individuella förutsättningar.

Utifrån de uppgifter kommunen lämnat vid IVO:s inspektion konstaterar IVO att kommunen inte alltid säkerställer att barn och unga lämnat klagomål till nämnden på handläggningen av sitt ärende eller på genomförandet av sin insats.

Vid gruppintervju med socialsekreterare framgår att klagomål eller synpunkt kan komma direkt till den enskilde handläggaren, annars finns det ett klagomålssystem där man kan klaga som sedan hanteras av ansvarig chef. Klagomål följs upp och vid behov så vidtar man åtgärder. De ligger dock efter med att hantera avvikelser. Det är cheferna som ligger efter så redovisningen blir inte så bra. Det går att få fram hur många som har gjorts men inte vad som har gjorts utifrån dessa. Det är ett förbättringsområde.

Av barnenkäten framgår vidare att alla barn och unga inte vet vem de ska kontakta om de vill klaga på det stöd och den hjälp de fått.

Det framgår av 5 kap. 23 § SOSFS 2014:5 att det ska framgå av dokumentationen om den enskilde fört fram några klagomål till nämnden på handläggningen av ett ärende eller på genomförandet av en insats och i så fall vilka åtgärder som nämnden har vidtagit.

Dokumentation

Utifrån de uppgifter kommunen lämnat vid IVO:s inspektion konstaterar IVO att kommunen inte säkerställer att de åtgärder som genomförs och den planering som gjorts tillsammans med barnet eller den unga dokumenteras.

Vid gruppintervju med socialsekreterare framgår att vårdplanen följs upp och dokumenteras. Dock framgår det att alla barn eller unga inte har en uppdaterad genomförandeplan. Det finns mål och planerade insatser som dokumenteras i den egna journalen men att dokumentera detta i en genomförandeplan görs dock inte.

Vid gruppintervju med ledning och nämnd framgår att vårdplanen alltid finns när det sker uppföljningar av ett beslut och vid överväganden. Ledning och nämnd uppger vidare att genomförandeplanen är ett fokusområde som tagits upp på en planeringsdag och det pågår ett arbete för att säkerställa detta sker.

Det framgår av 5 kap. 23 § första stycket SOSFS 2014:5 att åtgärder som vidtas av nämnden för att följa upp den planering som har gjorts tillsammans med den enskilde ska dokumenteras.

Socialnämnden ska noga följa vården av de barn och unga som vårdas i ett familjehem, jourhem, stödboende, skyddat boende eller HVB. Att noga följa och stödja de barn som placerats i samhällsvård är en av de viktigaste uppgifterna för den sociala barn- och ungdomsvården. Det är nödvändigt för att säkerställa att barnen har det bra och får rätt stöd. De krav som lagstiftaren ställer om uppföljning i SoL, Lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, LVU, och Barnkonventionen syftar till att säkerställa att barnet har det bra och får rätt hjälp.

Kommunen brister i sin egenkontroll avseende myndighetsutövning för barn och unga

IVO bedömer att kommunen brister i sin egenkontroll avseende myndighetsutövning för barn och unga.

Utifrån de uppgifter kommunen lämnat vid IVO:s inspektion konstaterar IVO att kommunen inte kan beskriva hur de arbetar med klagomål och synpunkter från barn och unga samt hur de säkerställer att klagomål och synpunkter tas om hand och att nödvändiga åtgärder genomförs.

Vid gruppintervju med socialsekreterare framgår att det finns ett klagomålssystem som går till cheferna, som ligger efter med hanteringen av dessa.

Det framgår av 5 kap. 3 § Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete (ändrad HSLF:FS 2025:21), SOSFS 2011:9. att den som bedriver socialtjänst ska ta emot och utreda klagomål och synpunkter på verksamhetens kvalitet från vård- och omsorgstagare och deras närstående. Vidare framgår av 5 kap. 6-7 §§ samma föreskrift att inkomna rapporter, klagomål och synpunkter ska sammanställas och analyseras för att den som bedriver socialtjänst ska kunna se mönster eller trender som indikerar brister i verksamhetens kvalitet. Utifrån resultaten av de aktiviteter som görs ska de åtgärder som krävs vidtas för att säkra verksamhetens kvalitet.

Utifrån de uppgifter kommunen lämnat på IVO:s begäran konstaterar IVO att kommunens egenkontroll av myndighetsutövning för barn och unga inte omfattar undersökning av om det finns förhållningssätt och attityder hos chefer och/eller personal som kan leda till brister i verksamhetens kvalitet. Egenkontrollen omfattar inte heller uppföljning av avtal gällande privata utförare av LSS-boende, stödboende eller HVB Enligt 5 kap. 2 § SOSFS 2011:9 ska den som bedriver socialtjänst utöva egenkontroll. Egenkontrollen ska göras med den frekvens och i den omfattning som krävs för att den som bedriver socialtjänst ska kunna säkra verksamhetens kvalitet. Vidare framgår av de allmänna råden i samma paragraf att egenkontrollen kan innefatta bland annat undersökning av om det finns förhållningssätt och attityder hos chefer och/eller personal som kan leda till brister i verksamhetens kvalitet. IVO menar att kommunen inte till fullo kan säkra verksamhetens kvalitet utan att undersöka förhållningssätt och attityder hos chefer och/eller personal samt följa upp om privata utförare uppfyller de avtalade villkoren.

Utifrån de uppgifter kommunen lämnat på IVO:s begäran konstaterar IVO att kommunen använder sig av konsulter men att deras egenkontroll inte omfattar i vilken omfattning de använder sig av konsulter för utredning av barn, rekrytering av familjehem och uppföljning av placeringar. Enligt 6 kap. 1 § SOSFS 2011:9 ska den som bedriver socialtjänst eller verksamhet enligt LSS säkerställa att verksamhetens personal arbetar i enlighet med processerna och rutinerna som ingår i ledningssystemet. Om kommunen i sin egenkontroll inte kontrollerar i vilken omfattning de använder sig av konsulter och för vilka uppgifter finner IVO att det kan vara svårt för kommunen att kunna säkerställa att all personal arbetar i enlighet med de processer och rutiner som ingår i ledningssystemet.

Utifrån de uppgifter kommunen lämnat på IVO:s begäran konstaterar IVO att kommunens egenkontroll av myndighetsutövning för barn och unga inte omfattar undersökning av följsamheten till fastställda rutiner i enlighet med SOSFS 2012:11 vilka säkerställer att kommunen inleder en utredning enligt 14 kap. 2 § SoL. Enligt 2 kap. 2 § SOSFS 2012:11 ska socialnämnden fastställa rutiner som säkerställer att en utredning inleds i enlighet med 14 kap. 2 § SoL. IVO bedömer därför att det är en brist om kommunen inte säkerställer detta.

Utifrån de uppgifter kommunen lämnat på IVO:s begäran konstaterar IVO att kommunens egenkontroll av verksamhet för barn och unga i familjehem, stödboenden och HVB inte omfattar insamling av uppgifter om hur ofta en socialsekreterare har besökt och samtalat med ett visst barn eller en viss ung person, antalet socialsekreterare som har besökt och samtalat med ett visst barn eller en viss ung person, barnens eller de ungas erfarenheter av och synpunkter på vården. Enligt 3 kap. 3 § SOSFS 2012:11 ska den som bedriver socialtjänst utöva egenkontroll med den frekvens och i den omfattning som krävs för att kunna säkra verksamhetens kvalitet. Det framgår av de allmänna råden i samma paragraf att egenkontrollen bör omfatta insamling av uppgifter om bland annat hur ofta en socialsekreterare har besökt och samtalat med ett visst barn eller en viss ung person, antalet socialsekreterare som har besökt och samtalat med ett visst barn eller en viss ung person, barnens eller de ungas erfarenheter av och synpunkter på vården.

IVO menar att om kommunen i sin egenkontroll inte granskar de nämnda områdena i avsnitten ovan kan det vara svårt för kommunen att utöva egenkontroll i den omfattning som krävs för att säkra kvaliteten i enlighet med SOSFS 2011:9.

Egenkontroll enligt SOSFS 2011:9 innebär en systematisk uppföljning och utvärdering av den egna verksamheten samt kontroll av att den bedrivs enligt fastställda processer och rutiner. Egenkontrollen ska göras med den frekvens och i den omfattning som krävs för att kunna säkra verksamhetens kvalitet. När det gäller egenkontroll av verksamhet som rör barn och unga i familjehem, stödboende och HVB finns kompletterande allmänna råd i SOSFS 2012:11.

Kommunens åtgärder för att motverka jäv och korruption

Regeringen beslutade i juli 2024 om en ny handlingsplan mot korruption och otillåten påverkan. Syftet med handlingsplanen är att möta bredden i de utmaningar som finns när det gäller korruption och otillåten påverkan. För att upprätthålla ett högt förtroende för den offentliga förvaltningen måste medborgarna ha tilltro till att verksamheten bedrivs på ett korrekt sätt och att offentliga medel inte används på felaktiga grunder.

Offentlig verksamhet ska bedrivas på ett ansvarsfullt och korrekt sätt där anställda i offentlig förvaltning ska agera sakligt och opartiskt och i enlighet med de lagar och principer som styr förvaltningen. Det är därför av vikt att kommunen arbetar med att motverka korruption, mutor, jäv och andra oegentligheter som kan äventyra kommunens opartiskhet. Oseriösa eller kriminella aktörer förekommer inom allt fler branscher inom välfärdssektorn, i den kommunala sektorn inom exempelvis HVB. Det riskerar att leda till att barn och unga inte får den vård och omsorg de har behov av och har rätt till.

Utifrån de uppgifter kommunen lämnat vid IVO:s inspektion konstaterar IVO att kommunen genomfört utbildningar och följer upp utbildningar som rör påverkan genom hot eller våld

Vid intervju med ledning och nämnd framgår att det finns en utbildning som heter "Luleå kommun mot korruption" och som alla medarbetare ska genomföra. Det finns med som en internkontrollpunkt att alla ska ha genomgått den under detta år. Det har även anställts en person som jobbar som stödfunktion på säkerhetskontoret och som arbetar specifikt med dessa delar.

IVO vill uppmärksamma kommunen på vikten av att fortsätta arbeta aktivt med dessa frågor för att hindra att oseriösa och kriminella aktörer kan utnyttja välfärden.

Närmare om den aktuella tillsynen

IVO genomför tillsyn riktad mot samtliga kommuner i landet. Tillsynen genomförs med stöd av 28 kap. 1 och 2 §§ SoL. Syftet med tillsynen är att granska rättssäkerheten i kommunernas myndighetsutövning för barn och unga.

Tillsynen är avgränsad till socialnämndens handläggning och kontroll inför placeringar av barn och unga i privat drivna verksamheter samt familjehem, hantering av orosanmälningar, uppföljning av placeringar och handläggning samt arbetet med egenkontroll som en del i det systematiska kvalitetsarbetet. Tillsynen granskar även nämndens arbete mot korruption och otillbörlig påverkan. I tillsynen har IVO inledningsvis begärt uppgifter utifrån tillsynens fokusområden från samtliga Sveriges kommuner. Utöver detta har IVO i ett antal kommuner även genomfört inspektion. Vid inspektionen genomförde IVO en gruppintervju med socialsekreterare samt en gruppintervju med ledning och nämnd/nämnder. IVO har även genomfört digitala barnenkäter till berörda barn och unga i inspektionskommunerna.

Tillsynen är initierad utifrån resultat och erfarenheter från tidigare tillsyner, där brister inom kommunernas myndighetsutövning för barn och unga har visat sig inom flertalet områden. IVO har genom tidigare tillsyner även identifierat oseriösa och/eller kriminella aktörer som driver HVB, stödboende och familjehem. Det är verksamheter som riktar sig mot några av de mest utsatta grupperna i samhället, barn och unga. IVO har ett regeringsuppdrag att förhindra och motverka välfärdsbrottslighet inom omsorgen. Genom välfärdsbrottslighet medverkar dessa oseriösa och/eller kriminella aktörer till att barn och unga riskerar att inte få den vård eller omsorg de har rätt till.

Underlag

- Kommunens uppgifter utifrån IVO:s begäran
  - Inspektionsprotokoll upprättat i samband med intervju med socialsekreterare
  - Inspektionsprotokoll upprättat i samband med intervju med ledning och nämnd
  - Synpunkter på faktagranskade inspektionsprotokoll upprättade i samband med inspektion
  - Underlag från barnenkäter
  - Yttrande från nämnden vid kommunikering av underlag
-

Svar på formulär

Tillsyn av kommunens myndighetsutövning för barn och unga samt kommunens och nämndens egenkontroll inom området

Uppge vilka brister som kommunen ska redovisa åtgärder för, utifrån IVO:s beslut i tillsynen

- ☒ Kommunen brister i sin skyldighet att göra kontroller inför placeringar av barn och unga
- ☒ Kommunen brister i sin skyldighet att hantera orosanmälningar
- ☒ Kommunen brister i sin skyldighet att följa upp placering av barn och unga
- ☒ Kommunen brister i sin egenkontroll avseende myndighetsutövning för barn och unga

Kommunen brister i sin skyldighet att göra kontroller inför placeringar av barn och unga

Uppge vilka brister som kommunen har när det gäller att göra kontroller inför placeringar av barn och unga

- ☐ Kontroll av tillstånd
- ☒ Kontroll av familjehemmet
- ☒ Trygghet och säkerhet

Redovisa kommunens inställning till ovanstående brist/brister

Kommunen instämmer i IVO:s bedömning att det finns brister och medger att kontrollerna inför placeringar inte har varit tillräckliga. Kommunen arbetar aktivt för att förbättra rutinerna och säkerställa trygghet och kvalitet vid alla placeringar. Det görs inom ramen för utredning kontroll av förekomst av våld och missbruk, men inte utifrån en strukturerad metod just avseende detta. Vid familjehemsutredningar i privat drivna verksamheter finns en bristande kontroll av trygghet och säkerhet inför placering i privat drivna verksamheter då en strukturerad metod inte finns för att fånga upp omplaceringar och oplanerade utskrivningar.

Kontroll av tillstånd är ej aktuell.

Redovisa de eventuella åtgärder som genomförts för att komma till rätta med ovanstående brist/brister

Kommunen har påbörjat arbetet med att åtgärda bristerna genom flera viktiga insatser. Vi använder oss sedan många år tillbaka av vid utredning av familjehem för att säkerställa en strukturerad och evidensbaserad bedömning. Metoden används för att garantera att familjehemmen är lämpliga och trygga för barnen. Kommunen har även beslutat om kvalitetssäkring av boenden för att förbättra matchningen vid placeringar. Utöver detta har vi upprättat en handlingsplan som omfattar komplettering av rutiner och införande av obligatoriska kontroller inför placeringar i privat drivna verksamheter. Utifrån IVO:s granskning har vi påbörjat ett omfattande arbete för att åtgärda bristerna och säkerställa att vår myndighetsutövning för barn och unga är rättssäker och av hög kvalitet.

Redovisa uppgifter om när vidtagna åtgärder genomförts

används vid nya familjehemsutredningar.

Beslut om kvalitetssäkring av boenden: Fattades juni 2025, arbete pågår.

Handlingsplanen är antagen och ska implementeras från januari 2026. Uppföljning av handlingsplanen ska ske kontinuerligt.

Redovisa förväntad effekt av åtgärderna för barn och unga

Ökad trygghet och säkerhet vid placeringar.

Minskad risk för sammanbrott.

Bättre kvalitet i familjehemsutredningar.

Redovisa de eventuella åtgärder som planeras för att komma till rätta med ovanstående brist/brister

Komplettera rutin för familjehemsutredning med obligatorisk kontroll av våld och missbruk.

Införa obligatorisk kontroll av omplaceringar och oplanerade utskrivningar innan avtal med privata verksamheter.

Uppdatera placeringsrutiner.

Redovisa uppgifter om när eventuella planerade åtgärder kommer att genomföras

Samtliga ska vara genomförda senast 28 februari 2026.

Redovisa förväntad effekt av de planerade åtgärderna för barn och unga

Placeringar med högre kvalitet och lägre risk för sammanbrott.

Barn och unga får tryggare och mer stabila vårdmiljöer. Kommunen uppfyller lagkrav och stärker rättssäkerheten i myndighetsutövningen.

Kommunen brister i sin skyldighet att hantera orosanmälningar

Uppge vilka brister som kommunen har när det gäller att hantera orosanmälningar

Uppge vilka brister som kommunen har när det gäller att hantera orosanmälningar

- ☒ Utredning
- ☐ Omedelbar skyddsbedömning
- ☒ Barns och ungas perspektiv

Redovisa kommunens inställning till ovanstående brist/brister

Kommunen delar IVO:s bedömning och medger att brister har funnits i hanteringen av orosanmälningar och utredningar. Kommunen är engagerad i att förbättra rutinerna för att säkerställa rättssäkerhet och barns delaktighet.

Omedelbar skyddsbedömning är ej aktuell.

Redovisa de eventuella åtgärder som genomförts för att komma till rätta med ovanstående brist/brister

Infört dagliga och veckovisa ärendegenomgångar samt systembevakning för att följa upp utredningstider.

Förbättrat rutiner för förhandsbedömningar och dokumentation.

Påbörjat arbete med informationsmaterial anpassat för barn.

Redovisa uppgifter om när vidtagna åtgärder genomförts

Veckovisa ärendegenomgångar: Har pågått under hösten 2025.

Rutinförbättringar för förhandsbedömningar: har pågått under hösten 2025.

Informationsmaterial för barn: arbete initierat under 2025, färdigställs under 2026.

Redovisa förväntad effekt av åtgärderna för barn och unga

Kortare handläggningstider och snabbare beslut om utredning.

Ökad rättssäkerhet och bättre dokumentation.

Barn får tydligare och mer begriplig information om sin situation.

Redovisa de eventuella åtgärder som planeras för att komma till rätta med ovanstående brist/brister

Säkerställa att beslut om utredning tas inom 14 dagar och att utredningar slutförs inom fyra månader.

Införa systempåminnelser för uppföljning av tidsfrister.

Slutföra arbetet med barnanpassat informationsmaterial.

Redovisa uppgifter om när eventuella planerade åtgärder kommer att genomföras

Samtliga åtgärder ska vara genomförda senast 31 januari 2026 (för utredningsrutiner) och 30 november 2026 (för informationsmaterial).

Redovisa förväntad effekt av de planerade åtgärderna för barn och unga

Barn och unga får snabbare stöd och skydd.

Ökad delaktighet och trygghet genom bättre information.

Kommunen uppfyller lagkrav och stärker kvaliteten i myndighetsutövningen.

Kommunen brister i sin skyldighet att följa upp placering av barn och unga

Uppge vilka brister som kommunen har när det gäller att följa upp placering av barn och unga

- ☐ Kontakt med socialsekreterare
- ☐ Uppföljning och övervägande
- ☐ Barns och ungas delaktighet
- ☒ Dokumentation

Redovisa kommunens inställning till ovanstående brist/brister

Kommunen instämmer i IVO:s bedömning att det har funnits brister i delar av uppföljningen av placeringar. Vi är engagerade i att förbättra rutinerna för att säkerställa kontinuitet, delaktighet och rättssäkerhet. Uppföljning av familjehemsplaceringar och HVB-placeringar har genomförts enligt lagkrav, men på grund av personalomsättning har det ibland hänt att barn fått besök av flera olika personer innan ordinarie socialsekreterare tillträtt. Detta kan ha gjort det svårt för barnen att veta vem som är deras handläggare, och barnens upplevelser av brister kan ha samband med detta.

Kontakt med socialsekreterare, uppföljning och övervägande samt barns och ungas delaktighet är ej aktuella.

Redovisa de eventuella åtgärder som genomförts för att komma till rätta med ovanstående brist/brister

Infört dagliga och veckovisa ärendegenomgångar för att följa upp besök och dokumentation.

Påbörjat arbete med informationsmaterial anpassat för barn.

Initierat arbete med att säkerställa att alla barn får kontaktkort med socialsekreterarens uppgifter.

Redovisa uppgifter om när vidtagna åtgärder genomförts

Ärendegenomgångar har genomförts löpande under 2025. Arbetet med informationsmaterial startade 2025 och beräknas vara färdigt under 2026. Arbetet med kontaktkort påbörjas 2026 och kommer att vara fullt implementerat samma år.

Redovisa förväntad effekt av åtgärderna för barn och unga

Ökad trygghet och kontinuitet i kontakten med socialsekreterare.

Barn får bättre information och blir mer delaktiga.

Förbättrad dokumentation och uppföljning av vården.

Redovisa de eventuella åtgärder som planeras för att komma till rätta med ovanstående brist/brister

Införa systempåminnelser för besök och dokumentation.

Säkerställa att alla barn har en uppdaterad genomförandeplan var sjätte månad.

Slutföra arbetet med barnanpassat informationsmaterial.

Redovisa uppgifter om när eventuella planerade åtgärder kommer att genomföras

Systempåminnelser och dokumentationsrutiner: senast 31 januari 2026.

Genomförandeplaner: senast 31 januari 2026.

Informationsmaterial: senast 30 november 2026.

Redovisa förväntad effekt av de planerade åtgärderna för barn och unga

Barn får kontinuerlig uppföljning och enskilda samtal minst fyra gånger per år.

Ökad delaktighet och trygghet genom tydlig information.

Kommunen uppfyller lagkrav och stärker kvaliteten i vården.

Kommunen brister i sin egenkontroll avseende myndighetsutövning för barn och unga

Redovisa kommunens inställning till ovanstående brist/brister

Kommunen delar IVO:s bedömning och medger att brister har funnits i egenkontrollen av myndighetsutövningen för barn och unga. Kommunen är engagerad i att stärka egenkontrollen för att säkerställa kvalitet, rättssäkerhet och kontinuitet i verksamheten.

Redovisa de eventuella åtgärder som genomförts för att komma till rätta med ovanstående brist/brister

Kommunen har påbörjat arbete med att förbättra rutiner för egenkontroll, bland annat genom att införa veckovisa ärendegenomgångar.

Internkontrollpunkter har införts för att följa upp utbildning mot korruption och otillbörlig påverkan.

Stickprovskontroller av dokumentation och genomförandeplaner har initierats.

Redovisa uppgifter om när vidtagna åtgärder genomförts

Ärendegenomgångar och stickprovskontroller: startade 2025, pågår.

Internkontroll för utbildning mot korruption: startad 2025, pågår.

Redovisa förväntad effekt av åtgärderna för barn och unga

Ökad kvalitet och rättssäkerhet i handläggningen.

Förbättrad kontinuitet och trygghet för barn genom bättre uppföljning och dokumentation.

Redovisa de eventuella åtgärder som planeras för att komma till rätta med ovanstående brist/brister

Införa systematisk uppföljning av avtal för privata utförare.

Kartlägga och styra konsultanvändning.

Säkerställa att alla medarbetare genomgår utbildningen "Luleå kommun mot korruption".

Införa internkontroll för leverantörsbedömning.

Redovisa uppgifter om när eventuella planerade åtgärder kommer att genomföras

Samtliga planerade åtgärder ska vara genomförda senast 28 februari 2026 (för uppföljning av avtal och konsultanvändning) och 31 januari 2026 (för utbildning och internkontroll).

Redovisa förväntad effekt av de planerade åtgärderna för barn och unga

Tryggare och mer rättssäker vård genom systematisk kontroll av kvalitet.

Minskad risk för brister i verksamheten och ökad transparens.

Barn och unga får vård och stöd som uppfyller lagkrav och kvalitetsstandarder.

Handlingsplan för förbättring av myndighetsutövning för barn och unga i Luleå kommun

Sammanfattning av handlingsplanen

Denna handlingsplan syftar till att åtgärda de brister som identifierats i myndighetsutövning för barn och unga i Luleå kommun. Planen omfattar åtgärder för att förbättra kontroller inför placeringar, hantering av orosanmälningar, uppföljning av placeringar, egenkontroll, barns och ungas delaktighet och information, samt dokumentation och uppföljning. Målet med handlingsplanen är att säkerställa att barn och unga i Luleå kommun får den vård och omsorg de har rätt till, och att kommunens myndighetsutövning för barn och unga är rättssäker och av hög kvalitet.

Syfte och bakgrund

Denna handlingsplan har tagits fram som en följd av Inspektionen för vård och omsorgs (IVO) tillsyn av Luleå kommuns myndighetsutövning för barn och unga. Tillsynen har visat att det finns brister inom flera områden bland annat när det gäller kontroller inför placeringar av barn och unga i privat drivna verksamheter, hantering av orosanmälningar, uppföljning av placeringar i privat drivna verksamheter och egenkontroll. Handlingsplanen syftar till att åtgärda dessa brister och säkerställa att barn och unga i Luleå kommun får den vård och omsorg de har rätt till.

Beskrivning av handlingsplanen

Handlingsplanen omfattar åtgärder för att förbättra kommunens myndighetsutövning för barn och unga inom följande områden:

- Kontroller inför placeringar av barn och unga i privat drivna verksamheter
- Hantering av orosanmälningar
- Uppföljning av placeringar i privat drivna verksamheter

- Egenkontroll
- Barns och ungas delaktighet och information
- Dokumentation och uppföljning

För varje område presenteras specifika mål, åtgärder, tidsplan och ansvariga. Handlingsplanen ska implementeras och följas upp av verksamhetschefen för barn och unga, enhetscheferna och specialistsocionomer inom myndighet barn och unga.

Implementering och uppföljning

Handlingsplanen ska implementeras från och med den januari 2026. Uppföljning av handlingsplanen ska ske kontinuerligt genom:

- Analys av data och statistik kommer att ske tre gånger per år
- Utvärdering av handlingsplanen kommer att ske fyra gånger per år

Resultatet av uppföljningen ska rapporteras till verksamhetschefen och socialdirektör. Handlingsplanen ska revideras och uppdateras baserat på resultaten från uppföljningen.

Mål

Målet med handlingsplanen är att säkerställa att barn och unga i Luleå kommun får den vård och omsorg de har rätt till och att kommunens myndighetsutövning för barn och unga är rättssäker och av hög kvalitet.

Inställning

Luleå kommun delar IVO:s uppfattning om att det finns brister inom vår verksamhet och vi är engagerade i att förbättra vår myndighetsutövning för att säkerställa att barn och unga i Luleå kommun får den vård och omsorg de har rätt till.

Vi medger att vi har haft vissa svårigheter med att genomföra kontroller inför placeringar av barn och unga i privat drivna verksamheter och familjehem i vissa frågor, såsom våld och missbruk samt sammanbrott, samt att vi har haft brister i hanteringen av orosanmälningar. Däremot har uppföljning av familjehemsplaceringar och HVB-placeringar skett enligt lagkrav. Det har dock förekommit att barnen har fått besök av olika personer innan ordinarie socialsekreterare tillträtt tjänst på grund av personalomsättningar, vilket kan ha gjort det svårt

för barnen att förstå vem som är deras handläggare. Barnens uttalanden om brister kan ha samband med detta. Gällande brister i hantering av förhandsbedömningar och utredningar har socialnämnden redan planerade åtgärder som vi har arbetat med en tid. Resultatet har förbättrats, men vi har inte nått upp till måluppfyllelse än. Planerade åtgärder fortgår och tas också med i denna handlingsplan.

Luleå kommun använder sig av vid utredning av familjehem. Denna metod är en strukturerad och evidensbaserad utredningsmetod som syftar till att säkerställa att familjehemmen är lämpliga och trygga för barnen. Genom att använda kan vi säkerställa att vi genomför en grundlig och professionell utredning av familjehemmen, vilket är en viktig del i vår myndighetsutövning för barn och unga.

Utifrån IVO:s granskning har vi påbörjat ett arbete för att åtgärda bristerna och vi har tagit fram en handlingsplan för att förbättra vår myndighetsutövning för barn och unga.

Vi kommer att fortsätta att arbeta med att förbättra vår myndighetsutövning för att säkerställa att barn och unga i Luleå kommun får den vård och omsorg de har rätt till.

Åtgärder

Problem/brister	Mål	Åtgärder	Tidsplan	Ansvarig	Uppföljning
Otillräckliga kontroller inför placering av barn och unga (familjehem, privata verksamheter) i frågor gällande våld och missbruk	Säkerställa att vi utreder förekomst av våld och missbruk alla familjehemsutredningar.	Komplettera rutin för familjehemsutredning och börja använda strukturerad metod för utredningsmetod av förekomst av våld och missbruk	28 februari 2026	Enhetschef och specialistsocion om för familjehemsenheten	Egenkontroll av alla nya utredningar

Kontroller inför placering i privat drivna verksamheter	Placeringar med god kvalitet och låg risk för sammanbrott	Inför obligatorisk kontroll av omplaceringar och oplanerade utskrivningar innan vi anlitar privat drivna verksamheter. Uppdatera placeringsrutiner	28 februari i 2026	Enhetschef och specialistsocion om för familjehemsenheten och ungaenheten	Egenkontroll av alla nya placeringar i privat drivna verksamheter
Brister i hantering av orosanmälningar, beslut inom lagstadgad tid, slutförande av utredningar.	Beslut om utredning ska tas inom 14 dagar och utredningar slutföras inom 4 månader.	Följ rutin för utredningstid. Följ rutin för förhandsbedömning. Daglig/veckovis ärendegenomgång/avstämning och systembevakning.	31 januari 2026	Samtliga handläggare, med uppföljning av enhetschef	Egenkontroll av dokumentation i förhandsbedömningar Egenkontroll av att förhandsbedömningar ska ha beslut inom 14 dagar om skäl till förlängning inte finns dokumenterade
Brister i barns delaktighet och information om placering	Öka barns delaktighet och begripelig information vid placeringar	Arbeta med informationsmaterial anpassat för barn.	30 november 2026	Enhetschefer och specialistsocion om myndighet inom barn och unga samt familjehemsenheten	Egenkontroll: Alla barn i familjehem har en egen pärm "Berättelsen om mitt liv".

Alla barn har inte aktuella kontaktuppgifter till sin socialsekreterare	Alla barn ska ha aktuella kontaktuppgifter till sina socialsekreterare	Dela ut kontaktkort med socialsekreterarens uppgifter vid placering och vid byte av socialsekreterare. Detta ska journalföras.	28 februari i 2026	Enhetschefer och specialistsocialer inom myndighet barn och unga och familjehemsenheten	Egenkontroll Stickprov i journal.
Förhandsbedömning Komplett dokumentation när utredning inte inleds.	Alla beslut att inte inleda utredning ska dokumenteras korrekt.	Följa rutin för förhandsbedömning.	31 januari 2026	Samtliga enhetschefer och specialistsocialer	Egenkontroll: Stickprov
Brister i uppföljning av placeringar (personliga besök, samtal).	Socialsekreterare ska träffa placerade barn minst fyra gånger per år och erbjuda	Inför systempåminnelser för besök och dokumentation.	31 januari 2026	Enhetschefer och specialistsocialer inom myndighet barn och unga och familjehemsenheten.	Egenkontroll: Stickprov Följs upp vid ärendegenomgång/ arbetstygndsmätning.

	enskil da samtal .				
Brister i egenkontroll av privata utförare samt förhållningssätt och attityder hos chefer och/eller personal, vilket kan leda till brister i verksamhetens kvalitet.	Systematisk uppföljning av rutiner och utförare	Inför systematisk uppföljning av avtal för privata utförare genom att kartlägga och styra konsultanvändning. Genomföra uppföljning per leverantör.	28 februari i 2026	Enhetschef och specialistsocialer för barn och unga och familjehemsenheten	Egenkontroll: Följa upp alla leverantörer
Korruption och otillbörlig påverkan	Förebyggga oseriösa aktörer och stärka intern kontroll	Säkerställ att alla medarbetare genomgår utbildningen "Luleå kommun mot korruption". Inför internkontroll för leverantörsbedömning.	31 januari 2026	Samtliga enhetschefer	Internkontroll: Mäta andel utbildade medarbetare. Målet är 100% utbildningsgrad
Brister i barns rättigheter.	Barn ska känna till klagomålsvägar och få återko	Följa rutin för synpunkter och klagomål Inför barnanpassade klagomålsvägar och säkerställ	28 februari i 2026	Samtliga enhetschefer och specialistsocialer	Egenkontroll: Mäta andel klagomål med återkoppling enligt rutin

	ppling enligt rutin	återkoppling till barnet.			
Brister i dokumentation/ genomförandepl aner	Alla placer ade barn ska ha en aktuell genom förand eplan.	Dokumentera genomförande planer. Säkerställ att alla barn har uppdaterad plan var 6:e månad.	31 januari 2026	Enhetschef och specialistsocion om för myndighet barn och unga och familjehemsenh eten	Egenkontroll: Mäta andel barn med uppdaterad genomförandeplan vid egenkontroll och vid ärendegenomgång/ arbetstyngdsmätnin g.

Förslag till beslut gällande uppföljning samverkansavtal avseende Gemensam Kost- och servicenämnd Piteå - Luleå

Ärendenr 2025/1501-3.9.0.1

Socialförvaltningens förslag till beslut

1. Socialnämnden beslutar rekommendera kommunfullmäktige att godkänna upprättat förslag till ny skrivelse i samverkansavtalet § 25,
2. Rekommendera kommunfullmäktige förlänga reglementet för Gemensam kost- och servicenämnd Piteå och Luleå i oförändrad form till och med 2029-06-30.

Sammanfattning av ärendet

Gemensam kost- och servicenämnd Piteå - Luleå föreslår att kommunfullmäktige i Luleå och Piteå kommun godkänner upprättat förslag till ny skrivelse i samverkansavtalet § 25.

Enligt samverkansavtalet ska en utvärdering ske efter sju år från nämndens inrättande. En utvärdering har skett av ledningsgruppen i samverkan med jurist från respektive kommun. Utvärderingen visar att bägge parter bedömer samverkan skett enligt samverkansavtalet och att de vill fortsätta samverkan.

Vid utvärderingen framkom att skrivelsen i § 25 kunde misstolkas och därför bör omformuleras för att undvika missförstånd. Förslag på ny skrivning är:

”Detta avtal gäller från och med den 1 april 2026 till och med den 31 mars 2030 under förutsättning att fullmäktige i båda kommuner har godkänt avtalet genom beslut som vunnit laga kraft. Därefter löper avtalet vidare till dess någon av parterna säger upp avtalet. Avtalet upphör fyra år efter det att uppsägning kommit andra parten till handa, om inte parterna kommer överens om annat. Parterna är överens om att gemensam utvärdering av avtalet bör ske minst var fjärde år.”

Kommunfullmäktige i Piteå kommun har 2025-05-27 beslutat att förlänga reglementet för Gemensam kost- och servicenämnd för Piteå och Luleå kommuner till och med 2029-06-30. Socialförvaltningen föreslår att Luleå kommun gör detsamma.

Dialog

Dialog har förts med jurister i Piteå och Luleå samt med ledningsgruppen för kost- och servicenämnden.

Beslutsunderlag

- Protokollsutdrag gällande gemensam kost- och servicenämnd Piteå – Luleå, SOC Hid: 2025.3580
- Revidering av samverkansavtal, SOC Hid: 2025.3581
- Kommunfullmäktiges beslut 2025-05-19 § 94, SOC Hid: 2025.3743
- Reglemente för Gemensam kost- och servicenämnd för Piteå och Luleå kommuner, SOC Hid: 2025.1845

Gabriella Sjöström
Socialdirektör

Beslutet skickas till

Kommunfullmäktige

Piteå kommun

LULEÅ
KOMMUN

Protokollsutdrag

Gemensam Kost- och servicenämnd Piteå -
Luleå

Datum 2025-12-05

§ 28 Uppföljning samverkansavtal avseende Gemensam Kost- och servicenämnd Piteå - Luleå Diariennr 25GKN15

Beslut

Gemensam kost- och servicenämnd Piteå - Luleå föreslår att kommunfullmäktige i Luleå och Piteå kommun godkänner redovisningen.

Gemensam kost- och servicenämnd Piteå - Luleå föreslår att kommunfullmäktige i Luleå och Piteå kommun godkänner upprättat förslag till ny skrivelse i samverkansavtalet § 25.

Ärendebeskrivning

Enligt samverkansavtalet ska en utvärdering ske efter sju år från nämndens inrättande. En utvärdering har skett av ledningsgruppen i samverkan med jurist från respektive kommun. Utvärderingen visar att bägge parter bedömer samverkan skett enligt samverkansavtalet och att de vill fortsätta samverkan.

Vid utvärderingen framkom att skrivelsen i § 25 kunde misstolkas och därför bör omformuleras för att undvika missförstånd. Förslag på ny skrivning är:

”Detta avtal gäller från och med den 1 april 2026 till och med den 31 mars 2030 under förutsättning att fullmäktige i båda kommuner har godkänt avtalet genom beslut som vunnit laga kraft. Därefter löper avtalet vidare till dess någon av parterna säger upp avtalet. Avtalet upphör fyra år efter det att uppsägning kommit andra parten till handa, om inte parterna kommer överens om annat.

Parterna är överens om att gemensam utvärdering av avtalet bör ske minst var fjärde år.”

Piteå kommun

LULEÅ
KOMMUN

Protokollsutdrag

Gemensam Kost- och servicenämnd Piteå -
Luleå

Datum 2025-12-05

Beslutsunderlag

- Samverkansavtal revidering

Paragrafen är justerad

Mellan Piteå kommun, orgnr 212000-2759, och Luleå kommun, orgnr 212000-2742, har följande samverkansavtal träffats.

Samverkansavtal mellan Luleå och Piteå kommuner avseende kylda maträtter till särskilt och ordinärt boende

Gemensam kost- och servicenämnd i Piteå och Luleå kommuner inrättades den 15 mars 2018. Detta avtal är en revidering av samverkansavtal träffat den 9 mars 2018 och gäller från och med den 1 juli 2020, då tidigare samverkansavtal samtidigt upphör att gälla.

§ 1 Målsättning

Den gemensamma nämnden ska i god samverkan och inom sitt ansvarsområde:

- Producera välsmakande, kvalitetssäkrade och näringsriktiga maträtter
- Verka för att kompetens bibehålls och utvecklas
- Verka för åtgärder som främjar kvalitet, effektivitet samt begränsa kostnadsökning inom nämndens verksamhetsområde.

§ 2 Uppgifter

Nämnden ansvarar för produktion av kylda maträtter till ordinärt boende i och särskilt boende i Luleå kommun. Produktionen av kylda maträtter sker i Öjebyns produktionskök i Piteå kommun.

Nämnden ska samråda med berörda kommunala nämnder i de samverkande kommunerna samt med andra myndigheter och enskilda organisationer.

Nämnden ska följa utvecklingen inom sitt ansvarsområde.

Utöver vad som följer av lag ska nämnden tillse att verksamheten bedrivs enligt reglementet och detta samverkansavtal.

§ 3 Värdkommun och arbetsgivare

Piteå kommun är värdkommun och den gemensamma nämnden ingår i Piteå kommuns organisation.

Piteå kommun är arbetsgivare för den personal som arbetar vid Öjebyns produktionskök.

Samverkanskommunerna ansvarar var för sig för övrig personal som arbetar för den gemensamma nämnden.

§ 4 Samrådsförfarande mellan samverkanskommunerna

Samordning av den gemensamma nämndens arbete ska ske genom en ledningsgrupp som består av tre tjänstemän från respektive kommun.

Ledningsgruppen bereder till nämnden strategiska överväganden som budget, prioriteringar, utbud och övriga gemensamma frågor som berör samverkan. Till dessa hör även att svara för att den överenskomna årscykeln för budget- och verksamhetsplanering upprätthålls. Samråd avseende verksamhetsutveckling sker genom ledningsgruppen. Ledningsgruppen inhämtar synpunkter från berörda parter i respektive kommun. Ledningsgruppen ska vara medlare i samband med frågor som rör tolkning av avtalet.

Ledningsgruppen ska träffas en gång per kvartal eller när någon i ledningsgruppen begär det.

Sammanställande för ledningsgruppens möten är nämndsekretariatet.

Ledningsgruppen kan utse arbetsgrupp som består av representanter från respektive samverkanskommun. Arbetsgruppen har till uppgift att svara för verksamhetsrelaterade frågor t ex kravställning vid upphandlingar, avvikelshantering, uppföljning, internkontroll, synpunktshantering och kvalitetsutvärderingar.

§ 5 Väsentliga förändringar

I det fall väsentliga förändringar ska ske för den gemensamma nämndens verksamhetsområde ska respektive fullmäktige godkänna förändringen.

De kostnader som uppstår på grund av ett beslut om väsentliga förändringar t.ex. kostnadsdrivande åtgärder eller utformningen av utbud, ska fördelas enligt den fastställda fördelningsnyckeln, vilken utgörs av respektive samverkanskommuns andel av totalt antal producerade portioner. I de fall kommunerna inte är överens ska kostnaden i sin helhet belasta den kommun som fattat beslutet i fråga.

§ 6 Budgetprocess för den gemensamma nämnden

Den gemensamma nämnden finansieras av samverkanskommunerna. Vårdkommunen ska årligen fastställa årsbudgeten för den gemensamma nämnden efter godkännande av Luleå kommun.

Arbetsprocessen inför budget, årsredovisning och delårsbokslut följer Piteå kommuns övergripande process. Förslag på budget ska tillställas Luleå kommun, synpunkter ska vara Piteå kommun tillhanda enligt av ledningsgruppen fastställd tidsplan. Vårdkommunen fastställer budget för den gemensamma nämnden för kommande verksamhetsår. Fastställande kan inte ske innan slutligt godkännande från Luleå kommun.

§ 7 Budgeten – driftbidrag från samverkanskommunerna

Den gemensamma nämnden tilldelas en budget bestående av budgeterad intäkt i form av driftbidrag från respektive kommun, budgeterade kostnader utifrån överenskommen fördelningsnyckel (kalkylerade kostnader för nämnd, personal, lokaler, livsmedel, förbrukningsmaterial, OH m m) och kalkylerat antal portioner per kommun. Slutreglering sker utifrån en jämförelse av faktisk kostnad och budgeterad kostnad för respektive kommun.

§ 8 Reglering av faktisk kostnad

Den faktiska kostnaden regleras i efterhand med fördelningsnyckeln – andel portioner av totala antalet producerade portioner per år (nedan; kostnadsfördelningsnyckeln). Eventuella över- och underskott i förhållande till erlagt driftbidrag ska justeras enligt kostnadsfördelningsnyckel som fastställts vid årets slut. Överskott/underskott ska vara reglerat före det att årsredovisningen fastställts av kommunfullmäktige i Piteå kommun.

Det åligger vårdkommunen att redovisa och fördela kostnaderna utifrån god redovisningssed.

§ 9 Övriga ekonomiska regleringar

Piteå kommun ansvarar, i egenskap av värdkommun, för projekteringar och investeringar vid Öjebyns produktionskök. Kostnaderna för detta fördelas enligt kostnadsfördelningsnyckeln mellan samverkanskommunerna.

För investeringar av brådsakande karaktär för att säkerställa driften av produktionsköket ska den gemensamma nämnden besluta i frågan.

Finansiering av väsentliga investeringar och kostnadsökningar som medför större avsteg från fastställd budget ska godkännas av kommunfullmäktige i respektive samverkanskommun och kostnaderna fördelas enligt fastställd kostnadsfördelningsnyckel.

Piteå kommun är i egenskap av värdkommun ansvarig för inventarier och tillhandahållande av övriga kontorsrelaterade system samt IT-stöd som är nödvändiga för verksamheten. Teknisk drift- och support av system ombesörjs av värdkommunens IT-funktion. Kostnaden för detta fördelas enligt kostnadsfördelningsnyckel mellan samverkanskommunerna.

§ 10 Mandatperiod

Första mandatperioden är ett år räknat från den 15 mars 2018. Därefter ska mandatperiodernas längd följa allmänt val till kommunfullmäktige.

§ 11 Sammansättning

Ordförande och vice ordförande i nämnden utses av värdkommunen. Samverkanskommunerna är överens om att posterna som ordförande respektive vice ordförande bör rotera varje år mellan de deltagande kommunernas företrädare i nämnden och att posterna bör vara fördelade så att en kommun innehar ordförandeposten och den andra kommunen innehar vice ordförandeposten varje år.

Samverkanskommunerna kan träffa särskild överenskommelse om att annat ska gälla för visst år.

Nämnden har inget utskott.

§ 12 Förtroendevaldas arvode

Den kommun som ledamoten/ersättaren representerar ska också betala de arvoden och ersättningar som uppdraget ger rätt till. Arvodering sker utifrån de regler som gäller för politiska uppdrag i respektive kommun.

§ 13 Reglemente

Den gemensamma nämnden styrs av ett reglemente, som fastställs av samverkanskommunernas respektive kommunfullmäktige.

§ 14 Laglighetsprövning

Vid laglighetsprövning är det värdkommunen som är part i den rättsliga processen. Vid eventuella skadeståndsanspråk kan regress ske gentemot samverkanskommunen.

§ 15 Ny samverkanspartner

Om ny kommun vill delta i samverkan, ska nytt samverkansavtal upprättas och antas av respektive kommuners kommunfullmäktige.

§ 16 Arkiv

Arkivansvaret omfattar ansvar för både närarkiv och slutarkiv. Den gemensamma nämnden är ansvarig för alla handlingar och dokument som framställs. Slutarkivering av brukarnas uppgifter arkiveras i berörd samverkanskommun. Slutarkivering av nämndens handlingar ansvarar värdkommunen för. En dokumenthanteringsplan ska upprättas och antas av den gemensamma nämnden.

Värdkommunen är systemägare och socialnämnden i respektive samverkanskommun är informationsägare. Nämnden är systemförvaltare för system som är kopplade till brukarnas personuppgifter.

Socialnämnden i respektive samverkanskommun är personuppgiftsansvarig. Gemensamt personuppgiftsansvar avseende kost- och servicenämnden mellan socialnämnderna i Luleå kommun och Piteå kommun är upprättat.

§ 17 Revision och ansvarsfrihet

Den gemensamma nämnden granskas av revisorerna i var och en av samverkanskommunerna enligt kommunallagens bestämmelser.

Frågan om ansvarsfrihet ska prövas av kommunfullmäktige i var och en av samverkanskommunerna.

Det är dock enbart den kommun som valt ledamoten i fråga som vid vägrad ansvarsfrihet kan besluta om entledigande av uppdraget.

§ 18 Äganderätt till egendom

För den måltidsproduktion som ska bedrivas vid Öjebyns produktionskök ska Piteå kommun i egenskap av värdkommun vara huvudman och äga fastigheter, inventarier och annan lös egendom.

§ 19 Försäkring

Piteå kommun tecknar och vidmakthåller erforderliga försäkringar för den gemensamma nämndens verksamhet. Kostnader för dessa fördelas enligt fastställd kostnadsfördelningsnyckel.

§ 20 Insyn i förvaltningen

Luleå och Piteå kommuner har rätt till löpande insyn i den gemensamma nämndens verksamhet och ekonomiska redovisning. Nämnden ska till respektive kommunfullmäktige i de samverkande kommunerna fortlöpande rapportera hur verksamheten utvecklas och hur den ekonomiska ställningen är.

§ 21 Driftstörningar

Vid extraordinära händelser som förhindrar att den gemensamma nämnden kan producera mat i enlighet med detta samverkansavtal ska värdkommunen kontakta nämndens ledningsgrupp som tar

beslut om vilka åtgärder som ska vidtas. Kostnader som kan hänföras till extraordinära händelser fördelas mellan samverkanskommunerna i enlighet med kostnadsfördelningsnyckeln.

§ 22 Skadestånd

Om någon av samverkansparterna avsiktligt eller genom grov vårdslöshet begår ett avtalsbrott som medför skada ska ersättning utgå till motparten.

§ 23 Hävande av avtalet

Respektive kommun äger rätt att häva tecknat avtal med omedelbar verkan om motparten i väsentligt hänseende inte utför sina åtaganden och rättelse inte sker utan dröjsmål efter skriftlig påminnelse.

§ 24 Överlåtelse

Vardera part får inte under avtalstiden överlåta sina åtaganden till annan huvudman utan den andra partens godkännande.

§ 25 Avtalstid

Detta avtal gäller från och med den 1 juli 2020 till och med den 15 mars 2029 och ersätter tidigare samverkansavtal mellan kommunerna tecknat den 9 mars 2018, under förutsättning att fullmäktige i Piteå och Luleå kommuner godkänner avtalet genom ett beslut som vinner laga kraft.

Samverkansavtalet ska utvärderas efter sju år från nämndens inrättande och i de fall ingen skriftlig uppsägning sker förlängs avtalet i ytterligare fyra år. Avtalet kan därefter förlängas med fyra år i taget. Samverkanskommunerna ansvarar för att utvärdera samverkan inför varje ny förlängningsperiod.

Efter 11 år från nämndens inrättande kan avtalet efter uppsägning upphöra vid den tidpunkt som båda parter är överens om. Om part ensidigt vill säga upp avtalet skall detta ske skriftligen. Avtalet upphör i så fall fyra år efter att uppsägningen kommit den andra parten tillhanda.

§ 26 Upphörande

I det fall verksamheten upphör ska den gemensamma nämndens avvecklings- och investeringskostnader fördelas på samverkanskommunerna enligt fastställd kostnadsfördelningsnyckel.

§ 27 Tvister

Tvist rörande tolkning och tillämpning av detta avtal ska avgöras genom skiljeförfarande enligt lagen om skiljeförfarande (1996:116) om inte parterna kommer överens om annat.

§ 94

Förlängning av reglemente för Gemensam kost- och servicenämnd med Piteå kommun

Ärendenr 2025/586-1.3.1.2

Kommunfullmäktiges beslut

Kommunfullmäktige beslutar att reglemente för Gemensam kost- och servicenämnd Piteå – Luleå förlängs i oförändrad form till och med 2026-06-30.

Sammanfattning av ärendet

Reglemente för Gemensam kost- och servicenämnd Piteå – Luleå löpte ut 2024-06-30. Då det är viktigt att kost- och servicenämnden har ett gällande reglemente har ordförande fattat ett delegationsbeslut om en förlängning och tjänstepersoner får fram till 2026-06-30 gå igenom och kontrollera om några revideringar behöver göras.

Kommunfullmäktige i Piteå kommun tar upp ärendet till beslut 2025-05-27.

Kommunstyrelsen har 2025-05-05 § 123 föreslagit kommunfullmäktige beslutar att reglemente för Gemensam kost- och servicenämnd Piteå – Luleå förlängs i oförändrad form till och med 2026-06-30.

Sammanträdet

Ordföranden ställer kommunstyrelsens förslag under proposition och finner att kommunfullmäktige bifaller förslaget.

Beslutsunderlag

- Delegationsbeslut förlängning av reglemente för Gemensam kost- och servicenämnd med Piteå kommun, KLF Hid: 2025.3628
- Reglemente för Gemensam kost- och servicenämnd för Piteå och Luleå kommuner, KLF Hid: 2025.3629
- Delegationsbestämmelser för kost- och servicenämnden, KLF Hid: 2025.3630
- Kommunstyrelsens arbetsutskotts beslut 2025-05-05 § 82, KLF Hid: 2025.4837
- Kommunstyrelsens beslut 2025-05-05 § 123, KLF Hid: 2025.4942

Beslutet skickas till

Piteå kommun

Kost- och servicenämnden

Reglemente Gemensam kost- och servicenämnd för Piteå och Luleå kommuner

Dokumentnamn	Dokumenttyp	Senast reviderad	Beslutsinstans
Reglemente Gemensam kost- och servicenämnd för Piteå och Luleå kommuner	Reglemente	2025-05-27 §128	Kommunfullmäktige
Dokumentansvarig/processägare	Version	Diarienummer	Giltig till
Fastighets- och serviceförvaltningen Piteå kommun	3	25KS273	2029-06-30
Dokumentinformation	Reglemente för gemensam kost- och servicenämnd för Piteå och Luleå kommuner		
Dokumentet gäller för	Förtroendevalda och tjänstepersoner i Piteå och Luleå kommuner		

Gemensam kost- och servicenämnd i Piteå och Luleå kommuner inrättades den 15 mars 2018.

Piteå kommun är värdkommun och den gemensamma nämnden ingår i Piteå kommuns organisation.

Arkivansvaret omfattar ansvar för både när- och slutarkiv. Den gemensamma nämnden är ansvarig för alla handlingar och dokument som framställs. Slutarkivering av brukarnas uppgifter arkiveras i berörd samverkanskommun. Slutarkivering av nämndens handlingar ansvarar värdkommunen för. Utöver vad som följer av lag gäller detta reglemente och ett mellan kommunerna ingånget samverkansavtal för den gemensamma nämnden.

Mål

1 §

Nämnden ska i god samverkan och inom sitt ansvarsområde:

- Producera välsmakande, kvalitetssäkrade och näringsriktiga maträtter,
- Verka för att kompetens bibehålls och utvecklas,
- Verka för åtgärder som främjar kvaliteten, effektiviteten samt begränsa kostnadsökning inom nämndens verksamhetsområde.

Uppgifter

2 §

Nämnden ansvarar för produktion av kylda maträtter till ordinärt boende i bägge samverkanskommunerna och särskilt boende i Luleå kommun. Produktionen av kylda maträtter sker i Öjebyns produktionskök i Piteå kommun.

Nämnden ska samråda med berörda kommunala nämnder i de samverkande kommunerna samt med andra myndigheter och enskilda organisationer.

Nämnden ska följa utvecklingen inom sitt ansvarsområde.

Utöver vad som följer av lag ska nämnden tillse att verksamheten bedrivs enligt detta reglemente och samverkansavtal.

Delegering

3 §

Nämnden får själv eller genom ombud föra kommunens talan i alla mål och ärenden om inte någon annan ska göra det på grund av lag, författning eller beslut av kommunfullmäktige. Detta gäller även mål där någon har begärt laglighetsprövning.

Medborgarförslag som överlåtit till nämnden för beslut

4 §

Medborgarförslag som fullmäktige i respektive samverkanskommun överlåtit till nämnden för

beslut ska beredas av arbets- och ledningsgruppen och om möjligt handläggas av nämnden så att ärendet kan avgöras inom ett år från det att förslaget väcktes i fullmäktige.

Nämnden ska fortlöpande informera fullmäktige i respektive samverkanskommun om de beslut som fattats gällande medborgarförslag.

Nämnden ska även redovisa till fullmäktige i respektive samverkanskommun de ärenden som inte avgjorts inom ett år.

Beslutanderätten i ärenden som väckts genom medborgarförslag och som överlåtits till nämnden får inte delegeras.

Nämnden får med stöd av kommunallagen besluta att den eller de som väckt ett ärende genom medborgarförslag får närvara när nämnden behandlar ärendet och delta i överläggningarna, men inte i beslutet.

Ansvar- och rapporteringsskyldighet

5 §

Nämnden ska se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och styrande dokument som värdkommunens kommunfullmäktige har beslutat, de föreskrifter som kan finnas i lag eller förordning, bestämmelser i detta reglemente samt samverkansavtalet.

Nämnden ska två gånger per år till värdkommunens fullmäktige rapportera hur verksamheten utvecklas och nämndens ekonomiska ställning under budgetåret. Rapporten ska framläggas vid fullmäktiges sammanträde i samband med delårsrapport och årsredovisning. Därutöver ska nämnden för kommunfullmäktige föredra verksamhetens utveckling enligt kallelse.

Delårsrapport och årsredovisning ska tillställas Luleå kommuns fullmäktige efter den godkänns av Piteå kommuns fullmäktige.

Värdkommunens styr- och ledningssystem utgör grunden för nämndens internkontroll, nämnden ska årligen upprätta en plan för kontrollen.

Personuppgifter

6 §

Socialnämnden i respektive samverkanskommun är personuppgiftsansvarig för de register och andra behandlingar av personuppgifter som sker i nämndens verksamhet.

Personalansvar

7 §

För medarbetare inom den gemensamma nämndens verksamhetsansvar har Fastighets- och servicenämnden i Piteå kommun ansvar för personalfrågor inklusive arbetsmiljöfrågorna med undantag för de uppgifter som åligger kommunstyrelsen som anställningsmyndighet samt dess arbets- och personalutskott.

Arbetsformer

Sammansättning

8 §

Nämnden består av sex ledamöter och sex ersättare varav fullmäktige i de samverkande kommunerna utser tre ledamöter och tre ersättare vardera.

Ordförande och vice ordförande i nämnden utses av värdkommunen. Samverkanskommunerna är överens om att posterna som ordförande respektive vice ordförande bör rotera varje år mellan de deltagande kommunernas företrädare i nämnden och att posterna bör vara fördelade så att en kommun innehar ordförandeposten och den andra kommunen innehar vice ordförandeposten varje år.

Samverkanskommunerna kan träffa särskild överenskommelse om att annat ska gälla för visst år.

Nämnden har inget utskott.

Ersättarnas tjänstgöring

9 §

Om en ledamot är förhindrad att inställa sig till ett sammanträde eller att vidare delta i ett sammanträde ska en ersättare från den kommun som valt ledamoten tjänstgöra i ledamotens ställe.

En ledamot som inställer sig under ett pågående sammanträde har rätt att tjänstgöra även om en ersättare har trätt in i ledamotens ställe.

Om ersättarna inte valts proportionellt ska de tjänstgöra enligt den av respektive fullmäktige bestämda ordningen.

En ersättare som har börjat tjänstgöra har dock alltid företräde oberoende av turordningen. Om styrkebalansen mellan partierna därigenom påverkas får dock en ersättare som inställer sig under pågående sammanträde träda in i stället för en ersättare som kommer längre ner i ordningen.

Växeltjänstgöring

10 §

En ledamot eller en ersättare som har avbrutit sin tjänstgöring på grund av jäv i ett ärende får åter tjänstgöra, sedan ärendet har handlagts.

En ledamot som har avbrutit tjänstgöringen vid ett sammanträde på grund av annat hinder än jäv, får åter tjänstgöra om ersättarens inträde har påverkat styrkebalansen mellan partierna.

Inkallande av ersättare

11 §

En ledamot som är hindrad att delta i ett sammanträde eller i en del av ett sammanträde, ska snarast anmäla detta till nämndens sekreterare. Sekreteraren kallar in den ersättare som står i tur att tjänstgöra och som inte redan kallats in.

Övriga icke tjänstgörande ersättare

12 §

Övriga icke tjänstgörande ersättare har rätt att delta i nämndens överläggningar, dock inte rätt att få sin mening antecknad i protokollet.

Ersättare för ordföranden

13 §

Om varken ordföranden eller vice ordföranden kan delta i ett helt sammanträde eller i en del av ett sammanträde utser nämnden en annan ledamot att vara ordförande tillfälligt.

Den till åldern äldste ledamoten tjänstgör som ordförande, tills den tillfällige ordföranden har utsetts.

Om ordföranden till följd av sjukdom eller av annat skäl är hindrad att fullgöra uppdraget för en längre tid får nämnden utse en annan ledamot att vara ersättare för ordföranden. Ersättaren fullgör ordförandens samtliga uppgifter.

Sammanträden

Tidpunkt

14 §

Nämnden sammanträder på dag och tid som nämnden bestämmer. Nämnden får besluta om offentliga sammanträden.

Kallelse

15 §

Ordföranden ansvarar för att kallelse utfärdas till sammanträdena. Kallelsen ska vara skriftlig och innehålla uppgift om tid och plats för sammanträdet.

Kallelsen ska på ett lämpligt sätt skickas till varje ledamot och ersättare samt annan förtroendevald som får närvara vid sammanträdet senast fem dagar före sammanträdesdagen.

Kallelsen bör åtföljas av dagordning. Ordföranden bestämmer i vilken utsträckning handlingar som tillhör ett ärende på dagordningen ska bifogas kallelsen. I undantagsfall får kallelse ske på annat sätt.

När varken ordföranden eller vice ordförande kan kalla till sammanträde ska den till åldern äldste ledamoten göra detta. Om ordföranden på grund av sjukdom eller av annat skäl är hindrad att fullgöra uppdraget för en längre tid, får nämnden utse en annan ledamot att vara ersättare för ordföranden.

Ersättaren fullgör ordförandens samtliga uppgifter.

Justering av protokoll

16 §

Protokollet justeras av ordföranden och en ledamot.

Nämnden kan besluta att en paragraf i protokollet ska justeras omedelbart. Paragrafen bör redovisas skriftligt innan nämnden justerar den.

Nämndens protokoll ska tillkännages på samverkanskommunernas anslagstavlor. Nämndens sekretariat har ansvar för att kontrollera när nämndens protokoll har anslagits på de olika anslagstavlorna.

Reservation

17 §

Om en ledamot har reserverat sig mot ett beslut och ledamoten vill motivera reservationen, ska ledamoten göra det skriftligt. Motiveringen ska anmälas innan sammanträdet avslutas.

Delgivning

18 §

Behörig att motta delgivning å nämndens vägnar är, förutom ordförande och vice ordförande, kostchefen eller annan anställd som nämnden bestämmer.

Undertecknande av handlingar

19 §

Skrivelser, avtal och andra handlingar från nämnden ska på nämndens vägnar undertecknas av ordföranden. Vid förfall för ordföranden inträder vice ordföranden och vid förfall för denne den ledamot som nämnden utser.

Nämnden får även uppdra åt förtroendevald eller tjänsteman att enligt av nämnden lämnade direktiv underteckna handlingar på nämndens vägnar.

Beslut som fattas med stöd av delegation samt skrivelser, avtal och andra handlingar som upprättas med anledning därav undertecknas av den som fattar beslutet och, i förekommande fall, kontrasigneras av den som utses därtill.

Beredning av ärenden m.m.

20 §

De ärenden som ska avgöras av den gemensamma nämnden ska beredas av Ledningsgruppen.

Fastighets- och serviceförvaltningen i Piteå kommun ansvarar för verkställighet av nämndens beslut samt planerar och administrerar den verksamhet som nämnden ansvarar för.

Respektive kommunfullmäktiges beslut om taxa avseende den gemensamma nämndens prestationer ska inte beredas av den gemensamma nämnden utan av nämnd inom respektive samverkanskommuns egen organisation.

Förslag till beslut gällande reviderade riktlinjer för insatsen boendestöd för personer med psykisk, neuropsykiatrisk eller intellektuell funktionsnedsättning

Ärendenr 2025/975-1.3.1.3

Socialförvaltningens förslag till beslut

Socialnämnden beslutar att anta reviderade riktlinjer för insatsen boendestöd för personer med psykisk, neuropsykiatrisk eller intellektuell funktionsnedsättning.

Sammanfattning av ärendet

Socialförvaltningen föreslår att socialnämnden antar reviderade riktlinjer för insatsen boendestöd för personer med psykisk, neuropsykiatrisk eller intellektuell funktionsnedsättning. Ärendet aktualiseras eftersom tidigare riktlinjer, antagna 2022, behöver uppdateras för att tydliggöra målgrupp, syfte och arbetssätt samt anpassas till gällande lagstiftning och lokala behov. Syftet är att säkerställa ett likvärdigt, rättssäkert och kvalitativt stöd som stärker individens självständighet och delaktighet. Förvaltningen bedömer att revideringen ger ökad tydlighet kring insatsens innehåll, flexibilitet och samverkan med andra aktörer.

Beskrivning av ärendet

Boendestöd är en insats enligt socialtjänstlagen som riktar sig till personer med psykisk, neuropsykiatrisk eller intellektuell funktionsnedsättning som bor i ordinärt boende. Riktlinjerna har uppdaterats för att förtydliga mål, grundpelare och förhållningssätt, samt för att införa möjlighet till insats utan behovsprövning för att öka tillgänglighet och förebygga större stödbehov. Revideringen omfattar även krav på dokumentation, uppföljning och barnperspektiv. Konsekvensen av beslutet är att verksamheten får ett modernt och rättssäkert styrdokument som stärker kvaliteten i insatsen. Insatsen riktar sig till personer som är 15 år eller äldre.

Dialog

Förslaget har beretts inom socialförvaltningen med dialog mellan öppenvård, socialpsykiatri och individ- och familjeomsorg. Synpunkter har även inhämtats från berörda verksamheter som arbetar med boendestöd. Fokus har varit att skapa riktlinjer som är tydliga för personal och rättssäkra för brukare.

Beslutsunderlag

- Förslag reviderade riktlinjer för insatsen boendestöd för personer med psykisk, neuropsykiatrisk eller intellektuell funktionsnedsättning
- Barnkonsekvensanalys boendestöd från 15 år, SOC Hid. 2025.3794
- Tidigare riktlinjer antagna av socialnämnden 2022-12-22, SOC Hid: 2023.228

Maria Jonsson
Tf verksamhetschef

Beslutet skickas till

TF verksamhetschef Socialpsykiatri, stöd och assistans
Verksamhetschef individ- och familj vuxen

LULEÅ KOMMUN

Riktlinjer för insatsen boendestöd för personer med psykisk, neuropsykiatrisk eller intellektuell funktionsnedsättning

Försättsblad beställs hos kommunikationskontoret och infogas av nämndsekreterare efter att dokumentet har fastställts i nämnd eller annan beslutsinstans (se Riktlinjer för styrdokument på lulea.se).

Dokumenttyp	Ärendenr	Fastställd	Giltighetstid
Riktlinjer	2025/975		2026-12-31
Dokumentansvarig	Senast reviderad	Beslutsinstans	Dokument gäller för
Verksamhetschef	2022-12-22 (2019/829)	Socialnämnden	Socialförvaltningen

Insatsens boendestöd för personer med psykisk, neuropsykiatrisk eller intellektuell funktionsnedsättning

Socialnämnden ska verka för att personer som av fysiska, psykiska eller andra skäl möter betydande svårigheter i sin livsföring får möjlighet att delta i samhällets gemenskap och att leva som andra.

Definition av boendestödets målgrupp

Boendestöd är en insats enligt 11 kap. 1§ Socialtjänstlagen (2025:400) för personer som:

- har någon form av psykisk, neuropsykiatrisk eller intellektuell funktionsnedsättning
- är över 15 år
- bor i ordinär bostad
- är bosatta i Luleå kommun

Psykiskt funktionshinder

Socialstyrelsens definition av begreppet psykiskt funktionshinder är: *"En person har ett psykiskt funktionshinder om hon eller han har väsentliga svårigheter med att utföra aktiviteter på viktiga livsområden, och om dessa begränsningar har funnits eller kan antas komma att bestå, under en längre tid. Svårigheterna ska vara en konsekvens av psykisk störning"* (SOU 2006:100 s. 325).

Socialstyrelsen anger ingen egen definition av neuropsykiatriskt eller intellektuellt funktionshinder. Viktiga livsområden omfattar de som handlar om en persons basala liv i samhället: boende, studier, arbete sysselsättning, social gemenskap/relationer och fritid (SOU rapport 2006:5 s. 7).

Följande tillstånd ingår inte i de psykiska störningar som enligt definition kan ge konsekvensen psykiskt funktionshinder:

- Missbruk/beroende av alkohol eller andra droger utan psykiatrisk samsjuklighet.
- Psykiatriska tillstånd som per sin diagnostiska definition är av kortvarig och övergående natur, exempelvis diagnosen akut stressyndrom/anpassningsstörning.
- Depressioner som är av övergående karaktär.
- Demenssjukdomarna utan annan samtidig psykisk störning.

(SOU rapport 2006:5 s. 9)

Syfte

Boendestöd ska ge personer tillhörande målgruppen möjlighet att bo kvar hemma och leva ett så självständigt, tryggt och meningsfullt liv som möjligt. Stödet ska utgå från individens resurser och behov, stärka delaktighet, självbestämmande och egenmakt samt bidra till ett värdigt liv och välbefinnande i enlighet med Socialtjänstlagen.

Mål

Målet för boendestödets insatser är att ge den enskilde ett kvalificerat stöd som ska stärka den enskildes praktiska och sociala förmågor för att möjliggöra en tryggare och mer självständig vardag samt främja jämställda och jämlika levnadsvillkor. Stödet ska utformas tillsammans med den enskilde, som ska ges möjlighet att aktivt delta i planering, genomförande och uppföljning av insatsen.

Boendestödet ska främja trygghet i bostaden, en fungerande livssituation och stödja utvecklandet samt bibehållandet av förmågor utifrån individuella behov och förutsättningar. På sikt kan utvecklade förmågor leda till ett minskat behov av stöd, i den takt och omfattning som är meningsfull och möjlig för den enskilde.

Boendestödets grundpelare

Boendestöd är en praktisk, pedagogisk och social insats som syftar till att stärka den enskildes förmåga att hantera sin vardag. Stödet bygger på delaktighet och genomförs i första hand med, inte åt, den som får insatsen, i syfte att stärka personens egna färdigheter och öka självständigheten i vardagliga aktiviteter. Om ett varaktigt omvårdnads- eller omsorgsbehov föreligger bör annan insats övervägas. Boendestöd kan även ges parallellt med andra insatser.

Boendestödsinsatser är frivilligt och utformas flexibelt utifrån den enskildes behov, önskemål och dagsform. Stödet utformas utifrån ett återhämtningsinriktat förhållningssätt och kan exempelvis omfatta;

- Praktiskt stöd: matlagning, hygien, inköp¹, städ, posthantering
- Pedagogiskt stöd: strukturera vardagen, tydliggöra och planera vardagssysslor
- Socialt stöd: bryta isolering, initiera fritidsaktiviteter och sysselsättning, stöd i sociala kontakter, ledsagning
- Hjälp vid kontakter med myndigheter och andra externa aktörer
- Stödjande vardagssamtal och trygghetssamtal

En tillitsfull relation är avgörande för att boendestödet ska kunna arbeta personcentrerat och enligt individens behov i centrum (IBIC), skapa trygghet och stärka den enskildes självständighet. Arbetet bygger på samspel, förtroende och en god förståelse för personens livssituation, där individen ses som expert på sina egna behov och mål. Förhållningssättet ska vara inkluderande och präglas av omtanke om varje persons identitet och bakgrund. Arbetet kräver lyhördhet, finkänslighet och respekt för den enskildes integritet. Genom en tillitsfull relation och ett professionellt förhållningssätt kan personalen bättre förstå vad som motiverar personen och utforma insatser som är både relevanta och meningsfulla för den enskilde.

---

¹ I vägledning framgår vilka inköp förvaltningen bistår med

Samverkan

En god samverkan är central för att skapa ett helhetsperspektiv kring den enskildes behov och förutsättningar. Detta uppnås genom ett samarbete mellan berörda aktörer där den enskilde är en aktiv och likvärdig part. Den enskilde ska alltid kunna uttrycka sina önsk mål och påverka beslut som rör denne. Den som uppmärksammar ett behov av samverkan kallar till samordnad individuell planering om den enskilde samtycker till detta.

Hälso- och sjukvård

Om en person med boendestöd har hemsjukvård arbetar personalen i boendestödet och hälso- och sjukvården i team för att säkerställa kontinuitet och ett sammanhållet stöd. Boendestödet utför då delegerade och instruerade hälso- och sjukvårdsuppgifter.

Insatser i form av egenvård² räknas inte som hälso- och sjukvårdsinsats och kan därmed ingå i boendestödet. Egenvårdsintyg kan inkomma från sjukvården eller begäras in vid behov. I dessa situationer ska den enskilde alltid involveras och ges möjlighet att ta ställning till om hen vill ansöka om egenvård.

Avgift

Boendestöd är avgiftsfritt.

Handläggning och genomförande av insats

En ansökan om boendestöd kan inkomma digitalt, skriftligt eller muntligt från den enskilde eller legal företrädare. En handläggare ska efter aktualisering skyndsamt ta kontakt med den enskilde och meddela vem som handlägger ärendet och hur handläggningsförfarandet går till. Utredningen av ärendet ska påbörjas skyndsamt och ska innehålla en sammanvägd bedömning och analys av de uppgifter som inhämtats. Utifrån utredningen tas beslut av handläggare om eventuellt boendestöd.

Verkställande av beslut ska ske skyndsamt från det att handläggaren har skickat uppdraget. För att säkerställa brukarens rättssäkerhet ska det i dokumentation framgå att beviljade insatser utförs³. Boendestödet upprättar tillsammans med den enskilde en genomförandeplan som revideras vid behov, minst en gång per år. Dokumentation ska ske löpande enligt gällande rutiner och ska innehålla vidtagna åtgärder, faktiska omständigheter och händelser av betydelse. Om en insats inte genomförs ska orsak och åtgärder dokumenteras. Vid minskat eller avslutat stöd kan den enskilde ansöka igen om behov uppstår.

I de fall den enskilde får stora förändrade behov ska boendestöd signalera till handläggare om behov av uppföljning och bedömning gällande behov av annan eller kompletterande insats. Vid samtidiga behov av boendestöd och annan insats ska insatserna samplaneras, både vid tillfälliga och varaktiga behov.

---

² Se Egenvårdslagen (2022:1250)

³ Se Riktlinjer social dokumentation vid genomförande av insatser

Insats utan behovsprövning

Boendestöd erbjuder insats utan individuell behovsprövning enligt 11 kap.

5§ SoL (2025:400). Insats utan individuell behovsprövning möjliggör tidiga, förebyggande och lättillgängliga stödinsatser som kan anpassas efter individens behov. Genom att insatsen kan påbörjas när personen själv är motiverad, utan att invänta formell handläggning, sänks trösklarna för att ta emot hjälp och tillgängligheten ökar.

Den enskilde kan lämna en intresseanmälan om boendestöd via kommunens e-tjänst. När förfrågningen har mottagits ska insatsen startas skyndsamt. Boendestödet utformar tillsammans med den enskilde en genomförandeplan med tydliga mål och delmål som utgår från individuella behov, önskemål och ram för insatsen. Dokumentation sker enligt gällande rutiner och uppföljningar görs regelbundet för att utvärdera och vid behov justera insatsen. Den enskilde ska informeras om möjligheten att ansöka om boendestöd via handläggare, få sitt behov av stöd utrett samt beslut om insatsen.

Stödet innefattar samma typ av insatser som inom behovsprövat boendestöd under följande förutsättningar:

- Omfattning: Högst två besök per vecka.
- Delaktighet: Den enskilde ska själv kunna utföra uppgifterna praktiskt, med stöd av personal.
- Tidsbegränsning och förlängning: Insatsen ges i upp till sex månader, med möjlighet att lämna intresseanmälan om ytterligare sex månaders förlängning.
- Avbokningar: Vid upprepade avbokningar kan insatsen avslutas i förtid.

Om behovet kvarstår efter den sammanlagda perioden kan den enskilde ansöka om boendestöd med behovsprövning och behålla stödet under utredningstiden. Avslut utanför redan angivna

förutsättningar sker efter en individuell bedömning av den enskildes situation och behov.

Uppföljning

Uppföljning av insatser ska ske tillsammans med den enskilde och syftar till uppfyllelse av kvalitet, måluppfyllelse gällande bedömda livsområden samt övergripande mål med insatsen i enlighet med IBIC. Hur ofta uppföljningen sker anpassas utifrån behov, ärendets komplexitet och förändringar i stödbehov, men ska alltid genomföras minst en gång per år. Den enskilde ska delta i uppföljningen och ges möjlighet att reflektera över hur stödet fungerar samt påverka fortsatt planering.

Barnperspektivet

I insatsen boendestöd ska barnets bästa alltid beaktas i enlighet med Barnkonventionen (SFS 2018:1197). Arbetet utgår från principen om barnets rätt till lika stöd, barnets rätt till liv, utveckling och trygghet samt barnets rätt att komma till tals.

När förändringar och insatser omfattar barn genomförs barnkonsekvensanalyser för att säkerställa att barnets rättigheter och behov beaktas i planering, genomförande och uppföljning.

Vid misstanke om att någon far illa

Brukaren – Om personal misstänker/upptäcker att det råder missförhållande i omsorgen för brukaren så ska det rapporteras/anmälas enligt rutin "Lex Sarah".

Barn - Om personal misstänker att barn fara illa så är de skyldig enligt 19 kap. 1 § socialtjänstlagen att genast anmäla detta.

Våld i nära relation - Personal ska vara uppmärksam om en person är våldsutsatt och erbjuda stöd och vägledning till den våldsutsatta, enligt "Checklista för personal vid misstanke om våld i nära relation".

Vanvård av djur - Upptäcker personal att djur utsätts för vanvård eller misshandel så kan det rapporteras/anmälas enligt rutin "Lex Maja – vanvård av djur".

Luleå kommun

Socialförvaltningen

Barnkonsekvensanalys på individnivå eller generell grupp av barn

En prövning av vilka åtgärder som utgår från barnets bäst och barnrätt inför förändring av verksamhet, nya arbetssätt inom en verksamhet.

Generell målgrupp av barn: Barn mellan 15-17 år som erbjuds boendestöd.

Skola/annan nämnd: -

Utredare:

Är beslutet att erbjuda boendestöd till ungdomar förenligt med ungdomens bästa?

Bakgrund

Genom förslaget att sänka åldersgränsen för boendestöd till 15 år kommer insatsen även att omfatta ungdomar, vilket medför behov av att genomföra en barnkonsekvensanalys. I nuläget riktar sig boendestöd enbart till vuxna, vilket innebär att ungdomar med begynnande eller måttliga svårigheter i vardagen riskerar att inte få stöd i tid. Behovet har uppmärksammats då boendestöd sett ett ökat inflöde av unga vuxna. I linje med den nya socialtjänstlagens fokus på förebyggande arbete och tidiga insatser bedöms det som viktigt att kunna erbjuda stöd redan i ungdomsåren. Förhoppningen är att tidiga insatser kan bidra till att stärka ungdomars självständighet och förmåga att hantera vardagen, samt minska behovet av mer omfattande insatser längre fram.

Kartläggning, inhämtning av information

I denna barnkonsekvensanalys har följande lagstiftning beaktats:

Socialtjänstlagen (2025:400) reglerar socialtjänstens ansvar för att erbjuda stöd och hjälp till barn, unga och vuxna, med särskilt fokus på förebyggande arbete och tidiga insatser.

Offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) reglerar hantering av uppgifter om barn och unga, inklusive sekretess i förhållande till vårdnadshavare, vilket är centralt vid arbete med ungdomar. Relevant lagrum är främst 12 kap. 3 §.

Vi kommer utgå från FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen, lag 2018:1197).

I dagsläget saknas relevant forskning inom boendestöd för ungdomar, men vi kommer utgå från forskning om förebyggande arbete och tidiga insatser.

Barnets åsikt

Vi kommer att inhämta ungdomens åsikter fortlöpande under insatsens gång, vi kommer även revidera insatsen vid behov samt säkerställa att ungdomens bästa tas i beaktning. Vi använder oss sedan tidigare av en brukarenkät vilket vi har för avsikt att använda även för brukare under 18 år.

Det sociala nätverkets åsikter

Närståendes synpunkter kommer att inhämtas genom fortlöpande dialog under insatsens genomförande, i de fall det bedöms lämpligt.

Skolpersonal/fritidspersonal

Samverkan med gymnasieskolan planeras att ske i samband med att insatsen verkställs. I dagsläget deltar verksamheten redan i Norrbus-samverkan för brukare som fortfarande går i skolan, vilket fungerar väl och upplevs som positivt av både brukare och skolpersonal. Rektor vid en av Luleås gymnasieskolor ställer sig positiv till förslaget om sänkt åldersgräns och framhåller att förändringen är välkommen, då skolan möter många unga som saknar tillräckliga resurser och stöd från sitt nätverk.

Andra aktörers åsikter

Familjestöd är positiva till förslaget om sänkt åldersgräns, då de inom sitt arbete har identifierat ett behov av stöd inom målgruppen. Förslaget har även förankrats med en forskare vid Karolinska institutet, som ställer sig positiv till förändringen. Därtill har enheten Barn och unga uppmärksammat motsvarande behov och välkomnar den föreslagna förändringen.

Intressekonflikter

Det kan förekomma intressekonflikter mellan vårdnadshavare och ungdom, exempelvis i situationer där vårdnadshavare ser ett värde i att ungdomen beviljas stöd medan ungdomen självt saknar motivation att ta emot insatsen. En intressekonflikt kan även uppstå kring frågor om insyn och informationsdelning, där vårdnadshavare önskar återkoppling om hur insatsen fortskrider medan ungdomen inte vill att personal delar information med föräldrarna. Någon ekonomisk intressekonflikt har inte identifierats, då boendestöd är avgiftsfritt oavsett ålder. Insatsen bedöms vara långsiktigt gynnsam för ungdomen genom att stärka ungdomens förmågor och resurser inför vuxenlivet.

Bedöm vilket underlag som ni ska utgå ifrån och beskriv det.

Vi kommer utgå från barnkonventionen (främst artikel 2, 3, 6, 12, 23), relevant lagstiftning och forskning om förebyggande arbete hos barn och unga.

FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen, lag 2018:1197) utgör en grundläggande ram och lyfter särskilt fram barnets bästa (artikel 3), barnets rätt till lika stöd (artikel 2), barnets rätt till utveckling (artikel 6) och barns rätt att komma till tals (artikel 12), vilka är centrala för utformningen av stödsatsen.

Denna lagstiftning utgör ramen för att säkerställa att boendestödets utformning och verkställighet sker i enlighet med dessa barns rättigheter.

Artikel 2 – Barnets rätt till lika stöd

Artikel 3 – Barnets bästa ska tas i beaktning.

Artikel 6 – Barnets rätt till utveckling

Artikel 12 – Barnets rätt att uttrycka sina åsikter.

Artikel 23 – Barn med funktionsnedsättning har rätt till ett fullvärdigt och anständigt liv.

Det finns i dagsläget begränsad forskning som specifikt belyser boendestöd som insats för barn och unga, då insatsen traditionellt riktat sig till vuxna. Däremot finns omfattande forskning som visar att tidiga och förebyggande insatser för barn och unga kan stärka barns utveckling, minska risker för fördjupad problematik och bidra till minskat behov av mer omfattande stöd senare i livet. Forskning betonar även vikten av barns delaktighet vilket är vägledande i utformningen av den föreslagna förändringen.

Analys och bedömning

Analysen har utgått från aktuell lagstiftning, barnkonventionen samt forskning om förebyggande insatser för barn och unga. Barnkonventionen, som är svensk lag, betonar att barnets bästa ska vara vägledande vid alla beslut som rör barn (artikel 3), barns rätt till utveckling (artikel 6) samt barns rätt till delaktighet (artikel 12).

Forskning visar att tidiga och förebyggande stödinsatser kan bidra till ökad psykisk hälsa, bättre fungerande vardag och minskat behov av mer omfattande insatser senare. Boendestöd, anpassat till ungdomars ålder och mognad, kan ge stöd i struktur, vardagsfärdigheter och självständighet.

Särskild betydelse bedöms insatsen ha för ungdomar med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar, psykisk ohälsa eller svagt socialt nätverk. För dessa grupper kan ett tidigt, strukturerat och anpassat boendestöd bidra till ökad stabilitet, minskad stress och bättre förutsättningar för utveckling och skolnärvaro.

Handlingsalternativ

Följande handlingsalternativ har identifierats:

1. Att inte erbjuda boendestöd till ungdomar 15–17 år.
2. Att erbjuda boendestöd till ungdomar 15–17 år, anpassat efter individuella behov.
Detta alternativ stärker barns rätt till lika stöd, barns rätt till utveckling samt barns rätt till delaktighet.

Analysen utgår från alternativ 2.

Positiva och negativa konsekvenser

Positiva konsekvenser:

- Stärker ungdomens självständighet, trygghet och fungerande vardag.
- Kan bidra till förbättrad psykisk hälsa och förebygga framtida stödbehov.
- Ökar möjligheten till delaktighet och inflytande i den egna vardagen.
- Ökad insyn i ungdomens situation, större chans att uppmärksamma missförhållanden i hemmet.

Negativa konsekvenser/risker:

- Risk för otydlig ansvarsfördelning mellan boendestöd och vårdnadshavare.
- Risk för att insatsen upplevs som påtvingad om frivillighet och motivation inte säkerställs.

Insatsen kan medföra ökade kostnader på kort sikt i form av personalresurser. Samtidigt bedöms långsiktiga samhällsekonomiska vinster kunna uppnås genom minskat behov av mer omfattande insatser inom socialtjänst, psykiatri och försörjningsstöd i vuxen ålder. Ur ett individuellt perspektiv kan insatsen bidra till förbättrad psykisk hälsa, ökad skolnärvaro och stärkt funktionsförmåga, vilket sammantaget kan minska risken för framtida ohälsa och utanförskap.

Bedömning av ungdomens bästa

Sammantaget bedöms erbjudande om boendestöd till ungdomar i åldern 15–17 år vara förenligt med ungdomens bästa. Insatsen bedöms kunna främja ungdomens utveckling, självständighet och välbefinnande, under förutsättning att den är frivillig, individuellt anpassad och genomförs med ungdomens delaktighet samt att personal har relevant kunskap och kompetens.

Intressekonflikter

Möjliga intressekonflikter kan uppstå mellan ungdomens vilja och vårdnadshavares vilja, samt mellan behovet av självständighet och behovet av skydd och stöd.

För att tillgodose ungdomens bästa föreslås:

- Tydlig avgränsning av boendestödets uppdrag i förhållande till vårdnadshavares ansvar.
- Tydliga rutiner gällande sekretess mellan ungdom och vårdnadshavare.
- Säkerställande av ungdomens delaktighet i planering och uppföljning.
- Individuella mål och regelbunden uppföljning.
- Samverkan med vårdnadshavare och andra relevanta aktörer.

Förslag till beslut

Förslaget innebär att boendestöd utökas till att omfatta ungdomar från 15 år. Syftet är att möjliggöra tidiga och förebyggande insatser som stärker ungdomars förmågor, självständighet och psykiska välbefinnande samt att minska behovet av mer omfattande stödinsatser på längre sikt.

Prövningen av ungdomens bästa har grundats i den samlade kunskap som framkommit genom kartläggning och analys. Bedömningen har tagit hänsyn till ungdomars behov av trygghet, stöd, utveckling och delaktighet, liksom rätten till jämlikt stöd och rätt till integritet.

Boendestödet ska planeras och genomföras i samverkan mellan ungdom och personal, med tydliga genomförandeplaner och individuella anpassningar utifrån ålder, mognad och behov. Ungdomens rätt till delaktighet och integritet enligt barnkonventionen ska vara vägledande i både planering och uppföljning.

I prövningen har både kortsiktiga och långsiktiga konsekvenser vägts in. På kort sikt bedöms insatsen kunna bidra till ökad trygghet, struktur och fungerande vardag. På längre sikt bedöms insatsen kunna främja psykisk hälsa, självständighet och minska risken för framtida ohälsa och mer omfattande stödbehov.

Identifierade risker och intressekonflikter, exempelvis mellan ungdomens självbestämmande och vårdnadshavares ansvar samt behovet av skydd, bedöms kunna hanteras genom tydliga rutiner för ansvarsfördelning, sekretess, frivillighet och uppföljning. I dessa avvägningar har ungdomens bästa tillmätts särskild betydelse.

Sammantaget bedöms förslaget vara förenligt med ungdomens bästa, barnkonventionen, aktuell lagstiftning och tillgänglig forskning. Mot denna bakgrund föreslås att verksamhetsförändringen genomförs.

Återkoppling till barnet/generell grupp av barn

Återkoppling och uppföljning av insatsen kommer att ske löpande under insatsens gång. Ansvarig kontaktperson från boendestöd följer upp och utvärderar insatsen tillsammans med ungdomen. Enhetschef och samordnare ansvarar för att följa upp och säkerställa att förändringen genomförs med ungdomens bästa i beaktning.

Luleå kommun

Socialförvaltningen

Konsekvensutvärdering

HT-2026, enhetscheferna är ansvariga för utvärdering av beslutet.

Insatsen boendestöd

**för personer med psykisk, neuropsykiatrisk
eller intellektuell funktionsnedsättning**

.....			
Dokumenttyp	Ärendenummer	Fastställt	Giltighetstid
Riktlinje	2019/829	2022-12-22	2025-12-31
Dokumentansvarig	Senast reviderad	Beslutsinstans	Dokument gäller för
Verksamhetsutvecklare		Socialnämnd	Socialförvaltningen

Insatsen boendestöd för personer med psykisk, neuropsykiatrisk eller intellektuell funktionsnedsättning

Socialnämnden ska verka för att människor som av fysiska, psykiska eller andra skäl möter betydande svårigheter i sin livsföring får möjligheten att delta i samhällets gemenskap. Boendestöd är en insats enligt 4 kap 1 § socialtjänstlagen (2001:453) Rätten till bistånd.

Definition av boendestödets målgrupp

Boendestöd är en biståndsbedömd insats enligt 4 kapitlet 1 § socialtjänstlagen (SoL) för personer som

- har någon form av psykisk, neuropsykiatrisk eller intellektuell funktionsnedsättning
- är över 18 år
- bor i ordinär bostad
- är bosatta i Luleå kommun.

Psykiskt funktionshinder

Socialstyrelsens definition av begreppet psykiskt funktionshinder är:

"En person har ett psykiskt funktionshinder om hon eller han har väsentliga svårigheter med att utföra aktiviteter på viktiga livsområden, och om dessa begränsningar har funnits eller kan antas komma att bestå, under en längre tid. Svårigheterna ska vara en konsekvens av psykisk störning" (SOU 2006:100 s. 325).

Viktiga livsområden omfattar de som handlar om en persons basala liv i samhället: boende, studier, arbete sysselsättning, social gemenskap/relationer och fritid (SOU rapport 2006:5 s. 7).

Följande tillstånd ingår inte i de psykiska störningar som enligt definition kan ge konsekvensen psykiskt funktionshinder:

- missbruk/beroende av alkohol eller andra droger (utan psykiatrisk samsjuklighet)
  - psykiatriska tillstånd som per sin diagnostiska definition är av kortvarig och övergående natur, exempelvis diagnosen akut stressyndrom/anpassningsstörning
  - depressioner som är av övergående karaktär
  - demenssjukdomarna utan annan samtidig psykisk störning.
- (SOU rapport 2006:5 s. 9)

Neuropsykiatrisk funktionsnedsättning

Till neuropsykiatriska funktionsnedsättning räknas diagnoser som exempelvis

- Autismspektrumtillstånd. Det är ett samlingsnamn för flera olika diagnoser som alla innebär begränsningar i social kommunikation och socialt samspel, och begränsande och upprepande mönster i beteenden, intressen och aktiviteter.
- Adhd. Huvudsymtom vid adhd är koncentrationssvårigheter, impulsivitet och överaktivitet.
- Tourettes syndrom. Präglas av ofrivilliga muskelrörelser och läten som kallas tics.

Intellektuell funktionsnedsättning

En intellektuell funktionsnedsättning innebär:

- Brister i intellektuella funktioner vilket innebär exempelvis svårigheter att planera och lösa problem samt att förmågan till abstrakt tänkande och inläring är nedsatt.
- Brister i adaptiva funktioner vilket innebär att man har svårt att självständigt genomföra samma saker som andra i samma ålder och man har svårt att veta hur man umgås med andra.

Syfte

Boendestödet ska pedagogiskt motivera och stödja personer tillhörande målgrupperna, så att de får möjlighet att upprätthålla och förbättra förmågan att leva ett så aktivt, meningsfullt och självständigt liv som möjligt i vardagen och i samhället.

Mål

Målet för boendestödets insatser är att de ska ge den enskilde ett kvalificerat stöd för att minimera och kompensera effekten av funktionsnedsättningen. Boendestödet ska medverka till att personer tillhörande målgrupperna ska kunna känna trygghet i sitt boende och sin livssituation och på sikt ska målet vara att brukaren blir så självständig som möjligt. Stödet ska underlätta och öka möjligheterna till ett självständigt liv och delaktighet i samhället och bygger på att insatser utförs tillsammans med den enskilde.

Boendestödets grundpelare

Boendestöd är en praktisk, pedagogisk och social insats för personer med psykisk funktionsnedsättning som syftar till att underlätta för den enskilde att hantera sin vardag.

Boendestödsinsatser är frivilligt och utgår från den enskildes behov och kan omfatta exempelvis:

- Pedagogiska insatser, stöd med att utföra praktiska saker eller planera/strukturera saker i hemmet, stöd med att planera inköp¹ och/eller handla, stöd med att kunna sköta sin hygien, stöd med att vistas i offentliga miljöer och färdas med allmänna kommunikationsmedel. Att ge stöd innebär att arbeta på ett sätt som bidrar till personens återhämtning (återhämtningsinriktat).
- Bryta isolering genom att komma ut i samhället i olika sammanhang, stödja social samvaro, initiera sysselsättning och olika aktiviteter samt möjliggöra en aktiv fritid, genom motivation och ledsagning till aktivitet.
- Hjälp till kontakt med myndigheter och andra externa aktörer, ersätter inte godman/förvaltarens uppdrag.
- Stödjande vardagssamtal.
- Stöd som är kompenserande efter individens behov. Arbetet i hemmet betyder att tillsammans med den enskilde utföra olika vardagssysslor. Detta kan betyda att personal i vissa situationer själv kan behöva utföra sysslorna, när den enskilde inte klarar av det (öva färdigheter).

Boendestödet når målet genom att bygga en tillitsfull relation för att kunna bedriva motivationsarbete och träna sociala färdigheter med syfte att stärka och upprätthålla den enskildes självständighet. Boendestödjaren arbetar flexibelt utifrån individens behov i centrum (IBIC).

Relationen mellan den enskilde och personal är central i boendestödet. Att arbeta med boendestöd kräver samspel och förtroende och personalens kunskaper om den enskildes livssituation. Arbetet kräver finkänslighet, lyhördhet och tålamod, samtidigt som den enskildes integritet måste respekteras. För att kunna bedriva motivationsarbete är det viktigt att man bygger upp och upprätthåller en tillitsfull relation till den enskilde. Detta ställer då stora krav på personalen att kunna upprätthålla ett professionellt förhållningssätt gentemot den enskilde.

Teamsamverkan

Med tanke på att många personer med funktionsnedsättningar idag har komplexa behov måste helhetsperspektivet av brukarens individuella behov säkerställas. Det är därför viktigt att utveckla arbetssättet mot Teamsamverkan. När riskfaktorer gällande sviktande hälsa och utökade behov av stödinsatser har identifierats ska ärendet aktualiseras på teamträff för en fördjupad kartläggning och bedömning där lämpliga åtgärder föreslås. Teamet har ansvar för att följa upp att de föreslagna åtgärderna får förväntad effekt eller om det finns behov av ytterligare förändringar.

---

¹ I vägledning framgår vilka inköp förvaltningen bistår med.

Hälso- och sjukvård

Om en person med boendestöd har hemsjukvård, då arbetar personalen i boendestödet och hälso- och sjukvården i team. Boendestödet ansvarar då för delegerade och instruerade hälso- och sjukvårdsinsatser. Insatser i form av egenvård² räknas inte som hälso- och sjukvårdsinsats och kan därmed ingå i boendestödet. Underlag för egenvård ska i dessa fall inkomma från sjukvården till handläggare eller begäras in. Brukaren ska tillfrågas om denne vill ansöka om egenvård.

Avgift

Avgiften är inkomstbaserad och fastställs av kommunfullmäktige. Den enskilde tillförsäkras skälig levnadsnivå genom ett förbehållsbelopp.

Handläggning och genomförande av insats

En ansökan om boendestöd kan inkomma digitalt, skriftligt eller muntligt från den enskilde eller legal företrädare. En handläggare ska efter aktualisering skyndsamt ta kontakt med den enskilde och meddela vem som handlägger ärendet och hur handlägningsförfarandet går till.

Utredningen av ärendet ska påbörjas skyndsamt och ska innehålla en sammanvägd bedömning och analys av de uppgifter som inhämtats. Utifrån utredningen tas beslut av handläggare om eventuellt boendestöd.

Verkställande av beslut ska ske skyndsamt från det att handläggaren har skickat uppdraget. För att säkerställa brukarens rättssäkerhet ska journalen visa att beviljade insatser utförs³. Boendestödet upprättar tillsammans med brukaren en genomförandeplan inom tre veckor. Genomförandeplanen är ett levande dokument som revideras efter behov, dock minst en gång per år. I journalen ska det regelbundet dokumenteras vidtagna åtgärder, faktiska omständigheter och händelser av betydelse. Om en planerad insats inte har genomförts så är det viktigt att utföraren dokumenterar orsaken till detta och vilka åtgärder som vidtas. I de fall insatsen blir minskad eller avslutad kan den enskilde ansöka på nytt när behov uppstår.

I de fall den enskilde får stora förändrade omvårdnadsbehov ska boendestöd signalera till handläggare om behov av uppföljning, och eventuellt byte till hemtjänst.

Uppföljning

Uppföljning av insatser ska ske tillsammans med den enskilde. Hur ofta uppföljning ska genomföras skiljer sig från ärende till ärende beroende av den enskildes behov, komplexitet, samt utveckling av den enskildes stödbehov. Uppföljning ska ske löpande, minst en gång per år.

² Se SOSFS 2009:6 Socialstyrelsens föreskrifter om bedömningen av om en hälso- och sjukvårdsåtgärd kan utföras som egenvård.

³ Se Riktlinjer social dokumentation vid genomförande av insatser

Vid misstanke om att någon far illa

Brukaren – Om personal misstänker/upptäcker att det råder missförhållande i omsorgen för brukaren så ska det rapporteras/anmälas enligt rutin "Lex Sarah".

Barn - Om personal misstänker att barn fara illa så är de skyldig enligt 14 kap. 1 § socialtjänstlagen att genast anmäla detta.

Våld i nära relation - Personal ska vara uppmärksam om en person är våldsutsatt och erbjuda stöd och vägledning till den våldsutsatta, enligt "Checklista för personal vid misstanke om våld i nära relation".

Vanvård av djur - Upptäcker personal att djur utsätts för vanvård eller misshandel så kan det rapporteras/anmälas enligt rutin "Lex Maja – vanvård av djur".

Förslag till beslut gällande nya socialtjänstlagen - Insatser utan behovsprövning

Ärendenr 2025/1395-3.9.0.1

Socialförvaltningens förslag till beslut

1. Socialnämnden beslutar att insatserna 1–16, listade nedan, ska tillhandahållas utan individuell behovsprövning från och med 2026-02-01.
2. Godkänna villkoren för insatserna 1-16 enligt beskrivning nedan.

Sammanfattning av ärendet

Införandet av nya socialtjänstlagen (SoL) 2025-07-01 innebär att insatser för personliga behov som avser rådgivning, stöd, behandling eller vård antingen kan ges som:

- insats efter ansökan och individuell behovsprövning, eller
- insatser utan individuell behovsprövning.

Socialnämnden får enligt 11 kap. 5 § SoL besluta om vilka insatser som kan tillhandahållas utan individuell behovsprövning. Om socialnämnden beslutar att erbjuda en insats utan behovsprövning behöver socialnämnden också ta ställning till vilka villkor som ska gälla för insatsen.

Socialförvaltningens arbete med omställningen till den nya lagen har inneburit förslag på nya insatser som tidigare tillhandahållits efter utredning och beslut som nu föreslås bli tillgängliga utan behovsprövning. Det har sedan socialnämnden fattade beslut om insatser utan behovsprövning 2025-06-19 framkommit att en del insatser behöver kompletteras med rådgivningsinsats och att revidera villkoren för vissa insatser. Den nya lagen innebär också en förändring av dokumentationsskyldigheten. Alla insatser för personliga behov omfattas av dokumentationsskyldighet utom rådgivning som undantas i lagen. Det finns en möjlighet för socialnämnden att besluta att verksamheter ska undantas från skyldigheten att dokumentera uppgifter som kan röja den enskildes identitet, om det finns särskilda skäl.

Socialnämnden har därför att ta ställning till vilka insatser som ska tillhandahållas utan individuell behovsprövning, villkoren för dessa insatser och undantag från skyldigheten att dokumentera uppgifter som kan röja den enskildes identitet.

Socialförvaltningen föreslår att följande insatser ska tillhandahållas utan individuell behovsprövning, med de villkor som anges i beskrivningen av insatsen.

1. **Stödsamtal vid EQ-mottagningen.** Villkor: Individuellt stöd till personer över 18 år som är bosatta i Luleå kommun, som använt våld, skadat eller som riskerar skada någon närstående. Max 20 samtal.
2. **Information och rådgivning vid EQ-mottagningen.** Villkor: Individuell rådgivning till personer över 18 år som är bosatta i Luleå kommun, som använt våld, skadat eller som riskerar skada någon närstående. Max 5 samtal.
3. **Stödsamtal vid Fredamottagningen.** Villkor: Individuellt stöd till personer över 18 år, bosatta i Luleå kommun, som är eller har varit utsatta för våld i nära relation. Max 20 samtal.
4. **Information och rådgivning vid Fredamottagningen.** Villkor: Individuell rådgivning till personer över 18 år, bosatta i Luleå kommun som är eller har varit utsatta för våld i nära relation. Max 5 samtal.
5. **Stödsamtal vid Partnervåld.** Villkor: Individuellt stöd till ungdomar i åldern 15-17 , bosatta i Luleå kommun, som utsätts/blivit utsatt eller som utsätter pojkvän, flickvän eller partner för våld. Max 20 samtal. Insatsen tillhandahålls under förutsättning att det är lämpligt. Avgränsning: Ej hedersrelaterat våld eller förtryck.
6. **Information och rådgivning vid Partnervåld.** Villkor: Individuell rådgivning till ungdomar i åldern 15-17 år, bosatta i Luleå kommun, som utsätts/blivit utsatt eller som utsätter pojkvän, flickvän eller partner för våld. Max 5 samtal. Insatsen tillhandahålls under förutsättning att det är lämpligt. Avgränsning: Ej hedersrelaterat våld eller förtryck.
7. **Trygghetscirkeln (COS P).** Villkor: Individuellt samtalsstöd med manualbaserad metod för föräldrar med barn i åldern 0-6 år, som bor i Luleå kommun. Insatsen vänder sig till föräldrar som önskar hjälpa sitt barn att bli tryggt genom att kunna läsa av och tolka barnets behov. Max 8 träffar.
8. **Funktionell familjeterapi.** Villkor: Individuell samtalsbehandling med manualbaserad metod för föräldrar till ungdomar i ålder 11-18 år, som bor i Luleå kommun. Insatsen vänder sig till familjer där ungdomen uppvisar ett relationsförsvårande beteende med bråk, konflikter, skolfrånvaro, kriminalitet, riskbruk eller skadligt bruk. Max 10 träffar.
9. **Information och rådgivning vid Familjestödsenheten.** Villkor: Rådgivning till föräldrar med barn i åldern 0-18 år samt till ungdomar över 15 år. Max 5 samtal.
10. **Re: Pulse.** Villkor: Individuellt samtalsstöd enligt manualbaserad metod till ungdomar i åldern 15-20 år som är bosatta i Luleå kommun som önskar förstå och hantera sina känslor, tankar och beteenden. Max 8 samtal.
11. **CRA.** Villkor: Individuell samtalsbehandling till ungdomar i åldern 15-20 år, som är bosatta i Luleå kommun, med skadligt bruk och beroende

- av alkohol eller andra droger och med förmåga att upprätthålla drog-frihet och nykterhet under behandlingstillfällena. Max 20 samtal.
12. **Personligt stöd vid Öppenvården vuxna.** Villkor: Individuellt stöd till vuxna personer över 18 år och bosatta i Luleå kommun med skadligt bruk eller beroende av alkohol och/eller droger.
  13. **Personlig rådgivning vid Öppenvården vuxna.** Villkor: Individuell rådgivning till personer över 18 år som är bosatta i Luleå kommun, med behov att förebygga sociala utmaningar. Max 10 samtal.
  14. **Motivationsgrupp.** Villkor: Gruppverksamhet vid öppenvården vuxna för personer över 18 år som är bosatta i Luleå kommun med skadligt bruk eller beroende av alkohol och/eller droger. Max 20 träffar.
  15. **Qvinnogrupp.** Villkor: Gruppverksamhet vid öppenvården vuxna för personer över 18 år som identifierar sig som kvinnor och bosatta i Luleå kommun, med skadligt bruk eller beroende av alkohol och/eller droger. Max 20 träffar.
  16. **Boendestöd.** Villkor: Ungdomar från 15 år och vuxna med psykisk, neuropsykiatrisk eller intellektuell funktionsnedsättning, som bor i ordinärt boende inom Luleå kommun, som önskar stöd med att hantera sin vardag och som har förmåga att utföra insatsen praktiskt med stöd av personal. Omfattning: Insatsen ges högst 2 ggr per vecka under 6 månader med möjlighet till förlängning ytterligare 6 månader efter intresseanmälan.

Beskrivning av ärendet

EQ-mottagningen, Fredamottagningen och partnervåld är idag tillgängliga stöd- och behandlingsinsatser utan behovsprövning när det förekommer våld i nära relation. Vid verksamheterna sker dokumentation av personliga förhållanden. Det har framkommit behov att utöver stödsamtal också kunna erbjuda information och rådgivning till enskilda som överväger att söka hjälp. Vid information och rådgivning finns ingen skyldighet att dokumentera personliga förhållanden vilket innebär att enskilda kan vara anonyma i kontakten med den aktuella verksamheten.

De flesta stöd- och behandlingsinsatser som riktar sig till föräldrar föregås av utredning och beslut om bistånd. Vid Föräldrastödsenheten har de arbetat för att flera insatser ska kunna tillhandahållas utan behovsprövning. En del insatser riktar sig till föräldrar som "Trygghetscirkeln", "Funktionell familjeterapi" samt "Information och rådgivning". Andra insatser riktar sig till ungdomar över 15 år som "Re:Pulse", "CRA" och "Information och rådgivning". Information och rådgivning till både föräldrar och ungdomar över 15 år, är en insats som enligt socialtjänstlagen 11 kap. 4 § är undantagen skyldighet att dokumentera uppgifter om enskildas personliga förhållanden vilket ger möjlighet för enskilda att vända sig till verksamheten anonymt. De övriga insatserna

till föräldrar och till ungdomar över 15 år är stöd- och behandlingsinsatser där dokumentation av personliga förhållanden är en skyldighet.

Boendestöd är en insats som idag beviljas enskilda från 18 år efter ansökan från den enskilde samt utredning och beslut av handläggare. Genom att göra boendestödet tillgängligt utan behovsprövning och redan från 15 år bedöms försättningarna öka för nå målen med boendestöd som är att främja tryggheten i bostaden, uppnå en fungerande livssituation och stödja utvecklandet samt bibehållandet av förmågor utifrån individuella behov och förutsättningar. På sikt kan utvecklade förmågor leda till ett minskat behov av stöd, i den takt och omfattning som är meningsfull och möjlig för den enskilde.

De insatser som idag endast är tillgängliga efter ansökan, utredning och beslut men som förslås bli insatser utan behovsprövning kommer att avlasta socialsekreterare och handläggare arbetsuppgifter vilket är en önskvärd förflyttning i enlighet med den nya socialtjänstlagen.

Dialog

Dialog har genomförts inom verksamhetsområden med såväl utförare som myndighet samt med socialförvaltningens ledningsgrupp.

Kate Oskarsson
Projektledare

Beslutet skickas till

Socialförvaltningens ledningsgrupp
Projektledare

Förslag till beslut gällande revidering av Lokala riktlinjer avseende ersättning vid placering av barn och unga i familjehem, kontaktfamilj och jourhem

Ärendenr 2025/987-1.3.1.3

Socialförvaltningens förslag till beslut

Socialnämnden beslutar att anta revidering av lokala riktlinjer avseende ersättningar vid placering av barn och unga i familjehem, kontaktfamilj och jourhem.

Sammanfattning av ärendet

Sveriges kommuner och Regioner (SKR) ger årligen rekommendationer avseende ersättningar samt villkor för familjehemsvården. Socialnämnden har sedan tidigare beslutat att följa SKR:s rekommendationer. I SKR:s årliga cirkulär "Ersättningar och villkor vid familjehemsvård av barn, unga och vuxna, vårdnadsöverflyttningar m.m." finns en grundläggande genomgång av centrala riktlinjer för hur familjehemsvården ska bedrivas. I cirkuläret framkommer aktuella arvodesnivåer, som regleras i förhållande till löneutvecklingen i vård och omsorgsyirken, samt omkostnadsersättningar som utgår från aktuellt basbelopp. Förutom dessa centrala riktlinjer finns det behov av lokala riktlinjer för övriga kostnader vid familjehemsplacering/kontaktfamilj/jourhem. Den ersättning som utgår till barn och unga som placeras i familjehem beviljas till fler områden än som utgår till barnfamiljer som uppbär försörjningsstöd. Anledningen är att barn och ungdomar som placeras i familjehem inte får särbehandlas i familjen. Hänsyn ska tas både till den placerades behov och familjehemmets standard. Ersättningsnivåerna redovisas i ett handläggarstöd som baseras på de lokala riktlinjerna. Ersättningsnivåerna är framtagna av familjehemsenheten genom en skälighets- och rimlighetsbedömning samt via omvärldsbevakning. Delegerat framkommer i delegationsordningen. Den utrustning som beviljas får barnet ta med sig när biståndet upphör.

Lokala riktlinjer avseende ersättning vid placering av barn och unga i familjehem, kontaktfamilj och jourhem ersätter följande tidigare antagna riktlinjer/rutiner. De lokala riktlinjerna avseende ersättning vid placering av barn och unga i familjehem, kontaktfamilj och jourhem saknar information om vad som gäller vid ersättning och stöd till familjehem som blir särskilt förordnade vårdnadshavare. Tillägg i riktlinjerna vad gäller ersättning vid konsulentstödd familjehemsplacering samt vad gäller förhöjt arvode för kontaktfamiljer vid deltagande i utbildning.

Riktlinjerna har uppdaterats utifrån ändringar i nya Socialtjänstlagen.

Dialog

Tillägget har utformats av enhetschefen tillsammans med berörd personal.

Beslutsunderlag

- Förslag – Lokala riktlinjer avseende ersättning vid placering av barn och unga i familjehem, kontaktfamilj och jourhem.

Frida Tillberg

Enhetschef

Beslutet skickas till

Verksamhetschef individ- och familj

Enhetschef familjehemsenheten

Ersättning vid placering av barn och unga i familjehem, kontaktfamilj och jourhem

Dokumenttyp	Ärendenr	Fastställd	Giltighetstid
Riktlinjer	2025/987		2028-10-31
Dokumentansvarig	Senast reviderad	Beslutsinstans	Dokument gäller för
Individ- och familj	2023-06-22 § 126	Socialnämnd	Socialförvaltningen

Lokala riktlinjer avseende ersättning vid placering av barn och unga i familjehem, kontaktfamilj och jourhem

Inledning

Sveriges kommuner och Regioner (SKR) ger årligen rekommendationer avseende ersättningar samt villkor för familjehemsvården. Rekommendationer omfattar även situationer då familjehemsföräldrar blir särskilt förordnade vårdnadshavare (SFV). Socialnämnden har sedan tidigare beslutat att följa SKR:s rekommendationer.

I SKR:s årliga cirkulär "Ersättningar och villkor vid familjehemsvård av barn, unga och vuxna, vårdnadsöverflyttningar m.m." finns en grundläggande genomgång av centrala riktlinjer för hur familjehemsvården ska bedrivas. I cirkuläret framkommer aktuella arvodesnivåer, som regleras i förhållande till löneutvecklingen i vård och omsorgsyrsken, samt omkostnadsersättningar som utgår från aktuellt basbelopp.

Familjehem kan få två typer av ersättning, ett arvode och en omkostnadsersättning.

- Arvodet är en ersättning för det arbete och den tid som uppdraget som familjehem innebär och det räknas som lön, och familjehemmet betalar skatt på ersättningen.
- Omkostnadsersättningen består av två delar:
  - En fast, schablonmässigt beräknad grundkostnad.
  - En individuellt beräknad tilläggskostnad.

Familjehemmet kan göra avdrag för omkostnadsersättningen i sin inkomstdeklaration under punkten 2.4 "Övriga utgifter". Avdrag för den del av ersättningen som överstiger avdragsbegränsningen på 5 000 kronor.

Förutom dessa centrala riktlinjer finns det behov av lokala riktlinjer för övriga kostnader vid familjehemsplacering/kontaktfamilj/jourhem. Ersättningsnivåerna redovisas i ett handläggarstöd som baseras på de lokala riktlinjerna. Ersättningsnivåerna är framtagna av familjehemsenheten genom en skälighet och rimlighetsbedömning samt via omvärldsbevakning. Delegat framkommer i delegationsordningen. Den utrustning som beviljas får barnet ta med sig när biståndet upphör.

~~Utifrån bestämmelserna i 8 kap 1 § 2 stycket socialtjänstlagen (SoL) och 6 kap 2 § socialtjänstförordningen (SoF) ska beslut fattas om ersättning ska uttas från förälder vars barn är under 18 år och får vård i ett annat hem än det egna.~~

Utifrån bestämmelserna i 32 kap. 3 § första stycket socialtjänstlagen (SoL 2025:400) och 6 kap. 2 § socialtjänstförordningen (SoF 2025:468) ska socialnämnden fatta beslut om huruvida ersättning ska tas ut från en förälder vars barn är under 18 år och får vård i ett annat hem än det egna.

Övrigt

Riktlinjerna omfattar även vad som gäller vid semester och vid försäkringsfrågor.

Kontraktering av jourhem och familjehem

Kontraktering av jourhem och familjehem sker antingen tillfälligt eller på längre sikt. Högsta beloppet för månadslönen revideras årligen, enheten ansvarar för att ta fram aktuellt belopp.

Kostnader inför placering

Barn och ungdomar som placeras i familjehem får inte särbehandlas i familjen. Hänsyn ska tas både till den placerades behov och familjehemmets standard. Förutsägbara kostnader ska i möjligaste mån ingå i den löpande omkostnadsersättningen.

Kläder och skor

Barn och ungdomar som placeras i familjehem ska vara utrustade med kläder och skor anpassade till den närmaste årstiden. Vad som ska köpas baseras på det specifika barnets behov, vad barnet redan har och hur länge placeringen förväntas pågå.

Övrig utrustning

Socialnämnden ansvarar för att familjehemmet har den utrustning som behövs för att ta emot barnet och att det rum barnet bor i är utrustat efter barnets behov. Om familjehemmet saknar basutrustning till barnet/ungdomen ska sådan anskaffas och bekostas av socialnämnden. Utrustningen anpassas efter barnets ålder. Med basutrustning menas exempelvis säng, madrass, täcke, kudde och sängkläder, förvaringsmöbel, stol och lampa. För skolbarn ges ersättning även för skrivbord. För yngre barn utgår ersättning för spädbarnsutrustning. Ersättning utgår även för inköp av bilbarnstol, bilkudde samt övrig utrustning som är nödvändig för barnets säkerhet. Utrustning för lek, sport och fritid ska vid behov inhandlas i samband med placeringen.

Familjehemmen uppmuntras att i första hand undersöka möjligheten köpa begagnat, hyra eller låna.

Ersättning vid konsultstödda familjehemsplaceringar genom familjehemsbolag

Vid familjehemsplaceringar som sker med stöd av ett familjehemsbolag ersätter socialförvaltningen enbart grundutrustning. Med grundutrustning avses:

- Kläder och skor som täcker barnets grundläggande behov*
- Ett möblerat och funktionellt rum anpassat efter barnets individuella behov*

Övriga kostnader ersätts inte av socialförvaltningen, då dessa omfattas av det avtal som tecknats med familjehemsbolaget. Det är således bolaget som ansvarar för dessa utgifter.

Barnets rättigheter påverkas inte av detta upplägg – de är desamma oavsett placeringsform – men ansvarsfördelningen regleras genom avtalet mellan kommunen och familjehemsbolaget.

Kostnader under placeringstid

Under placeringstiden kan behov av särskild kostnadsersättning uppstå. Det kan vara utgifter som inte var förutsedda när avtal om arvode och omkostnader beslutades, eller avse kostnader som inte ska läggas in i omkostnadsersättningen. Familjehemmen uppmuntras att i första hand undersöka möjligheten att köpa begagnat, hyra eller låna. Underlag som styrker inköpet ska visas upp.

Kostnader som avses är bland annat

- Glasögon och linser
- Cykel/cykelvagn/moped/A-traktor
- Mobil, dator/surfplatta
- Fritidsintressen och sportutrustning
- Studentexamen
- Bidrag till körkort
- Pass, id-kort, kostnad svenskt medborgarskap
- Barnvagn
- Säng
- Soffa/bäddsoffa
- Babyskydd/bilbarnstol
- Deltagande i läger
- Kostnader vid barnets umgänge med anhöriga
- Resekostnader till barnets förskola, skola och fritidshem
- Kurskostnader och resekostnader i samband med familjehemmens kompetensutveckling.

Semester/Semestersparande

I omkostnadsersättningen läggs en summa för sparande. Summan är mellan 200–500 kronor per månad baserat på barnets ålder. Familjehemmet ska använda detta sparande till semesterresor. I speciella fall, till exempel vid nyplaceringar då familjehemmet redan planerat en semesterresa och det inte finns ett samlat sparande, är det möjligt att bevilja extra medel.

Om familjehemmet åker på semester och barnet inte kan följa med gäller följande

- Familjehemmet har ansvaret att ordna tillsynen av barnet t ex genom att en släkting i nätverket hjälper till. Familjehemmet ansvarar för att ersätta

släktingen/den person som ansvarar för tillsynen från sitt vanliga
~~arvode/omkostnads-ersättning~~ *arvode/omkostnadsersättning*.

- I undantagsfall kan socialförvaltningen ~~ordnar~~ *ordna* ett alternativt boende. Vid en sådan lösning skall arvode och omkostnad till familjehemmet reduceras för den period som det alternativa boendet pågår.

Kompensation till familjehem för extra ledighet under sommaren

De familjehemsplacerade barnen behöver fyra veckor sammanhängande sommarledighet. Ibland vill familjehem vara lediga längre än den semesterledighet som beviljas från arbetsgivaren och önskar då att socialnämnden kompenserar för deras inkomstbortfall. Huvudregeln är att familjehemmen ska använda sin lagstadgade semester till sommarledighet. I enstaka fall, tex då det endast finns en familjehemsförälder eller då barnet har särskilt stora behov, kan familjehemmet ~~kompensera~~ *kompenseras* för inkomstbortfall med förhöjt arvode.

Barn/ungdomar som har egna inkomster

Ungdom som arbetar extra vid sidan om studier

Ungdomar med studiebidrag som arbetar extra får behålla sin lön och behöver inte bidra till sina omkostnader.

Ungdom som har barnpension/aktivitetsersättning/arbetar

Ungdomar som uppbär barnpension har andra förutsättningar än ungdomar utan egna medel. Det är viktigt att familjehemmet för diskussion med ungdomen innan 18-årsdagen om hur medlen ska användas. Ungdomen bör rekommenderas att lägga undan pengar inför flytt från familjehemmet. Om ungdomen studerar på gymnasiet måste ungdomen ansöka om förlängd barnpension från 18-årsdagen. Familjehemmet ska stötta ungdomen i den processen.

~~Placerade äldre ungdomar som arbetar, uppbär barnpension eller aktivitetsersättning ska bidra till sin försörjning vilket innebär att omkostnadsdelen minskas med motsvarande belopp. Summan baseras på vad ungdomen erhåller i lön, barnpension eller i aktivitetsersättning.~~

Placerade ungdomar över 18 år som uppbär barnpension ska bidra till sin försörjning vilket innebär att omkostnadsdelen reduceras, men med möjlighet att barnet kan ha ett litet sparande. Avdraget baseras på vad ungdomen erhåller i barnpension.

De ungdomar som har rätt till aktivitetsersättning från 19 års ålder måste ansöka om ersättningen hos Försäkringskassan. Familjehemmet ska stötta ungdomen i den processen.

Placerade äldre ungdomar som arbetar eller uppbär aktivitetsersättning ska bidra till försörjning vilket innebär att omkostnadsdelen minskas med motsvarande belopp. Summan baseras på vad ungdomen erhåller i lön eller aktivitetsersättning.

För att beräkna summan för det som ungdomen ska lägga undan/bidra med till sin försörjning bör familjehemmet använda sig av konsumentverkets rekommendationer''
Vad en ungdom beräknas betala om det bor hemma''.

Extra tillägg till studiebidrag för ensamkommande ungdomar (EKB)

Det extra tillägg från CSN som utbetalas till ensamkommande ungdomar dras inte av på beräkningen av omkostnaden för familjehemmet. Ungdomen får behålla beloppet för sparande.

Förhöjt arvode till familjehem

Beslut om kompensation för att avstå förvärvsarbete och erhålla förhöjt arvode, ~~tidigare kallat inkomstbortfall (tas bort)~~ blir aktuellt när barnets behov kräver att någon av familjehemsföräldrarna är hemma hel- eller deltid. Familjehemsförälder som är tjänstledig från sitt förvärvsarbete (alltid under en tidsbegränsad period) ersätts för den inkomst som förloras genom förhöjt arvode motsvarande inkomstbortfall inklusive ob- och semesterersättning. Familjehemsföräldern ska uppvisa intyg från arbetsgivaren avseende den inkomst som förloras under perioden. Om familjehemsföräldern inte har en fast anställning beräknas förhöjt arvode utifrån skälighetsbedömningar baserat på tidigare inkomst. Underlag för tidigare inkomst ska uppvisas. Under dessas förutsättningar utgår maximalt det belopp som gäller vid kontraktering.

Situationer då förhöjt arvode kan bli aktuellt

Under inskolningsperiod

Vid alla placeringar är det rimligt att en vuxen finns hemma med barnet under en inskolningsperiod, hel- eller deltid. Detta ska ha överenskommits med familjehemmet före placeringen. Som regel är en inskolning högst tre månader men kan, om det finns speciella skäl på grund av barnets behov, förlängas med ytterligare två månader. Vid placeringens början kan båda familjehemsföräldrarna ersättas med förhöjt arvode helt eller delvis upp till tio dagar beroende på barnens ålder och behov.

Utifrån barnets behov

Med hänsyn till barnets behov kan socialnämnden begära att någon vuxen ska vara hemma en längre period på heltid eller deltid. En sådan period ska tidsbegränsas men kan förlängas vid behov. Nedan följer några exempel på när detta kan vara aktuellt

- Spädbarnsplaceringar

- Barn som p g a fysiska/psykiska/sociala problem har många kontakter med externa aktörer, till exempel Barnhabilitering, BUP, skola med flera som kräver familjehemmets medverkan
- Där familjehemmet har många biologiska barn, eller när en syskonskara placeras i hemmet eller arbetsbördan blir för stor *omfattande*
- Andra skäl relaterade till barnets speciella behov
- Risk för sammanbrott, kombineras med andra insatser
- Ensamstående familjehemsförälder
- När ordinarie barnomsorg har stängt enstaka dagar under terminerna kan det finnas särskilda skäl för barnet att inte vistas i förskola och fritidshem.
- Under semestertider kan förskola/fritidshem stänga eller slås ihop och barnen får tillfälligtvis vara på en annan avdelning. Det är i normalfallet inget skäl för att någon av föräldrarna ska vara hemma eftersom förskolan ansvarar för att barnen får bra tillsyn. Endast i undantagsfall, när barnet är speciellt känsligt för miljöbyten, kan förhöjt arvode bli aktuellt.
- Möten och utbildningar där familjehemmet ska delta. ~~framför allt vid situationer med kort framförhållning.~~

Övrigt

Om ett barn redan vid placeringen har stora omvårdnadsbehov ska förhöjt arvode undvikas. I stället görs en kontraktering av familjehemmet för just det barnet/barnen enligt nedan.

Vid de ~~tillfällen~~ *tillfällena* förhöjt arvode betalas ut på heltid under ett år måste familjehemmet lägga undan semesterersättningen löpande. Skälet till detta är att förhöjt arvode inte betalas ut under en semester månad per år, alternativet är att summan för semesterersättning tas bort. Förhöjt arvode utgår inte för bonus eller jour/beredskapsersättningar.

Vid tillfällen då familjehemsförälder blir sjukskriven mer än 14 dagar, och uppbär sjukpenning från Försäkringskassan, kan förhöjt arvode ej uppbäras. Om förhöjt arvode redan är beviljat ska detta pausas eller avslutas.

Förhöjt arvode vid jourplacering *tillfällig vård*

Vid jourplacering *tillfällig vård* i annat hem än kontrakterat jourhem utgår förutom det vanliga arvodet även ett förhöjt arvode under de fem första dagarna. Ersättning gäller per tillfälle och inte per barn som placeras. Detta gäller för utredda familjehem som tar emot jourplaceringar *barn för tillfällig vård*, dock inte för nätverkshem.

Oförutsedda kostnader

- Avser kostnader som ligger inom SKR:s riktlinjer i årliga cirkulär "Ersättningar och villkor vid familjehemsvård av barn, unga och vuxna, vårdnadsöverflyttningar m.m."
- Kostnader för extern handledning/konsultation till familjehemsföräldrar för att säkerställa att familjehemmet får det stöd som behövs.

Utrustning till barn i samband med vistelse i kontaktfamilj

För barn och unga som har insats i form av kontaktfamilj utgår ersättning enligt SKR:s rekommendationer. SKR utger varje år cirkulär "Ersättningar till kontaktfamiljer och kontaktpersoner enligt SOL" och "Ersättningar för kontaktfamiljer/stödfamiljer och kontaktpersoner LSS". I cirkuläret anges rekommendationer för arvode och omkostnad. Utöver dessa nivåer kan det finnas skäl att bevilja ersättning till viss utrustning för barnet, exempelvis utrustning för att barnet ska kunna övernatta, barnets säkerhet i bil samt utrustning för att kunna utöva sport- och fritidsaktiviteter med kontaktfamiljen.

Arvodet regleras efter barnets behov med utgångspunkt i SKR:s rekommendationer. I vissa situationer är det befogat med ett högre arvode än det som finns i SKR:s rekommendationer.

Förhöjt arvode för kontaktfamiljer vid deltagande i utbildning

Då socialtjänsten bedömer att en kontaktfamilj bör delta i viss utbildning kan förhöjt arvode utgå till kontaktfamiljen. Intyg från arbetsgivare ska uppvisas.

Försäkringsfrågor vid familjehemsplacering

Det är viktigt att familjehem som engageras av samhället så långt som möjligt skyddas mot skador som den placerade kan förorsaka. Det kan vara fråga om skador på såväl person som egendom. Försäkringsskyddet för barnet bör därför ses över i samband med en placering. I den mån familjehemmet får ta egna försäkringar i anspråk ska de ersättas för självrisk.

I omkostnadsersättningens schablonbelopp ingår ersättning för normalt slitage (tapeter, ommålningar osv.) Om man vid placeringen är medveten om att barnets svårigheter kan innebära risk för onormalt slitage eller skador, bör man i avtalet lägga in ett månadsbelopp för "förhöjt slitage".

Hemförsäkring

Familjehemmet bör kontakta sitt försäkringsbolag och kontrollera att även det placerade barnet ingår i hemförsäkringen (förutsätter som regel att barnet är folkbokfört i

familjehemmet). Det är också att rekommendera att det i hemförsäkringen ingår allrisk, vilket medför ett högre skydd för personlig lös egendom.

Kommunens försäkringar

Barn som vårdas i familjehem, i kontaktfamilj eller har kontaktperson är försäkrade av kommunen. Försäkringen täcker olycksfall för barnet (olycksfallsförsäkring), skador som barnet förorsakat familjehemmet och skador som barnet förorsakat tredje man (ansvarsförsäkring).

Ansvarsförsäkringen gäller både person- och sakskaador som barnet tillfogat familjehemmet eller tredje man. Kommunens försäkringsbolag utreder om det föreligger skadeståndsansvar. I ansvarsförsäkringen är självriskén för kommunen ett prisbasbelopp. Det betyder att skador som understiger det beloppet, blir en fråga för socialnämndens bedömning om familjehemmet eller tredje man skall ersättas eller inte. Kommunens ansvarsförsäkring omfattar inte skador som förorsakas av besökande till den placerade t ex barnets föräldrar, anhöriga eller bekanta.

Försäkringen för skador som barnet förorsakat tredje man gäller inom Norden, medan skador som barnet tillfogat familjehemmet gäller inom Sverige. Det bör man tänka på i samband med att familjehemmet gör utlandsresor.

Arbetsordning

Steg ett

Vid placering informeras familjehemmet om vad som gäller i försäkrings- och ersättningsfrågor. Familjehemssekreteraren förvissar sig om att det placerade barnet ingår i hushållets hemförsäkring. Information ges om fördelen med ett allrisktillägg, om det inte redan finns.

Steg två

Om något av följande inträffar ska familjehemmet göra en skadeanmälan till sin hemförsäkring samt informera familjehemssekreteraren.

- Barnet har skadat lös egendom vid ett tillfälle, slagit sönder eller förstört på annat sätt.
- Barnet har skadat själva huset eller lägenheten, till exempel genom att slå sönder väggar, golv eller tak, åsamkat vattenskaador.
- Barnet har skadat personer, i familjehemmet eller tredje man.
- Barnet själv är skadat p g a olyckshändelse.

a) Familjehemssekreteraren besöker hemmet och gör sig en bild över händelsen alternativt familjehemmet inkommer med bildunderlag, som sedan journalförs.

Enhetschefen informeras och hen skriver en rapport/anmälan till kommunens försäkringsansvarig ser till att ansvarsförsäkringen vid behov kopplas in för utredning och bedömning.

Oberoende om hemförsäkringen beviljar ersättning eller ej, kan ärendet bli en fråga för kommunens olycksfall- och ansvarsförsäkring. Det är också viktigt att alla former av skador rapporteras dit för att få en överblick över omfattningen av antalet försäkringsärenden.

Varje händelse ska anmälas direkt. Familjehemmen kan inte ersättas i efterhand, till exempel när placeringen ~~ska avslutas~~ *ska eller har avslutats*.

- b) När försäkringsbolaget gjort sin bedömning och beviljat ersättning skall familjehemmet lämna in kopior på alla dokument till familjehemssekreteraren, som sedan tar ställning till att ersätta familjehemmet motsvarande självrisken. Socialnämnden kompenserar inte för ev. åldersavdrag som försäkringsbolaget gjort.

Steg tre

Om det inte finns möjlighet att få ersättning från någon försäkring kan socialnämnden ändå behöva hålla familjehemmet skadelösa.

- Familjehemmet får då lämna in ett kostnadsförslag på renoveringar eller inköp som bedöms vara nödvändiga. Även hemförsäkringens bedömning bör finnas med i underlaget.
- Beroende på beloppets storlek tas beslut om ersättning antingen på delegation eller via beslut i enskilda utskottet.
- Familjehemssekreteraren ger sedan klartecken när erforderliga beslut är tagna och arbetet kan komma i gång. Familjehemmet lämnar sedan in originalkvitton på allt innan något utbetalas.

Uppdragstagare

Familjehem, kontaktfamiljer eller kontaktpersoner omfattas inte i sitt uppdrag av sådana kollektiva olycksfalls- eller arbetsskadeförsäkringar som gäller anställda. De måste själva ordna med ett motsvarande försäkringsskydd.

Ekonomisk ersättning och stöd till familjehem som blir särskilt förordnade vårdnadshavare (SFV)

När ansökan om vårdnadsöverflyttning enligt 6 kap 8 § föräldrabalken (FB) ska göras inleds utredning enligt ~~11 kap 1 § SoL~~ *14 kap 2 § SoL*. Utredningen utförs av socialsekreterare och familjehemssekreterare tillsammans men beslutet fattas av socialnämnden. För mer information se rutin "Vårdnadsöverflyttning gällande

familjehemsplacerade barn” som varit placerade i två år. När tingsrättens dom om vårdnadsöverflyttning vunnit laga kraft är familjehemsföräldrarna inte längre familjehem utan särskilt förordnade vårdnadshavare (SFV).

~~Innan ansökan om vårdnadsöverflyttning görs ska tydlig information lämnas av familjehemssekreteraren till familjehemmet om vad det innebär att bli vårdnadshavare och vad de åtar sig vid en vårdnadsöverflyttning samt vilka ersättningar de är skyldiga att söka från andra myndigheter. Ersättningarna kan vara underhållstöd, barnbidrag/studiebidrag och barnpension. I det nya avtalet ska dessa ersättningar reducera omkostnadsersättningen med motsvarande som de nya vårdnadshavarna erhåller i sökt ersättning. Vårdnadshavarna kan även ansöka om omsorgsbidrag från Försäkringskassan. Omsorgsbidrag medför inte en reduktion av omkostnadsersättningen.~~

Innan ansökan om vårdnadsöverflyttning görs ska tydlig information lämnas av familjehemssekreteraren till familjehemmet om vad det innebär att bli SFV och vad de åtar sig vid en vårdnadsöverflyttning samt vilka ersättningar de är skyldiga att söka från annat håll avseende vård och omkostnader. Ersättningarna kan vara olika socialförsäkringsförmåner som underhållstöd, barnbidrag/studiebidrag och barnpension samt avkastning av kapital. I det nya avtalet, om barnpension utbetalas, ska SFV omkostnadsersättning reduceras, men med möjlighet att barnet kan ha ett litet sparande. Övriga ersättningar reducerar omkostnadsersättningen med motsvarande belopp som SFV erhåller i sökt ersättning. SFV kan även ansöka om omsorgsbidrag från Försäkringskassan. Omsorgsbidrag medför inte en reduktion av omkostnadsersättningen.

Avtal om ersättning

När SFV har erhållit de bidrag som de har rätt till ska avtal vid vårdnadsöverflyttning upprättas. Det innebär att familjehemsavtalet som är upprättat med familjehemmet kan gälla fram till dess. Eftersom det kan dröja med beslut från andra myndigheter, exempelvis Försäkringskassan gällande underhållsstöd, innebär det att SFV i de flesta fall blir återbetalningsskyldiga till socialnämnden med motsvarande det belopp som de erhåller retroaktivt.

Vad gäller ersättning framgår det av 6 kap. 11 § SoL. 22 kap. 15 § SoL att kommunen efter vårdnadsöverflyttning får fortsätta betala de särskilt förordnade vårdnadshavarna SFV skälig ersättning. Med detta avses ersättning som täcker de kostnader som SFV har för barnet. Det är således upp till kommunen att avgöra vad man anser vara skälig ersättning. Kommunen kan bevilja kostnader för familjerättsliga tvister efter en ansökan från särskild vårdnadshavare SFV. För att få ersättningen ska SFV ha gjort anmälan till kommunen redan i samband med att den familjerättsliga tvisten aktualiserades. Detta är dock inget som ersätts generellt utan bedömning görs utifrån inkommen ansökan anmälan.

Arvode

Det arvode som bedömts skäligt sedan tidigare ska förlöpa vid en vårdnadsöverflyttning. Arvodet som vårdnadshavarna SFV erhåller ska enbart korrigeras om barnets omsorgsbehov förändras betydande *förhållanden väsentligt förändras. Som exempel om barnets omsorgsbehov förändras betydande*. Arvodet kan öka eller minska.

Förhöjt arvode

Om ett familjehem erhåller ersättning i form av förhöjt arvode ska en bedömning göras om behovet kvarstår vid vårdnadsöverflyttning. Om det föreligger ett fortsatt behov finns möjligheten att besluta om förhöjt arvode upp till maximalt femtio procent av vårdnadshavarens SFV inkomst från ordinarie förvärvsarbete. Det förhöjda arvodet kan inte öka efter att beslut om en vårdnadsöverflyttning tagits. Uppföljning av den förhöjda arvodesersättningen ska ske minst var sjätte månad med målsättningen att ersättningen ska avslutas. Förhöjt arvode kan inte erhållas i kombination med kontrakteringsarvode.

Kontrakteringsarvode

Ett familjehem kan innan vårdnadsöverflyttning bedömts ha behov av ett kontrakteringsarvode. Kontrakteringsarvodet motsvarar en månadslön inom vårddyrket och utgår alltid utifrån barnets behov. Om det föreligger behov av ersättning i form av kontrakteringsarvode utgår ersättning upp till maximalt femtio procent. Detta förutsätter att det inte finns möjlighet att avsluta kontraktering i samband med en vårdnadsöverflyttning. Kontrakteringsarvodet kan inte öka efter ett beslut om vårdnadsöverflyttning. Uppföljning av kontrakteringsarvodet ska ske minst var sjätte månad med målsättningen att ersättningen ska avslutas. Avtal upprättas för beslut om ersättning. Kontrakteringsarvode kan inte erhållas i kombination med förhöjt arvode.

Omkostnad

I det nya avtalet ska omkostnadsersättningen reduceras med motsvarande bidragsbelopp eller barnpension som de nya vårdnadshavarna erhåller.

Eftersom det kan dröja med beslut från Försäkringskassan och pensionsmyndigheten angående utbetalning av underhållsstöd innebär det att vårdnadshavarna i de flesta fall blir återbetalningsskyldiga till socialnämnden med motsvarande det belopp som de erhåller retroaktivt.

I det nya avtalet ska omkostnadsersättningen reduceras med motsvarande bidragsbelopp som SFV erhåller. Gällande barnpension reduceras omkostnadsersättningen, men med möjlighet att barnet kan ha ett litet sparande. Eftersom det kan dröja med beslut från Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten angående utbetalning av ersättningar innebär det att SFV i de flesta fall blir återbetalningsskyldiga till socialnämnden med motsvarande det belopp som de erhåller retroaktivt.

All extra omkostnad som beviljas ska i enlighet med de lokala riktlinjerna fortsätta ersättas även vid en vårdnadsöverflyttning.

Stödet

Vårdnadshavaren/vårdnadshavarna **SFV** kan vid behov söka stöd i form av handledning från familjehemssekreterare i placeringskommunen. Övriga stödinsatser ska de söka i den kommunen som de är folkbokförda i. De söker stödet på samma sätt som andra vårdnadshavare. Familjehemssekreterare och socialsekreterare kan under en övergångsperiod finnas tillgänglig för familjen tills dess att annat stöd utformats av familjens folkbokföringskommun.

Uppföljning

Familjehemssekreterare ska följa upp ärendet gällande vårdnadsöverflyttade barn minst en gång per år. Uppföljningen avser i första hand den ekonomiska delen för att säkerställa att ersättningar inte betalas ut felaktigt. Behov kan finnas att justera avtalet då förändringar kan ha skett samt att avsluta ett avtal när barnet har gått ut gymnasiet, oftast vid 19 års ålder eller när barnet har flyttat hemifrån.

Förslag till beslut gällande uppföljning av resultat internkontroll 2025

Ärendenr 2024/1023-3.9.0.2

Socialförvaltningens förslag till beslut

Socialnämnden beslutar anta uppföljning av resultat interkontroll 2025.

Sammanfattning av ärendet

Internkontroll är socialnämndens verktyg för att säkerställa att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som kommunfullmäktige fastställt och efterlever de bestämmelser i lag och författningar som gäller verksamheten. Internkontrollen syftar till att verksamheten ska bedrivas effektivt och säkert. Socialnämndens uppföljning av internkontroll under 2025 innehåller ett sammanfattande resultat och bedömning över internkontrollen som genomförts under året.

Dialog

Socialnämndens uppföljning av internkontroll 2026 har behandlats av de fackliga företrädarna vid förvaltningens fora för information och förhandling.

Beslutsunderlag

- Årsuppföljning av resultat interkontroll 2025 (delges vid SNAU).

Anette Hedman
Kvalitetstrateg

Beslutet skickas till

Socialförvaltningens ledningsgrupp
Ekonomiavdelningen

Förslag till beslut gällande verksamhetsberättelse 2025

Ärendenr 2024/1022-3.9.0.1

Socialförvaltningens förslag till beslut

Socialnämnden beslutar att godkänna verksamhetsberättelse 2025.

Sammanfattning av ärendet

Socialnämndens verksamhetsberättelse beskriver utfall av resultat och analys av socialförvaltningens genomförda aktiviteter och hur dessa bidragit till de mål, den styrning och den riktning som socialnämnden ville uppnå under 2025. Socialnämndens målstyrning i verksamhetsplanen utgår från ansvaret enligt reglementet och är också bidrag till måluppfyllelse till de kommunövergripande målen.

Dialog

Verksamhetsberättelsen 2025 behandlas av de fackliga företrädarna vid förvaltningens fora för information och förhandling.

Beslutsunderlag

- Socialnämndens verksamhetsberättelse 2025 (delges vid SNAU).

Anette Hedman
Kvalitetsstrateg

Beslutet skickas till

Socialförvaltningens ledningsgrupp
Ekonomiavdelningen

Förslag till beslut gällande helårsuppföljning privata utförare 2025

Ärendenr 2024/1337-3.9.0.1

Socialförvaltningens förslag till beslut

Socialnämnden beslutar att godkänna uppföljning av privata utförare 2025.

Sammanfattning av ärendet

Med privat utförare avses, enligt 10 kap. 7 § kommunallagen, en juridisk person eller en enskild individ som har hand om skötseln av en kommunal angelägenhet. Kommuner får enligt kommunallagen lämna över verksamhet till privata utförare. Kommunen är ansvarig gentemot medborgarna för dessa verksamheter på samma sätt som för verksamhet som bedrivs i egen regi.

Enligt kommunallagen 10 kap. 8, 9 §§ anges kommunens skyldighet när angelägenhet genom avtal har lämnats över till en privat utförare att kontrollera och följa upp verksamheten, samt tillförsäkra sig information som gör det möjligt att ge allmänheten insyn i den verksamhet som lämnas över.

Socialförvaltningen har under året följt upp privata utförare enligt av socialnämnden antagen plan för 2025. I planen finns kontrollpunkter gällande kvalitetsledningssystem, direktupphandling, kostnader för privata utförare, allmänhetens insyn, delegationsbeslut samt sammanbrott som ett nyckeltal.

Sammanfattningsvis visar helårsanalysen att socialförvaltningen följer kontrollpunkter och nyckeltal. Socialförvaltningen har köpt privata utförare till en ökad kostnad jämfört med tidigare år då behov inte kunnat tillgodoses inom socialförvaltningens egen regi.

Dialog

Dialog har förts med särskilt förordnade inköpssamordnare inom individ- och familjeomsorgen.

Beslutsunderlag

- Plan för uppföljning av privata utförare helårsuppföljning 2025

Anna Saxin
Verksamhetschef

Beslutet skickas till

Särskilt förordnade inköpssamordnare

Verksamhetschef barn och unga

Verksamhetschef vuxna

Förslag till beslut gällande revidering av socialnämndens delegationsordning

Ärendenr 2025/1453-3.9.0.2

Socialförvaltningens förslag till beslut

Socialnämnden beslutar att godkänna föreslaget tillägg till socialnämndens delegationsordning.

Sammanfattning av ärendet

Socialförvaltningen har behov av att kunna fatta beslut om avtalssamverkan med andra kommuner på individnivå och föreslår därför att delegationsordningen kompletteras med en ny punkt.

Förslaget är att den nya punkten läggs till i kapitel 18. Övrigt. Övriga administrativa beslut enligt nedan:

Ny	Beslut om avtals-samverkan med andra kommuner.	9 kap 37 § KL	Verksamhetschef	Anmäls till SN

Dialog

Dialog har genomförts med kommunjurist, SAS enhetschef försörjning och registrator.

Anna Saxin
Verksamhetschef

Beslutet skickas till

Verksamhetschef barn och unga
Verksamhetschef vuxna
Enhetschef försörjning

Beslut om återhämtningstid på barn och ungaenheten

Ärendenr 2025/817-3.9.0.1

Socialförvaltningen

Socialnämnden beslutar att godkänna framtaget förslag för återhämtningstid på barn och ungaenheten.

Sammanfattning av ärendet

Sedan hösten 2023 har det varit svårt att rekrytera socialsekreterare till barn och ungaenheten. Enheten har under en längre tid varit underbemannad vilket medfört att befintlig personal haft en mycket hög arbetsbelastning och svårt att skapa återhämtning under arbetsdagen.

Under hösten har marknadsföringen för rekrytering av socionomer målgruppsanpassats och utökats för att nå ut till både erfarna och nyexaminerade socionomer i hela Sverige. En kompletterande annons har gått ut till socionomer på universiteten och andra forum där socionomer finns.

Ett flertal socionomer har påbörjat sin anställning som socialsekreterare på enheten under året och i början av nästa år påbörjar ytterligare flera socionomer sin anställning, vilket gör att enheten uppnår grundbemanning och det finns utrymme för att starta piloten. Enheten har idag konsulter anlitade för att täcka behov tills de nya medarbetarna är introducerade.

Enheten har sedan en tid tillbaka arbetat systematiskt med arbetsmiljöåtgärder för bland annat återhämtning för samtliga medarbetare på enheten. Genom ordförandeuppdraget har enheten fått ytterligare möjlighet att nå en positiv inverkan på den upplevda arbetsmiljön för socialsekreterare genom att hitta nya sätt för att återhämtning ska bli en del av arbetsdagen.

Beskrivning av ärendet

Enhetschefer, fackliga representanter och medarbetare har arbetat fram ett förslag på tillvägagångssätt för att komma igång med strukturerad återhämtning under arbetsdagen. Även om personer har olika behov av återhämtning finns det inledningsvis behov av att skapa en gemensam struktur så att återhämtningen blir av. Den modell som enheten vill testa bedöms ge en strukturerad återhämtning och modellen går ihop med verksamhetens behov, inom befintlig budgetram:

- **Vecka 1:** Hälften av socialsekreterarna har återhämtningstid mellan kl. 16-17 under hela veckan (samtliga team delar upp sig). Hälften av so-

cialsekreterarna har återhämtningstid mellan kl. 8-9 under hela veckan.

- **Vecka 2:** Grupperna byter vecka.

Återhämtningstiden ska användas för aktiviteter som främjar den enskildes återhämtning, exempelvis vila, fysisk aktivitet eller annat som bidrar till återhämtning. Eftersom upplevelsen av återhämtning varierar mellan individer är det av vikt att den enskilde ges möjlighet att själv välja de aktiviteter som bäst stödjer det egna återhämtningsbehovet.

För att möjliggöra återhämtningstiden har mötestider förlagts om och i viss mån kortats ned. Socialsekreterarnas ansvarsdagar sprids ut över teamen vilket medför att samverkan mellan team ökar. För att modellen ska fungera behöver mentorer för nya medarbetare och dess adepter ha återhämtningstid förlagd samma veckor. Det gäller även medarbetare som har många ärenden tillsammans. En fördelning är framtagen så att erfarna socialsekreterare finns tillgängliga på kontoret i så stor utsträckning som möjligt under arbetsveckan. Det finns också vissa undantag för återhämtningstimmen, exempelvis att tiden används för redan planerad extern handledning och för utbildningstillfällen.

Modellen utvärderas regelbundet tillsammans med personalen på enheten, 1 gång per månad. Utvärdering sker skriftligen.

Dialog

Enhetschefer och medarbetare på barn och ungaenheten, fackliga representanter genom arbetsmiljögruppen och FÖS samt projektgruppens medlemmar (projektledare, verksamhetschef myndighet och avdelningschef ekonomi- och infrastruktur).

Linda Lakso
Projektledare

Beslutet skickas till

Verksamhetschef barn och unga
Enhetschefer barn och unga

Förslag till beslut gällande uppföljning av socialförvaltningens systematiska arbetsmiljöarbete 2025

Ärendenr 2025/1478-2.3.4.1

Socialförvaltningens förslag till beslut

Socialnämnden beslutar att godkänna uppföljningen av socialförvaltningens systematiska arbetsmiljöarbete 2025.

Sammanfattning av ärendet

Socialförvaltningen genomför varje år en uppföljning av det systematiska arbetsmiljöarbetet. Syftet med uppföljningen är att arbetsgivaren ska kontrollera att arbetsmiljöarbetet fungerar i hela verksamheten. Resultat 2025 och handlingsplan 2026 redovisas.

Beskrivning av ärendet

Resultatet av 2025 års uppföljning av det systematiska arbetsmiljöarbetet (SAM) visar att verksamheterna behöver arbeta med följande områden under 2026.

- Personal/Arbetsmiljöpolicy
- Fördjupade riskbedömningar
- STELLA – Tillbud och arbetsskador
- Första hjälpen och krisstöd
- Utbildning i arbetsmiljö, chefens arbetsmiljöansvar
- Kränkande särbehandling

En handlingsplan är framtagen som innefattar information och utbildning till chefer och medarbetare i gällande rutiner. Utbildning för chefer om chefens arbetsmiljöansvar.

Planerade åtgärder:

- Arbetsmiljöprojektet 2026
- Starta upp arbetet med Friskfaktorer
- Information om våra rutiner/riktlinjer inom arbetsmiljöområdet
- Information om vikten av att undersöka och riskbedöma arbetsmiljön
- Information om rutin till medarbetare för anmälan av tillbud och arbetsskador i systemet Stella. Digital utbildning finns.
- Policy och rutiner ska vara lätt tillgängliga för chefer och medarbetare (dokumenthanteringssystem)
- Utbildning i kränkande särbehandling

Dialog

Dialog och analys av resultatet har genomförts av HR på socialförvaltningen.
Resultatet har delgetts socialförvaltningens ledningsgrupp.

Anna-Lena Hellström
Enhetschef

Beslutet skickas till

Avdelningschef
Enhetschef

Information om remiss för barns rättigheter och trygghet

Ärendenr 2025/1594-3.9.0.1

Socialförvaltningens förslag till beslut

Socialnämndens arbetsutskott beslutar att lägga informationen till handlingarna.

Sammanfattning av ärendet

Socialnämndens arbetsutskott delges information svar på remiss för barns rättigheter och trygghet. Efter informationen kommer remissvaret att tas på delegation av socialnämndens ordförande.

Lisa Nilsson

Kommunsekreterare

Information om hantering av begäran av allmänna handlingar

Ärendenr 2026/21-3.9.0.1

Socialförvaltningens förslag till beslut

Socialnämndens arbetsutskott beslutar att lägga informationen till handlingarna.

Sammanfattning av ärendet

Socialnämndens arbetsutskott delges information om hantering av begäran av allmänna handlingar.

Lisa Nilsson
Kommunsekreterare